

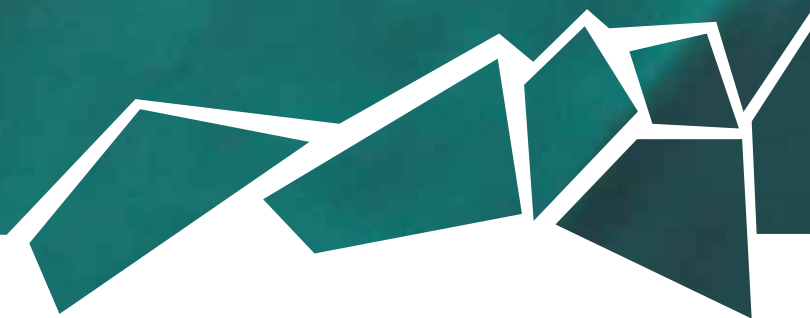
**BØRNS
VILKÅR**

SAMMEN STOPPER VI SVIGT

TrygFonden

Status 2020

Svigt af børn i Danmark

Forord

I Danmark har de fleste børn et godt børneliv. Et børneliv, som er præget af omsorg, tryghed og udvikling. Men når størstedelen har det godt, bliver forskellen også endnu tydeligere for de børn, hvis barndom er præget af utryghed og frygt. Det er børn, der bliver svigtet af deres allernærmeste. Et svigt, som forstærkes af, at nogle børn ikke får den hjælp fra myndighederne, som de har brug for og krav på for at komme i trivsel.

BørneTelefonen hos Børns Vilkår er hver dag i kontakt med børn, der bliver svigtet. Børnene fortæller om omsorgssvigt, om fysisk og psykisk vold og om voksne, der svigter deres ansvar. Det kan være forældre, som ikke er i stand til at tage vare på barnet. Det kan være skolelærere, som ikke formår at stoppe mobning eller hjælpe et barn ud af ensomhed. Det kan være sagsbehandlere i kommunen, som ikke har øje for barnets perspektiv.

For at kunne sætte rigtigt ind over for de børn, som svigtes, er det nødvendigt at kende omfanget af de svigt, som børn udsættes for. Det er formålet med denne årlige rapport, der nu udkommer for fjerde gang. Rapporten er en del af et partnerskab mellem Børns Vilkår og TrygFonden, som siden 2007 har arbejdet sammen for at give flere børn mulighed for en tryk barndom.

Denne statusrapport præsenterer de nyeste undersøgelser, de seneste opgørelser og ny forskning på børne- og ungeområdet. Vi håber, at rapporten vil bidrage til, at politikere, myndigheder og andre organisationer på børne- og socialområdet får et bedre grundlag for at sætte ind over for svigt af børn.

For selvom de fleste børn i Danmark har et godt børneliv, er der stadig børn, som bliver svigtet. De svigt skal stoppes. Lovgivning skal ændres, arbejdsgange skal forbedres, og det omgivende samfund skal blive endnu bedre til at opspore og reagere, når børn er i mistrivsel.

Vores håb er, at et solidt vidensfundament kan tilskynde beslutningstagere og aktører på området til at handle.

Venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør,
Børns Vilkår

Rie Odsbjerg Werner,
Adm. direktør,
TrygFonden

Tak

Vi vil gerne takke de mange eksperter, sparrings- og samarbejdspartnere, som har bidraget til denne rapport. En særlig tak skal lyde til de eksperter, som har bidraget ved at læse med og give konstruktive kommentarer til udvalgte afsnit af rapporten:

Stephanie Vincent Lyk-Jensen, seniorforsker ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, for at kvalificere afsnittet om vold

Danmarks Statistik for at levere tal på anmeldelser efter straffelovens § 235, som ikke fremgår af statistikbanken.dk

Helle Lindgaard, ph.d. i psykologi og faglig leder hos TUBA, for at kvalificere afsnittet om børn, der vokser op i familier med alkoholproblemer

Familieretshuset for at levere data om skilsmis-sesager og for at kvalificere afsnittet om konfliktfyldte skilsmisser

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, for at levere data fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning på fordelingen af sager vedr. børn i hhv. indskoling, mellemtrin og udskoling

Sundhedsdatastyrelsen for at levere data om indlæggelsestider i børne- og ungdomspsykiatrien

Joan Bentzen, ph.d. og analytiker i Psykiatrifonden, for at kvalificere afsnittet om sygdomsramte familier samt afsnittet om børn i psykiatrien

Lars Benjaminsen, seniorforsker ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, for at kvalificere afsnittet om hjemløshed

Ankestyrelsen for at kvalificere afsnittet om sagsbehandling af børnesager

Udlændingestyrelsen for at levere data om antallet af indkvarterede børn i asylsystemet pr. 15. marts 2020

Niels Rohleder, rets- og migrationspolitisk rådgiver, for at kvalificere afsnittet om børn i asylsystemet

Foruden data fra de mange eksterne datakilder og vidensinstitutioner er nogle af de data, som rapporten præsenterer, baseret på undersøgelser foretaget gennem Børns Vilkår's skolepanel Viden fra børn. En stor tak til alle de mange skoler i panelet og til de mange skoleelever, der har deltaget i vores undersøgelser.

I rapporten findes citater fra børn, som har henvendt sig til BørneTelefonen eller i anden sammenhæng har været i kontakt med Børns Vilkår. Størstedelen af disse citater er uredigerede og står, som børnene selv har fortalt eller skrevet dem. Enkelte steder er citaterne dog justeret, hvis den oprindelige version kunne afsløre et barns identitet, eller hvis citatet var svært at forstå ude af kontekst.

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Forord.....	3
Indholdsfortegnelse	7
Sammenfatning: Der er stadig meget at gøre, før vi har stoppet svigt af børn.....	8
Kapitel 1: Svigt i hjemmet og de nære omgivelser	10
Vold: Mange børn udsættes stadig for vold og mishandling.....	12
Seksuelle krænkelser: Stor stigning i antal anmeldte seksualforbrydelser mod børn	20
Alkohol- og stofmisbrug i familien: Mindst et barn i hver klasse oplever, at de voksne i hjemmet drikker for meget	26
Skilsmisse: Mange flere konfliktfyldte og komplekse skilsmissesager i Familieretshuset end forventet.....	32
Mobning: Knap hver 10. elev i 4.-9. klasse oplever at blive mobbet – en stigning på 16 pct. de sidste to år	38
Drab: 5 børn dræbt i 2019	44
Kapitel 2: Svigt fra myndigheder og institutioner	46
Sygdomsramte familier: Børn med syge forældre trives langt dårligere end jævnaldrende.....	48
Hjemløshed: Færre hjemløse børn registreres. Der mangler viden om det reelle omfang.....	54
Børn i psykiatrien: Flere børn har behov for psykiatrisk behandling.....	58
Skolegang: Udsatte børn har en ustabil skolegang, får et ringere fagligt udbytte og trives dårligere.....	64
Sagsbehandling af børnesager: Positivt, at datagrundlaget forbedres – men der sker fortsat for mange fejl	70
Børn i asylsystemet: Børns ophold i asylcentre er næsten tredoblet på tre år	76
Kapitel 3: Svigt fra det omgivende samfund	82
Stop svigt: Flere danskere kender underretningspligten – men kun halvdelen vil underrette om fysisk vold mod børn	84
Appendix	90
Metodisk tilgang til belysningen af svigt af børn i Danmark	92
Rapportens definition af svigt	92
Udvælgelseskriterier: Derfor belyser rapporten disse 13 svigt.....	92
Sådan har vi fundet den viden, rapporten præsenterer.....	93
Noter	94
Litteraturliste.....	106

SAMMENFATNING

Der er stadig meget at gøre, før vi har stoppet svigt af børn

Danmark er et godt sted at vokse op. Der er fokus på, at børn skal være i udvikling, og at de skal trives. Vi har et sikkerhedsnet under vores børn, som vi skal værne om, men der er huller i nettet, og der er stadig mange børn, som på forskellig vis udsættes for svigt.

I 2019 havde BørneTelefonen flere end 55.000 samtaler med børn, der af den ene eller anden årsag havde brug for en voksen at tale med.

Samtaler om vold hører til i den alvorlige ende. I 2019 havde rådgiverne på BørneTelefonen i alt 2.276 samtaler om vold. Heraf handlede to ud af tre samtaler om fysisk vold – resten om psykisk vold.

Forskning i omfanget af børn, som udsættes for vold og overgreb, viser, at 17 pct. af danske børn i 8. klasse har været udsat for fysisk vold i hjemmet. Det svarer til hvert sjette barn – eller tre til fire børn i hver eneste skoleklasse. Forskellige undersøgelser viser også, at mellem otte og 17 pct. af unge i 7. eller 8. klasse har været udsat for psykisk vold. Der er altså stadig en gruppe børn, som oplever alvorlige svigt i deres hjem og fra de helt nære omgivelser.

Psykisk vold er nu kriminelt – ligesom fysisk vold

Den 1. april 2019 trådte en ny straffelovsbestemmelse i kraft, der kriminaliserer psykisk vold. Det betyder, at psykisk vold er blevet en kriminel handling på lige fod med fysisk vold. Men psykisk vold kan ofte være sværere at få øje på og definere, fordi psykisk vold ikke efterlader synlige mærker som fysisk vold.

Hvis et barn er udsat for vold i barndommen, kan det have alvorlige konsekvenser og trække tråde langt ind i voksenlivet. Det gælder både den fysiske og psykiske vold.

At leve i utryghed med krænkelser og ydmygelser resulterer ikke blot i et dårligt børneliv. Nogle forskere peger på, at

psykisk vold endog kan have større konsekvenser end fysisk vold – for eksempel er selvmordstanker og selvmordsforsøg overrepræsenteret blandt børn, der har været udsat for psykisk vold.

De seneste år er antallet af anmeldelser om fysisk vold mod børn steget kraftigt – fra 3.292 anmeldelser i 2014 til 6.867 anmeldelser i 2019. I samme periode ses en markant stigning i antallet af underretninger til kommunen om børn i mistrivsel. Det kan være tegn på, at det omgivende samfund er blevet bedre til at reagere, når et barn ikke har det godt. En underretning er udtryk for omsorg for barnet. Så udviklingen er positiv. Men vi er ikke i mål.

En undersøgelse fra 2020 viser, at 31 pct. af befolkningen stadig ikke kender til underretningspligten. På spørgsmålet om, hvad man ville gøre, hvis man fik kendskab til, at et barn blev udsat for fysisk vold i hjemmet, ville kun 50 pct. underrette kommunen. Når det gælder psykisk vold, er tallet 27 pct. Disse tal viser med tydelighed, at der fortsat er behov for fokus på, hvordan vi alle kan gøre en forskel, når børn i Danmark oplever svigt.

Systemet er ikke gearet godt nok

At vi alle griber ind, når et barn bliver svigtet, gør det ikke alene. Der skal også være et kommunalt system, som har kapacitet til at håndtere alle sager om børn, der svigtes. Kommunerne skal ifølge loven vurdere alle underretninger inden for 24 timer. En ny undersøgelse viser, at denne regel ikke overholdes i 13 pct. af sagerne. Kommunerne har også pligt til at sørge for, at alle børn bliver inddraget i deres egen sag, men samme undersøgelse viser, at i 44 pct. af sagerne bliver der ikke afholdt en børnesamtale, inden kommunen træffer en afgørelse i sagen.

Kommunerne er også forpligtede til at udarbejde en handleplan for indsatsen, inden der træffes en afgørelse i den enkelte sag. Men i de fleste tilfælde udarbejdes handleplanen først efter, at afgørelsen er truffet, og i en fjerdedel af sagerne er der slet ikke blevet udarbejdet en handleplan.

Kvaliteten af de handleplaner, der udarbejdes, er i mange tilfælde ikke høj nok. Målene for indsatsen er ikke altid tilpasset den enkelte anbringelse; de er for overordnede, og de mangler relevant information om barnet eller den unge. Når der er truffet en afgørelse om en anbringelse, skal kommunen føre to årlige tilsyn, hvor sagsbehandleren taler med barnet om, hvordan han eller hun har det. I én ud af fire sager er der ikke blevet ført de to lovpligtige tilsyn.

Selvom de fleste børn i Danmark har det godt, er der behov for øget fokus på at stoppe svigt af børn i Danmark, så børn ikke svigtes af deres nærmeste, af myndighederne og af det samfund, som omgiver dem. En forudsætning er at kende til omfanget af børn, som udsættes for svigt. I denne rapport belyser vi 13 former for svigt, som børn i Danmark bliver udsat for. Det er svigt af meget forskelligt omfang. Nogle svigt berører en stor gruppe børn, mens andre kun rammer ganske få. Det gælder for de fleste svigt, at de er omgærdet af et vist mørketal. De færreste svigt kan belyses ud fra data fra en enkelt kilde. Derfor er forskellige data, opgørelser, undersøgelser og forskning præsenteret, som hver især kan belyse aspekter af det pågældende svigt og tilsammen give et bud på, hvordan det står til.¹ En del børn, som udsættes for svigt,

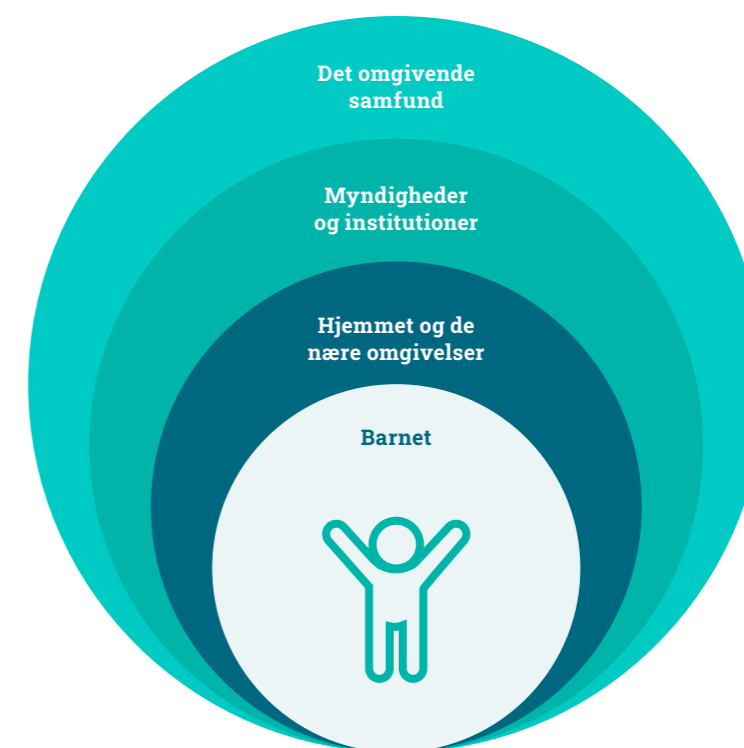
oplever meget komplekse problemstillinger, der omfatter flere former for svigt. Denne gruppe børn vil derfor figurere i flere af de statistikker og opgørelser, som rapporten præsenterer. Disse børn er i særligt udsatte positioner.

Udvælgelseskriterierne for de svigt, som rapporten belyser, er, at barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling bliver krænket, og at voksne svigter deres ansvar.

Rapporten skelner mellem tre arenaer, hvor børn kan opleve svigt:

- Hjemmet og de nære omgivelser
- Myndigheder og institutioner
- Det omgivende samfund

Forholdene i hver enkelt arena og samspillet mellem dem er afgørende for at beskytte børn og sikre deres ret til et trygt og godt børneliv.² Der skal endnu gøres meget for at sikre, at ingen børn i Danmark vil opleve svigt fra sine nære omgivelser, fra myndigheder og institutioner eller fra det omgivende samfund. Der er stadig behov for at have fokus på at stoppe svigt af børn.

Kapitel 1

Svigt i hjemmet og de nære omgivelser

"Mine forældre er skilt, min mor sagde til min far at han skulle skride sin vej, så han tog afsted. Min mor opfører sig som en psykopat og jeg kan intet gøre, hun råber, skriger, skælder ud, river fat i mig og kan finde på at slå mig"

Pige, 13 år, til BørneTelefonen

VOLD

Mange børn udsættes stadig for vold og mishandling

Den nyeste viden om vold mod børn fortæller os, at vold mod børn er udbredt, og at fysisk vold lader til at være mere udbredt end psykisk vold. Den nye straffelovsbestemmelse, der kriminaliserer psykisk vold, er et afgørende fremskridt.

En undersøgelse fra 2016 viser, at hvert sjette barn i Danmark har været udsat for fysisk vold i hjemmet.³ En anden undersøgelse viser, at hvert fjerde barn i 7. klasse har været udsat for mindre grov vold såsom skub og niv, og at hvert 11. barn har været udsat for grov vold såsom slag og spark.⁴

Det samlede antal anmeldelser om fysisk vold mod børn, er steget markant de seneste år – fra 3.292 anmeldelser i 2014 til 6.867 anmeldelser i 2019. Det svarer til en stigning på 108 pct. Antallet af sager i børnehusene⁵ om fysisk voldelige overgreb er også steget – fra 516 sager i 2014 til 1.235 sager i 2018. Antallet af sager i børnehusene har været stabilt fra 2017 til 2018 – efter en periode med stor stigning, siden børnehusene blev etableret.

Omfanget af psykisk vold viser sig i flere undersøgelser at være lavere end omfanget af fysisk vold, men resultaterne varierer meget. Forskning fra 2013 viser, at 5 pct. af de 24-årige unge har været udsat for psykisk vold i deres barndom.⁶

En anden undersøgelse foretaget af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd i 2016 viser, at 8 pct. har været udsat for psykisk vold. En undersøgelse foretaget af Børnerådet i 2016 blandt børn i 7. klasse viser, at 8 pct. har oplevet negative ikke-fysiske reaktioner fra de voksne i hjemmet ved en konflikt med barnet, 10 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mod søskende fra voksne i hjemmet, og 4 pct. har oplevet vold, trusler og ydmygelser mellem de voksne i hjemmet. Børnerådets undersøgelse blandt børn i 7. klasse viser også, at i alt 17 pct. har oplevet psykisk vold⁷ - et niveau svarende til omfanget af fysisk vold. Samtidig er der i 2019 kun foretaget 53 anmeldelser om psykisk vold mod

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Vold mod børn er et emne med bevågenhed, og der eksisterer en del viden om omfanget af børn, som udsættes for vold, særligt omfanget af voldsramte børn og unge i udskolingsalderen. Disse større undersøgelser bliver dog ikke foretaget ensartet og udgives ikke jævnligt, så sammenligning fra år til år kan i nogle tilfælde være vanskelig. Der er sparsom viden om omfanget af vold mod yngre børn.

børn, efter Folketinget i marts 2019 vedtog en lovændring, der gør psykisk vold strafbart med op til tre års fængsel. Loven trådte i kraft 1. april 2019.

Vold i familien påvirker børnene

Det er bredt anerkendt, at børn i voldsramte familier også er volds ofre, selvom volden ikke nødvendigvis er direkte rettet mod barnet. En rapport fra 2017 viser, at 5,3 pct. af børn i Danmark vokser op i familier med mindst én registreret hændelse af vold. Rapporten peger på, at dette resultat skal læses som en nedre grænse for omfanget af børn, der oplever vold i familien.⁸ I 2018 skete det 1.915 gange, at børn tog på et krisecenter sammen med deres mor. Det er en stigning på 16 pct. fra året før, hvor antallet var 1.745.⁹

Det kan have en lang række alvorlige konsekvenser at blive udsat for fysisk og/eller psykisk vold i barndommen. Det kan komme til udtryk som angst, ensomhed, depression og alkoholisme samt stofmisbrug, selvmordsforsøg og tidlig død. Har man været udsat for vold i barndommen, er der også en øget risiko for, at man selv udøver eller bliver udsat for vold i voksenlivet.¹⁰

Jo flere voldsomme barndomsoplevelser et barn har været udsat for, desto større er risikoen for negative konsekvenser

senere i livet.¹¹ Fra forskning om voldsramte børn ved vi, at det at blive udsat for vold i barndommen kan give en følelse af skyld hos barnet, som kan være med til at hæmme børn i deres sociale liv og faglige udvikling.¹² Det fortæller børn også til BørneTelefonen, der alene i 2019 havde 2.276 samtaler med børn om vold. I mange af samtalerne fortæller børn, at de selv føler sig skyldige i volden, fordi de er kommet til at gøre deres forældre vrede.

Psykisk vold kan have større konsekvenser end fysisk vold

Noget forskning peger på, at psykisk vold kan have større konsekvenser end fysisk vold – f.eks. er selvmordstanker og selvmordsforsøg overrepræsenteret blandt børn, der har været udsat for psykisk vold sammenlignet med børn udsat for fysisk vold.¹³

At vokse op i en voldsramt familie kan give både somatiske og psykiske reaktioner hos barnet. I forskning ses den statistiske sammenhæng, at børn, der oplever vold i familien, oftere er i mistrivsel, har et højere skolefravær og har dårligere skolepræstationer sammenlignet med børn, som ikke lever i voldsramte familier. Samtidig diagnosticeres de børn, der oplever vold i familien, markant oftere med PTSD, ligesom disse børn i højere grad bliver anbragt uden for hjemmet eller tildelt forebyggende foranstaltninger. Det fortæller os, at børn, der vokser op i en voldsramt familie, måske uden selv at være udsat for vold ofte er meget udsatte.¹⁴

Det er derfor vigtigt, at vi som samfund griber ind, hvis vi får mistanke om, at et barn bliver udsat for vold – fysisk såvel som psykisk. Her er der grund til at stramme op. En undersøgelse, som er foretaget af KANTAR Gallup for Børns Vilkår i 2020, tyder på, at kun 50 pct. af befolkningen ville underrette kommunen, hvis de fik kendskab til, at et barn blev udsat for fysisk vold – og kun 27 pct. ville underrette om et barn, som blev udsat for psykisk vold.

Vi anbefaler

Der er brug for en plan for, hvordan vold mod børn kan forebygges og stoppes. Der er med Børnerettighedspakken fra 2017 og kriminaliseringen af psykisk vold i 2019 taget en række regeringsinitiativer på dette område. Men børn udsættes stadig for vold og mishandling. Derfor skal der indføres en målsætning om helt at stoppe vold mod børn, og de forebyggende initiativer skal fortsætte, indtil målsætningen er nået. Når vold mod et barn bliver anmeldt, skal barnet afhøres

hurtigst muligt, og senest syv dage efter anmeldelsen. Her er det afgørende, at børnehusene inddrages. Derfor skal det sikres, at kommunerne altid anvender børnehusene i sager om vold. Hvis finansiering eller andre strukturelle rammer er en hindring herfor, bør disse ændres.

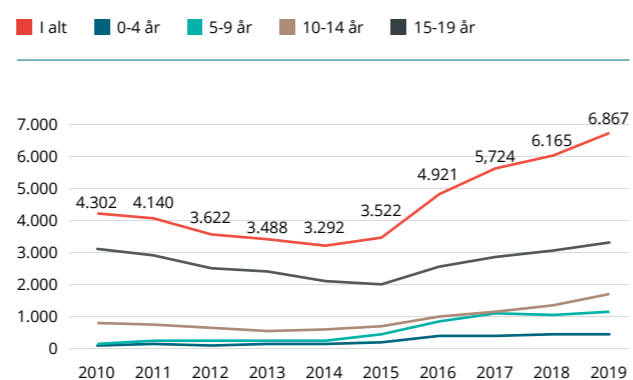
FAKTA

Lille fald i omfanget af fysisk vold mod børn

I 2016 foretog daværende SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd¹⁵ – en undersøgelse blandt elever i 8. klasse, som viste, at 17 pct., svarende til hver sjette elev, havde været udsat for vold i hjemmet i løbet af det seneste år. Seks år tidligere, i 2010, foretog SFI en sammenlignelig undersøgelse, som viste, at 20 pct. af eleverne i 8. klasse havde været udsat for fysisk vold.¹⁶ Disse to større undersøgelser tyder på, at der fra 2010-2016 er sket et mindre fald i omfanget af fysisk vold i hjemmet hos børn i udskolingsalderen.

Kilder: Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Korzen, S. m.fl. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Figur 1: Antal anmeldelser om fysisk vold mod børn, 2010-2019

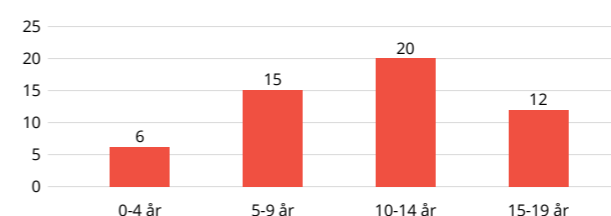

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5¹⁷.

6.867 børn var i 2019 ofre for en anmeldt voldsforbrydelse. Fra 2010-2014 er der sket et fald i antallet af anmeldelser, hvor et barn var offer for en voldsforbrydelse. Siden 2014 er antallet af anmeldelser steget hvert år. Der ses en markant stigning fra 3.292 anmeldelser i 2014 til 6.867 anmeldelser i 2019. En stigning på over 100 pct.¹⁸ Samtidig er børnebefolkningen faldet med 3,9 pct.¹⁹ Stigningen er ikke nødvendigvis

et udtryk for en stigning i omfanget af vold, men nærmere et udtryk for anmeldelsestendenser.

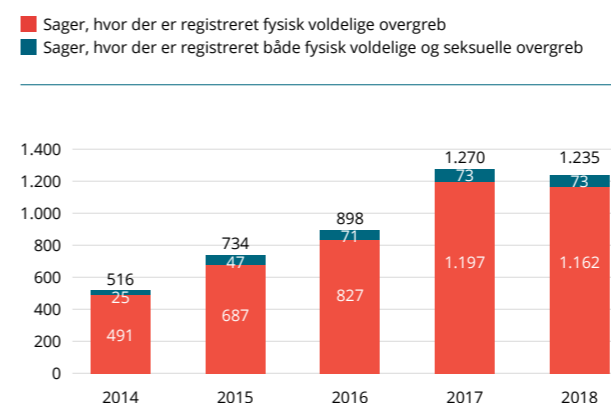
Figur 2: Antal anmeldelser om psykisk vold mod børn, 2019

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.²⁰

I 2019, hvor psykisk vold blev kriminaliseret, blev der foretaget 53 anmeldelser om psykisk vold mod børn. 21 af anmeldelserne handlede om børn under 10 år. 20 af anmeldelserne handlede om psykisk vold mod børn i alderen 10-14 år.

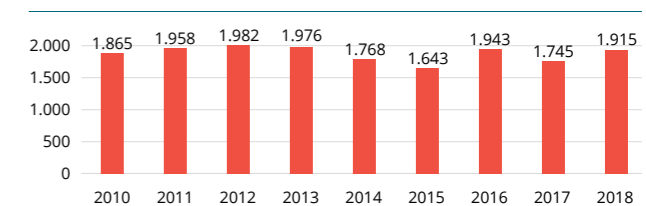
Figur 3: Antal afsluttede sager i børnehusene om vold, 2014-2018

Kilde: Socialstyrelsen (2016-2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

I perioden 2017 til 2018 har antallet af sager i børnehusene om henholdsvis fysisk voldelige overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb, været nogenlunde stabilt med en lille nedgang på kun 35 sager. Inden da har der været en gradvis stigning, og alene fra 2016 til 2017 er antallet af sager om voldelige overgreb steget med omkring 40 pct.²¹ Ifølge Socialstyrelsen er det ikke muligt på baggrund af data at afdække, hvorvidt stigningerne skyldes, at kommunerne er blevet bedre til at opspore børn, der er udsat for overgreb, om det skyldes, at kommunerne har fået større kendskab til børnehusene, eller om stigningerne skyldes andre forhold.²²

Figur 4: Antal børn på krisecenter, 2010-2018

Kilde: Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik 2018. Kvinder og børn på krisecenter; Socialstyrelsen og LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.²³

I 2018 skete det 1.915 gange, at et barn tog ophold på et krisecenter. Fra 2017 til 2018 er der sket en stigning på 16 pct. i antallet af ophold på krisecenter, som involverede børn.

FAKTA

Børn på krisecenter er ofte traumatiserede

Langt de fleste børn, der kommer på krisecenter, har haft traumatiserende oplevelser. Tal fra 2018 viser, at:

- 24 pct. af børnene selv har været udsat for fysisk vold
- 60 pct. har været udsat for psykisk vold
- 11 pct. har været udsat for materiel vold
- 2,3 pct. har været udsat for seksuel vold

Børn, der har været udsat for indirekte vold, bliver oftere diagnosticeret med PTSD end andre børn. Efter at have opholdt sig i voldsramte hjem og utrygge omgivelser oplever mange af børnene massive udfordringer på flere områder. Udfordringerne viser sig som tilknytningsvanskeligheder over for forældre og vanskeligheder i forhold til at opbygge relationer til jævnaldrende samt psykologiske og adfærdsmæssige problemer. Ofte er børnene usikre på sig selv, deres forældre, deres fremtid eller over at skulle prøve nye ting, og de har svært ved at passe deres skole. Mens børn bor på et krisecenter, kan de opleve at skulle håndtere og bearbejde vanskelige relationer, familiebrud og oplevelser med vold. Det aktiverer mange forskellige følelser, for eksempel savn til deres far/papfar, som har udsat deres mor for vold, og som ikke må komme på krisecentret, men det kan også være en lettelse for børnene, at de ikke skal være vidne til forældrenes voldsomme konflikter. Mange børn føler også tristhed og uretfærdighed.

Kilder: Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense; Lyk-Jensen, S. v. (2017): Børn der oplever vold i familien. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Henze-Pedersen, S. (2020): "Jeg savner far": Børns komplekse følelser, når de flytter på krisecenter med deres mor, I Oldrup, H. (red.) (2020): Vold i familien. Viden for fagfolk. Akademisk Forlag.

FAKTA

Børn med funktionsned sættelser er i større risiko

Børn med fysiske og mentale handicap oplever oftere at blive udsat for vold eller seksuelle overgreb. Det viser en undersøgelse fra 2017 foretaget af daværende SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.²⁴ Undersøgelsen peger på, at der er et stort mørketal på området. For at indkredse omfanget trækker undersøgelsen både på registeroplysninger fra anmeldelser og fra spørgeskemaundersøgelser, hvor børn og unge med handicap selv fortæller om deres oplevelser med vold. Knap hvert tredje barn med handicap fortæller, at de har oplevet vold i deres opvækst.

En undersøgelse foretaget af Børnerådet i 2016 viser, at børn, der har ADHD, ADD, Aspergers syndrom, autisme, OCD eller Tourette, oftere bliver udsat for grov vold (19 pct.) og psykisk vold (28 pct.) sammenlignet med børn, der ikke har en af disse diagnoser. Blandt de børn i undersøgelsen, der ikke har en diagnose, har 9 pct. været udsat for grov fysisk vold som slag og spark, mens 17 pct. har været udsat for psykisk vold.

Kilder: Holt, H. m.fl. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børnerådet (2016): Børneindblik 8/16 – Analyse: Vold i hjemmet. Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

FAKTA

Halvdelen vil underrette om vold – færre om psykisk vold

KANTAR Gallup har for Børns Vilkår i 2020 undersøgt, hvor mange der har kendskab til underretningspligten. Undersøgelsen er foretaget blandt 1.012 repræsentativt udvalgte personer på 18 år eller derover.²⁵

- På spørgsmålet om, hvad man vil gøre, hvis man får kendskab til, at et barn bliver slået derhjemme, svarer 50 pct., at de vil underrette kommunen. Det samme gælder for 27 pct., når der spørges til psykisk vold mod et barn.
- 30 pct. svarer, at de vil tale med en fagperson, for eksempel en pædagog eller lærer, når det drejer sig om fysisk vold mod et barn. Det svarer 31 pct., når det handler om psykisk vold mod et barn.
- 8 pct. angiver, at de ikke ville vide, hvem de skulle kontakte, når det angår fysisk vold mod et barn. Det gælder 9 pct., når det kommer til psykisk vold mod et barn.
- 9 pct. ville ikke blande sig i andres opdragelsesmetoder, selvom de fik kendskab til, at et barn var udsat for fysisk vold. Det gælder for 13 pct., når det kommer til psykisk vold mod et barn.²⁶

Kilde: KANTAR Gallup (2020). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

”Jeg er både blevet udsat for fysisk vold og psykisk. Og jeg tror, det har foregået i næsten 5 år nu. Men jeg har også søskende, som har oplevet det samme som mig. Jeg er rigtig bekymret for, at det ville påvirke mine søskendes liv, især de 2 små. Vi er både blevet slået med genstande, og de er kastet efter os.”

Pige, 16 år, til BørneTelefonen

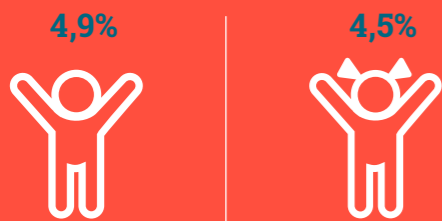
Vold

2.200

Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om vold

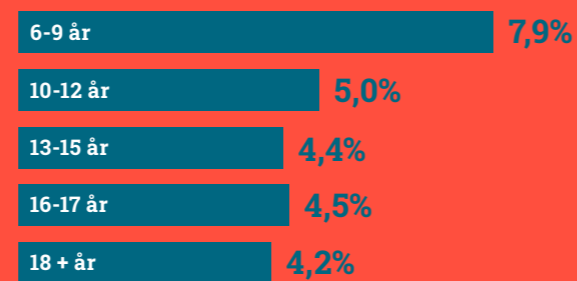
Cirka 2/3 handlede om fysisk vold og 1/3 handlede om psykisk vold. Flere af samtalerne handlede både om fysisk og psykisk vold.

Både piger og drenge henvender sig om oplevelser med vold

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

En større andel af de yngre end ældre børn henvender sig om vold

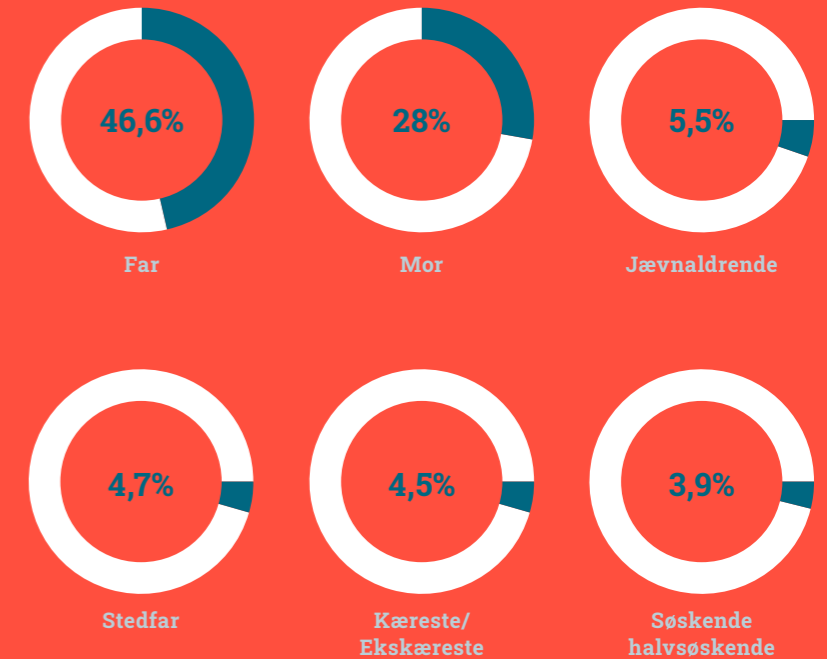

Så meget udgør samtaler om fysisk og psykisk vold af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen og Børns Vilkaars Bisidning, 2016 & 2019

Volden udøves oftest af far

Oversigt over hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst udøver den fysiske eller psykisk vold. Da denne opgørelse kun medtager de personer, der hyppigst er angivet som voldudøver, og da der kan angives flere svar, summerer andelene ikke til 100 pct.

Eksempler på, hvad børnene fortæller, de bliver udsat for

- ... slået med genstande
- ... holdt fast under den kolde bruser
- ... skubbet ned af en trappe
- ... fortalt, at barnet ikke er noget værd
- ... truet med vold
- ... slået, så det bløder
- ... ignoreret derhjemme
- ... banket rusket og banket ind i væggen

SEKSUELLE KRÆNKELSER

Stor stigning i antal anmeldte seksualforbrydelser mod børn

Antallet af anmeldelser om seksualforbrydelser mod børn i alderen 0-19 år er næsten fordoblet de seneste år – fra 701 i 2010 til 1.317 i 2019. Antallet af samtaler om seksuelle krænkelser på BørneTelefonen har også været stigende. Forskning viser, at dobbelt så mange piger som drenge udsættes for seksuelle krænkelser i form af blottelse eller berøring, og 16 pct. af pigerne i 8. klasse har oplevet uønskede seksuelle hændelser. 6 pct. af de 13-17-årige har oplevet af at få delt et intimt billede/nøgenbillede uden deres tilladelse.

Antallet af anmeldelser om seksualforbrydelser mod børn i alderen 0-19 år er de seneste år steget markant. I 2010 blev der anmeldt 701 seksualforbrydelser mod børn og 894 blufærdighedskrænkelser mod børn. I 2019 var antallet 1.317 anmeldelser om seksualforbrydelser og 1.544 om blufærdighedskrænkelser.

På BørneTelefonen var der 2.314 samtaler med børn, som omhandlede seksuelle krænkelser i 2019. Af disse handlede 327 samtaler om digitale seksuelle krænkelser. Samtalerne dækker over meget forskellige former for seksuelle krænkelser. Men et fællestræk er, at børnene giver udtryk for tabu og skam, hvilket betyder, at børnene sjældent beder personer i deres nærmiljø om hjælp til at løse problemet.

Piger er mest udsatte. Dobbelt så mange piger som drenge udsættes for seksuelle krænkelser i form af blottelse eller berøring. Det viser en undersøgelse fra 2016. Forskellen på omfanget af seksuelle overgreb mod piger og drenge er mindre, hvad angår uønsket forsøg på eller gennemført samleje. Det har 7 pct. af pigerne og 5 pct. af drengene i 8. klasse været udsat for. De fleste af overgrebene sker fra jævnaldrende.²⁷

VURDERING AF VIDENGRUNDLAG

Der findes nogen viden om omfanget af seksuelle krænkelser mod børn, men området er behæftet med et stort mørketal. Større undersøgelser, hvor børn og unge inddrages, kan i stor udstrækning afdække omfanget, men for at kunne følge udviklingen over tid kræver det, at der jævnligt udgives sammenlignelige undersøgelser, hvilket på nuværende tidspunkt ikke er tilfældet. Der er yderst sparsom viden om omfanget af seksuelle krænkelser mod yngre børn.

En undersøgelse viser, at 6 pct. af de unge på 13-17 år har fået delt et intimt/nøgenbillede uden deres samtykke. Samtidig fortæller 30 pct. af de unge, at de har oplevet, at unge i det skjulte har taget seksuelle billeder af nogle andre og delt dem på internettet.²⁸

Det samme viser en anden undersøgelse fra 2016, hvor 7 pct. af drengene og 6 pct. af pigerne i alderen 12-25 år har oplevet, at andre har delt et seksuelt billede eller video af dem, for eksempel i undertøj eller nøgen. Det fremgår dog ikke af undersøgelsen, om billeddelingen er sket uden samtykke, hvilket man dog må formode.

En undersøgelse fra 2018 blandt 13-17-årige viser, at 24 pct. har oplevet rygtespredning på internettet om deres seksuelle adfærd. Heraf har 9 pct. oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder, og 8 pct. har modtaget seksuelle trusler på internettet fra unge på deres egen alder.

Forskning viser, at seksuelle overgreb i barndommen kan have vidtrækkende konsekvenser på både kort og langt sigt. Blandt de hyppigst forekommende senfølger er angst, depression, posttraumatisk stress, alkohol- og stofmisbrug, seksuelle vanskeligheder og fysiske problemer.²⁹

Konsekvenserne af digitale seksuelle krænkelser er af en anden karakter, blandt andet fordi rækkevidden kan være uoverskuelig. Det kan være svært at få slettet alle spor på de digitale medier efter krænkelser.³⁰ Digitale seksuelle krænkelser kan også have store sociale og psykiske konsekvenser, som er forbundet med krænkelser af barnets privatliv, blufærdighed og æresfølelse.³¹

Vi anbefaler

Det er afgørende for barnet, at voksne griber ind over for seksuelle overgreb, og at overgrebene anmeldes. Børn skal kunne få hjælp af deres nærmeste, og fagpersoner som for eksempel pædagoger og skolelærere skal kende tegn på seksuelt overgreb og vide, hvordan de griber ind, når der er en mistanke. Når seksuelle krænkelser mod et barn bliver anmeldt, skal barnet afhøres hurtigst muligt, og senest syv dage efter anmeldelsen. Det er afgørende for måden, sagerne håndteres på, at børnehuse inddrages. Derfor skal det sikres, at kommunerne altid anvender børnehuse i sager om seksuelle krænkelser. Hvis finansiering eller andre strukturelle rammer er en hindring herfor, bør disse ændres. Regeringen skal tage initiativ til ny lovgivning, der skal beskytte børns digitale liv og forebygge digitale krænkelser. Digitale seksuelle krænkelser skal forebygges ved, at alle børn har viden om, hvad der er lovlig og ulovlig adfærd på internettet, og forældre og fagfolk skal have kompetencer til digital dannelse af børn og unge. Politiets ressourcer til at efterforske digitale krænkelser skal udvides, og det skal være nemt at få den nødvendige hjælp til at stoppe krænkelserne.

FAKTA

Digitale seksuelle krænkelser mod børn er udbredt

Digitale seksuelle krænkelser som deling af intime billeder uden samtykke, grooming³² og trusler af seksuel karakter er udbredt blandt børn og unge. En undersøgelse, som er foretaget af Red Barnet i 2018 blandt 915 unge i alderen 13-17 år, viser, at:

- 30 pct. har oplevet, at unge i det skjulte har taget seksuelle billeder af andre og delt dem på internettet
- 24 pct. har oplevet rygtespredning på internettet om deres seksuelle adfærd
- 9 pct. har oplevet, at deres kæreste har presset dem til at dele nøgenbilleder
- 22 pct. har modtaget uønskede seksuelle beskeder og billeder³³
- Piger har i højere grad end drenge oplevet at blive presset til at dele nøgenbilleder, ligesom de i højere grad har modtaget uønskede seksuelle beskeder og billeder
- 8 pct. har modtaget seksuelle trusler på internettet fra unge på deres egen alder.³⁴

Derudover viser Ungeprofilundersøgelsen 2015³⁵, at 7 pct. af drenge i alderen 12-25 år har oplevet, at andre har delt et seksuelt billede eller video af dem, for eksempel i undertøj eller nøgen. Det samme gælder for 6 pct. af pigerne. En undersøgelse fra Red Barnet viser, at det for de 15-25-årige gælder for 17 pct. af drengene og 13 pct. af pigerne.³⁶

Kilder: Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet; Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen

FAKTA

Digital billeddeling kan straffes som distribution af børneporno

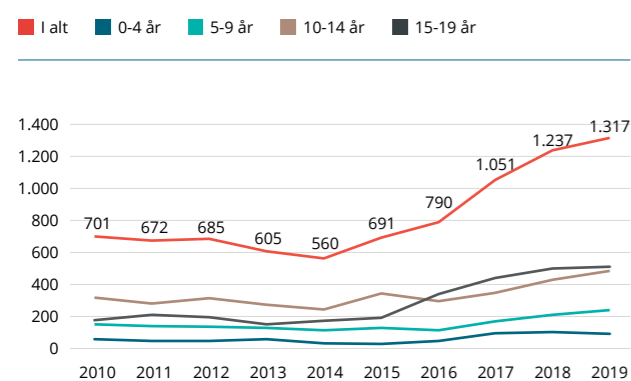
I 2019 var der 938 anmeldelser efter straffelovens § 235 om børnepornografi.³⁷ Det viser tal fra Danmarks Statistik. Det er et mindre fald på 124 anmeldelser siden 2018. Men ser man på en lidt længere tidsperiode, er det tydeligt, at der er sket en massiv stigning siden 2010, hvor der var 61 anmeldelser efter denne paragraf. Når en anmeldelse vedrører en lovovertrædelse, der begås af flere personer, registreres den som én anmeldelse, ligesom en lovovertrædelse, der har flere ofre, registreres som én anmeldelse.³⁸

I 2018 blev over 1.000 børn og unge sigtet for distribution af børneporno efter straffelovens § 235 om børnepornografi. Det skete, efter at pornografisk video- og billedmateriale af personer under 18 år var blevet delt blandt børn og unge i Danmark, primært gennem Messenger. Straffen for overtrædelse af § 235 "distribution af børneporno" kan være hård og kan for eksempel omfatte notering på børneattesten i op til ti år. Der er faldet flere domme i sagen, blandt andet er en 19-årig mand dømt for distribution af børneporno. Manden fik 40 dages betinget fængsel. Andre involverede unge er blevet dømt for blufærdighedskrænkelser, men ikke for distribution af børneporno, da det er

blevet skønnet, at de ikke har vidst, at personerne i videoen var under 18 år på videoens optagelsestidspunkt.

Kilde: Børns Vilkår (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen; Danmarks Statistik (2020).³⁹

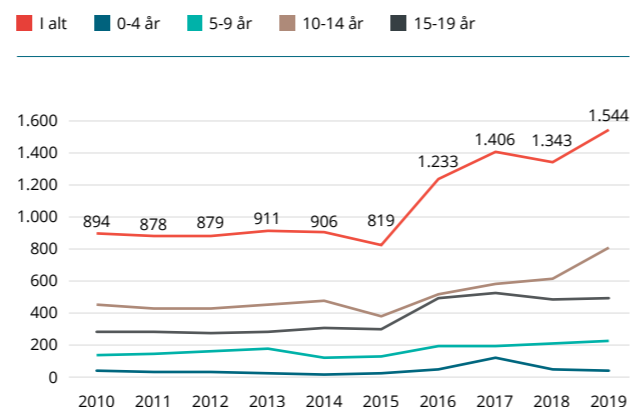
Figur 5: Antal anmeldelser om seksualforbrydelser mod børn, 2010-2019

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.⁴⁰

I 2019 blev der foretaget 1.317 anmeldelser af seksualforbrydelser mod børn – en stigning på 88 pct. siden 2010. Frem mod 2014 var antallet af anmeldelser faldende. Men siden er antallet steget med 135 pct.⁴¹ Fra 2018 til 2019 ses en stigning for børn i alderen 5-14 år. For de andre aldersgrupper er der tale om et mindre fald. I perioden 2010-2019 er børnebefolkningen faldet med 3,9 pct.⁴²

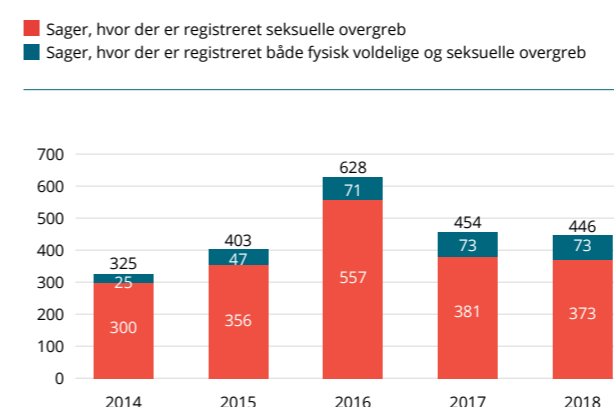
Figur 6: Antal anmeldelser om blufærdighedskrænkelser mod børn, 2010-2019

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, STRAF5.⁴³

I 2019 blev der foretaget 1.544 anmeldelser, hvor et barn var offer for en blufærdighedskrænkelser – en stigning på 72 pct. siden 2010. Antallet af børn, der var ofre for anmeldte blufærdighedskrænkelser, var stabilt i perioden 2010-2015, men de seneste år er der sket en markant stigning fra 819 ofre i 2015 til 1.544 ofre i 2018.⁴⁴ Det svarer til en stigning på 88 pct. Fra 2018 til 2019 er der sket en særlig stor stigning for børn i alderen 10-14 år. For de andre aldersgrupper er der kun tale om ganske få stigninger, og for de 0-4-årige er der tale om et lille fald. I perioden 2010-2019 er børnebefolkningen faldet med 3,9 pct.⁴⁵

Figur 7: Afsluttede sager i børnehusene om seksuelle overgreb, 2014-2018

Kilder: Socialstyrelsen (2016-2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

Antallet af afsluttede sager i børnehusene om seksuelle overgreb har været stabilt fra 2017-2018. Set over den samlede periode fra 2014 til 2018 er der sket en stigning i det samlede antal seksuelle overgreb og sager, som omhandler både fysisk voldelige og seksuelle overgreb. I 2016 skete der en markant stigning, hvor antallet af sager om seksuelle overgreb var 628, hvilket faldt igen til 454 sager i 2017 og 446 sager i 2018. Antallet af sager, hvor der både er registreret fysisk voldelige og seksuelle overgreb, er næsten uforandret i

perioden 2016-2018.⁴⁶ Blandt andet Socialstyrelsen peger på, at det ikke er muligt på baggrund af de foreliggende data at afdække, hvorvidt udviklingen i sager i børnehusene skyldes, at færre børn er blevet udsat for seksuelle overgreb, da udviklingen i antallet af sager også påvirkes af, hvor gode kommunerne er til at opspore børn, der er udsat for overgreb, kommunernes kendskab til børnehusene og andre forhold.⁴⁷

”Det hele startede for 3 måneder siden, hvor min far begyndte at røre mig på låret. Jeg vidste ikke, at det var unormalt, han fortalte mig, at det var vores lille hemmelighed, og at jeg ikke skulle fortælle det til nogen, fordi ellers ville jeg komme til skade. Jeg gjorde bare, hvad han sagde, og holdt det for mig selv.”
Dreng, 11 år, til BørneTelefonen

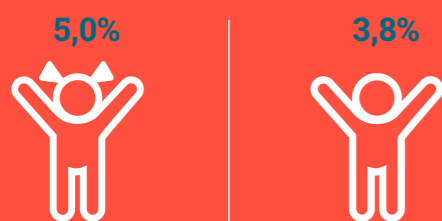
Seksuelle krænkelser

2.300

Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om seksuelle krænkelser

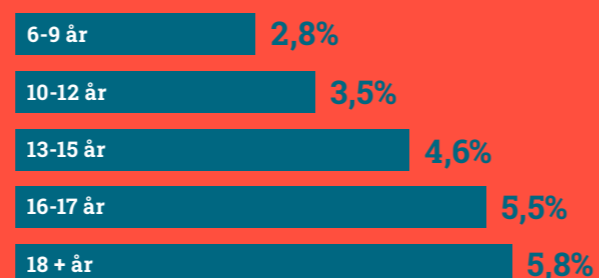
Samtalerne handlede om alle typer seksuelle krænkelser. I hver fjerde samtale om digitale seksuelle krænkelser fortalte barnet om krænkelser via billed- eller filmdeling.

Pigers samtaler handler oftere om seksuelle krænkelser end drenges samtaler

Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

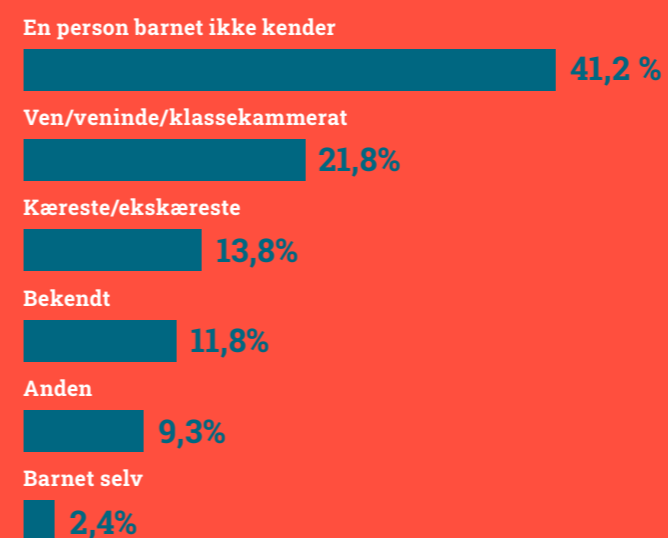
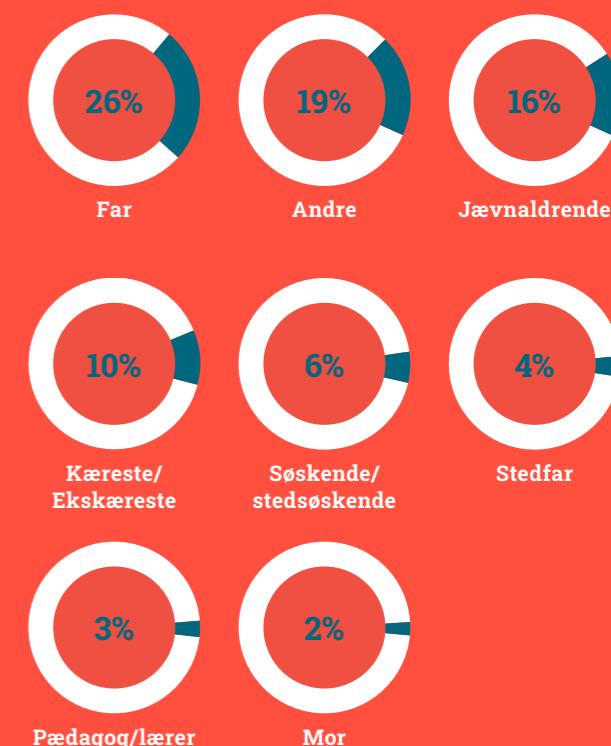
Flest ældre børn henvender sig om seksuelle krænkelser

Så meget udgør samtaler om seksuelle krænkelser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Det er oftest far, som begår den seksuelle krænkelser, når denne ikke foregår digitalt

Oversigt over, hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst begår den seksuelle krænkelser, når den ikke foregår digitalt. Da denne opgørelse kun medtager de personer, der hyppigst er angivet som krænker, og da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct. 'Andre voksne' dækker over andre voksne end dem, der er nævnt her. Det kan være andre familiemedlemmer, forældres venner, fremmede voksne samt venner/veninders forældre eller professionelle som læge, psykolog og politimand.

Digitale seksuelle krænkelser begås oftest af en, som barnet ikke kender

Oversigt over, hvem der, ifølge samtaler på BørneTelefonen, hyppigst begår den digitale seksuelle krænkelser. Da denne opgørelse kun medtager de personer, der hyppigst er angivet som krænker, og da der kan angives flere svar, summerer andelen ikke til 100 pct.

ALKOHOL- OG STOFMISBRUG I FAMILIEN

Mindst et barn i hver klasse oplever, at de voksne i hjemmet drikker for meget

5 pct. af alle børn i Danmark kommer fra et hjem med for meget alkohol. Disse børn trives dårligere end andre børn. Der findes stadig ikke viden om, hvor mange børn der lever i hjem med stofmisbrug.

Mange børn vokser op i hjem, hvor der bliver drukket for meget alkohol. Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 blandt elever i 5. og 8. klasse. Her fortæller 5 pct. af børnene, at de voksne i hjemmet har drukket for meget alkohol det seneste år. Undersøgelsen viser også, at jo ældre børnene er, desto flere angiver, at deres forældre har et alkoholmisbrug.⁴⁸ En anden lidt ældre undersøgelse peger på, at hver femte voksen i barndommen har boet med én, der drak for meget alkohol.⁴⁹

Mens der er indikationer på omfanget af børn i hjem med alkoholproblemer, er omfanget af børn i hjem med stofmisbrug ukendt. Den bedst tilgængelige viden stammer fra Sundhedsstyrelsens opgørelse af omfanget af forældre i stofmisbrugsbehandling fra 2015. Den viser, at 2.026 børn havde en eller to forældre, der var i behandling for stofmisbrug. 18,8 pct. af disse børn var anbragt uden for hjemmet. Der findes ikke viden om antallet af børn, der har forældre med stofmisbrugsproblemer, som ikke er i behandling.

Det har alvorlige konsekvenser for børn, hvis der er rusmiddelbrug i hjemmet. Børns Vilkårs undersøgelse fra 2019 viser, at 17 pct. af de børn, der lever med alkoholproblemer i hjemmet, ugentligt oplever at have en række symptomer på mistrivsel som hovedpine, mavepine, nervøsitet og vanskeligheder med at falde i søvn. Til sammenligning gælder det for 6 pct. af andre børn. Samtidig har dobbelt så mange børn fra hjem med alkoholproblemer et lavt selvværd sammenlignet med andre børn, og 15 pct. føler sig desuden 'tit' eller 'meget tit' ensomme. Det samme gælder for 7 pct. af andre børn. Men

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Børn i familier med alkoholproblemer

Der findes ikke systematisk viden om omfanget af det nuværende antal børn, som lever i familier med alkoholmisbrug. Der er behov for mere systematisk dokumentation for at kunne følge udviklingen over tid og sætte ind over for problemet.

Børn i familier med stofmisbrug

Der findes ikke viden om omfanget af det nuværende antal børn, som lever i familier med stofmisbrug. Der findes registre, som opgør antallet af børn, der har forældre i stofmisbrugsbehandling, men der er ikke viden om forældre med stofmisbrug, som ikke behandles.

alkoholproblemer i hjemmet har også andre konsekvenser for børnene: De forventer i højere grad end deres jævnaldrende at få et dårligt voksenliv, deres skolegang bliver påvirket negativt, og 15 pct. giver udtryk for, at de ikke er glade for deres skoleklasse. Til sammenligning gælder det for 5 pct. af andre børn. Endelig fortæller flere børn med alkoholproblemer i hjemmet, at de føler sig utrygge i deres klasse, at de er bange for at blive til grin, og at de føler, at de ikke hører til i klassen.⁵⁰

I familier med rusmiddelbrug er børn mere udsatte.⁵¹ En undersøgelse fra 2017, som er foretaget af Børnerådet, viser, at børn i familier, hvor forældrene har problemer med alkohol- eller stofmisbrug, oftere er udsat for fysisk og psykisk vold end andre børn.⁵² Forældre med et rusmiddelbrug

kan for eksempel mangle evnen til at vurdere, hvornår der sker krænkelser af deres børn.⁵³ Samtidig viser samtaler på BørneTelefonen, at temaer som fysisk vold, selvmordstanker og selvskadende adfærd fylder markant mere i samtaler med børn om forældres rusmiddelmisbrug end i andre samtaler på BørneTelefonen.

Anden forskning viser, at børn, der vokser op i en familie, hvor en eller begge forældre har et alkoholproblem, har cirka dobbelt så stor risiko for at forsøge selvmord. Samme forskningsrapport viser desuden, at børn i familier med alkoholmisbrug er i større risiko end andre børn for at begå kriminalitet og for selv at få et alkoholmisbrug end børn fra familier uden alkoholmisbrug.⁵⁴

Et rusmiddelmisbrug har ofte også den konsekvens, at forældre ikke formår at tage sig af huslige forpligtelser og yde omsorg for deres børn.⁵⁵ Det kan medføre emotionelle, kognitive og sociale problemer hos barnet.⁵⁶ Forskning viser, at børn har en langt højere risiko for at blive anbragt uden for hjemmet og for at blive indlagt på en psykiatrisk afdeling, hvis de vokser op i en familie, hvor en eller begge forældre har et alkoholproblem.⁵⁷

Vi anbefaler

Børn, der vokser op i skyggen af rusmiddelmisbrug, har brug for hjælp. Underretninger gør det ikke alene. Derfor bør regeringen udarbejde en national handleplan, der skal indeholde mål for at nedbringe antallet af børn i familier med misbrugsproblemer og sikre bedre hjælp til børnene. Der bør desuden sikres en tidlig senfølgeindsats. Der skal sættes ind med hjælp til børnene i form af familiebehandling, forebyggende initiativer eller anbringelse, så børnene kommer ud af den blinde vinkel.

FAKTA

Mindst ét barn i hver skoleklasse vokser op i et hjem med alkoholproblemer

5 pct. af alle børn oplever, at de voksne i hjemmet – enten den ene eller begge forældre – har drukket for meget det seneste år. På landsplan svarer det til mindst ét barn i hver skoleklasse.⁵⁸ Det viser en undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2019 af besvarelser fra 2.465 børn.⁵⁹ Flere børn i 8. klasse (6 pct.) end i 5. klasse (4 pct.) angiver, at de voksne i hjemmet drikker for meget alkohol.

Tendensen til, at flere blandt de ældre end de yngre elever oplever, at der er drukket for meget alkohol i hjemmet, harmonerer med viden fra TUBA. Den viser, at omkring hver femte af de unge, som TUBA har i rådgivning på grund af en opvækst med alkoholproblemer i hjemmet, var 15 år eller ældre, da det gik op for dem, at der var alkoholproblemer i hjemmet.⁶⁰ En undersøgelse foretaget af Statens Institut for Folkesundhed fra 2016 viser, at 19 pct., svarende til hver femte voksne i alderen 18-64 år, i barndommen har boet sammen med en voksen, der drak for meget.⁶¹

Kilder: Børns Vilkår: Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer, 2019; Særudtræk fra TUBA statistik 2018;⁶² Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.

FAKTA

Børn fra hjem med alkoholproblemer mistrives

Alkoholmisbrug i hjemmet har alvorlige konsekvenser for børn. Børns Vilkårs undersøgelse fra 2019 viser, at:

- 17 pct. af børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, mistrives. Det samme gælder for 6 pct. blandt andre børn.⁶³ Det betyder, at børn med alkoholproblemer i hjemmet oftere oplever fysiske symptomer på mistrivsel som hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, at være svimmel og psykiske symptomer på mistrivsel som at føle sig ked af det, irritabel, nervøs eller have svært ved at falde i søvn.
- Hvert femte barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, har et lavt selvværd. Det er dobbelt så mange sammenlignet med andre børn.
- 15 pct. af de børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, føler sig 'tit' eller 'meget tit' ensomme sammenlignet med 7 pct. blandt de andre børn.

- Alkoholproblemer i hjemmet påvirker også børnenes skolegang negativt. 15 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet giver udtryk for, at de ikke er glade for deres klasse. Andelen blandt andre børn er 5 pct. Der er også langt flere børn med alkoholproblemer i hjemmet, som fortæller om at føle sig utrygge i klassen, at være bange for at blive til grin og om ikke at føle, at de hører til i klassen.⁶⁴
- Børn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, forventer desuden at få et dårligere voksenliv. Omkring hvert tredje barn, der oplever alkoholproblemer i hjemmet, vurderer deres nuværende livstilfredshed som lav. Når børnene bliver bedt om at vurdere, hvordan de tror, at deres livstilfredshed vil være som voksne, vurderer 13 pct. af børn med alkoholproblemer i hjemmet, at den vil være lav. Det samme gælder for 7 pct. af andre børn.

Kilde: Børns Vilkår: Viden fra Børn – Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer, 2019.

FAKTA

Under halvdelen vil underrette ved alkoholmisbrug

41 pct. af danskerne vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til børn, der vokser op i familier med alkoholmisbrug. Det viser en repræsentativ undersøgelse fra 2017 blandt personer på 18 år eller derover.⁶⁵ Her svarer 27 pct., at de synes, at det er svært at vide, om det er slemt nok til, at der skal gribes ind, og 26 pct. angiver, at de ville tale med en fagperson. 9 pct. svarer, at de ikke ville vide, hvem de skulle kontakte.

Kilde: KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

FAKTA

Stofmisbrug er udbredt i Danmark

I 2010 skønnede Sundhedsstyrelsen, at cirka 33.000 personer i Danmark havde et stofmisbrug, som medførte fysiske, psykiske og/eller sociale skader. 11.000 af disse skønnes alene at have et hashmisbrug. Det er ikke opgjort, hvor mange af disse personer, der har børn. Sundhedsstyrelsen har på nuværende tidspunkt ikke nyere estimater for omfanget af stofmisbrug i Danmark.

Kilde: Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.

FAKTA

Børn i familier med rusmiddelmisbrug er oftere udsat for fysisk og psykisk vold

Mere end hvert femte barn fra et hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug har været udsat for vold i hjemmet. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.039 børn i 7. klasse, som Børnerådet foretog i 2017. Undersøgelsen viser samtidig, at psykisk vold er udbredt blandt børn, der kommer fra hjem med alkohol- og/eller stofmisbrug, hvor hvert femte barn er blevet truet med noget voldsomt, og hvert tredje har oplevet, at en forælder har ladet barnet forstå, at det ikke er noget værd. Desuden har hvert fjerde barn, der vokser op i en familie med misbrugsproblemer, kendskab til, at søskende er blevet truet eller udsat for vold af de voksne i hjemmet, og hver sjette har været vidne til trusler eller vold mellem de voksne i hjemmet.

Risikoen for vold i sammenhæng med rusmiddelmisbrug i hjemmet understøttes af Statens Institut for Folkesundheds undersøgelse fra 2016. Den viser, at 45 pct. af voksne, der voksede op med alkoholmisbrug i familien, oplever, at de blev meget negativt påvirket af det. 38 pct. angiver, at de 'meget ofte', 'ofte' eller 'en gang imellem' er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget. 23 pct. af de personer, der voksede op i en familie, hvor der var misbrugsproblemer, har 'meget ofte', 'ofte' eller 'en gang imellem' været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos den i husstanden, der drak for meget.⁶⁶

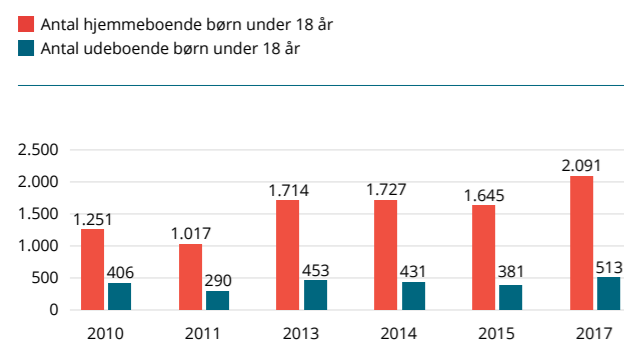
Kilde: Børnerådet (2017): Børneindblik nr. 2/2017 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre; Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, for Sundhedsstyrelsen.

"Jeg har lagt mærke til, at min far drikker rigtig meget. Mine forældre er skilt, og min mor er godt klar over, hvor meget han drikker. Jeg har været ude for nogle rigtig dårlige nætter, hvor min far er kommet hjem, helt vildt fuld. Han kunne slet ikke snakke eller noget som helst."

Pige, 15 år, til BørneTelefonen

Figur 8: Antal børn, hvor mindst én forælder er i stofmisbrugsbehandling, 2010-2017

Kilder: Sundhedsstyrelsen (2011-2019); Narkotikasituationen i Danmark, tabel 3.2.2, Klienter i stofmisbrugsbehandling med indskrivningsdato i løbet af enten 2010, 2011, 2013, 2014, 2015 og 2017. Data er fra Statens Serum Institut's register over stofmisbrugere i behandling (SIB). Der er ikke udgivet tal for 2012 eller 2016, og der er ikke foretaget en ny opgørelse siden 2017.

Antallet af børn med mindst én forælder i stofmisbrugsbehandling har været stigende siden 2010. I 2017 gjaldt det for 2.604 børn. Der er ikke tilgængelige data for hverken 2012 eller 2016⁶⁷, og der findes heller ikke viden om antallet af børn, der har forældre med stofmisbrugsproblemer, som ikke er i behandling.

Alkohol- og stofmisbrug i familien

1.100

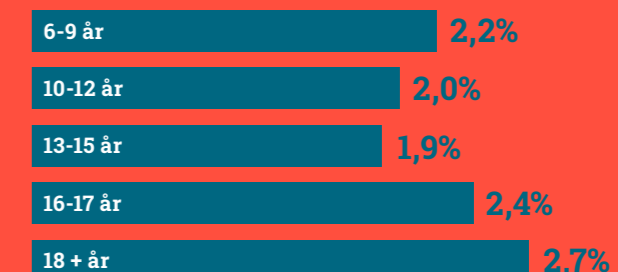
Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om alkohol- eller stofmisbrug i familien

En større andel af piger end af drenge henvender sig om misbrug i familie

Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Børn i alle aldre henvender sig om misbrug i familien

Så meget udgør samtaler om misbrug i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

I samtaler på BørneTelefonen er det **oftere far** end mor, der har et misbrug

Misbrug er forbundet med temaerne:

- Forholdet mellem barn og forældre
- Psykisk og fysisk vold
- Selvmordstanker / selvmordsforsøg
- Selvskadende adfærd
- Seksuelle krænkelse
- Psykisk sygdom i familien
- Angst

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2019

SKILSMISSE

Mange flere konfliktfyldte og komplekse skilsmisssager i Familieretshuset end forventet

Antallet af sager i Familieretshuset i 2019 om samvær, forældremyndighed og bopæl er højere, end det var i Statsforvaltningen i 2018. Sagsbehandlingstiden for samværsager har i gennemsnit været mere end 10 uger. I sager om konfliktbehandling og rådgivning er ventetiden mere end otte uger.

Børns Vilkår møder ofte børn, hvis trivsel og udvikling er truet på grund af forældrenes skilsmissekonflikt. Depression, angst, social isolation, aggressions- og adfærdsproblemer er nogle af de konsekvenser, som en længerevarende konflikt mellem forældre kan have for deres børn. For nogle børn fører forældrenes stridigheder til desperate handlinger. I de alvorligste samtaler på BørneTelefonen fortæller børn om selvmordstanter og selvskade på grund af forældrenes konflikter.⁶⁸

Forskning viser, at trivslen hos børn, som lever i konfliktfyldte skilsmisser, er dårligere end hos børn i skilsmisser, som ikke er præget af et højt konfliktniveau. Skilsmissebørn har et lavere selvværd, og der kan være langvarige konsekvenser af at vokse op med mange konflikter efter en skilsmisse – også selvom konflikterne ikke handler om barnet. Det at være skilsmissebarn kan have mange konsekvenser, og forskning peger blandt andet på, at børn af fraskilte forældre klarer sig dårligere fagligt, ligesom de har flere adfærdsproblemer og lavere sociale kompetencer.⁶⁹

Siden 2018 er der sket en stigning i antallet af sager om samvær – fra 14.159 i 2018 til 15.974 i 2019. Den 1. april 2019 blev Statsforvaltningen nedlagt, og Familieretshuset blev etableret og overtog sagsbehandlingen af sager om skilsmisse, samvær, forældremyndighed og bopæl. Familieretshuset har truffet afgørelser i markant færre sager, end det var tilfældet

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der er stor viden om omfanget af sager i Familieretshuset, og efter den nye måde at visiterer sagerne på, er der nu også stor viden om omfanget af konfliktfyldte og komplekse skilsmisssager. Data er dog ikke offentligt tilgængelige.

i Statsforvaltningen. Årsagen til dette fald er primært, at Familieretshuset ikke har den samme kompetence til at træffe afgørelser i samværsager, som Statsforvaltningen havde. Antallet af afgørelser skal derfor ses i sammenhæng med antallet af sager, der er indbragt for retten. Antallet af sager om forældremyndighed og bopæl er steget markant – fra 7.893 i 2018 til 10.796 i 2019. Samtidig er der også markant færre af disse sager, som sendes videre til afgørelse i retten, end det var tilfældet i Statsforvaltningen. Tallene kan derfor ikke nødvendigvis ses som et udtryk for, at der er sket en stigning i omfanget af konfliktfyldte skilsmisser.

Hvad er Familieretshuset?

En af de helt store ændringer med de nye skilsmissegler og den nye skilsmisselov for 2019 er, at Statsforvaltningen er blevet afløst af Familieretshuset pr. 1. april 2019. Familieretshuset er en administrativ forvaltningsmyndighed under Børne- og Socialministeriet – ligesom Statsforvaltningen var. De fagpersoner, som var en del af Statsforvaltningen, er overgået til Familieretshuset, men derudover består Familieretshusets personale af:

- Børne- og familiefaglige medarbejdere med dokumenteret børnefaglig erfaring og familierapeutisk erfaring
- Uddannede konfliktmæglere
- Juridiske sagsbehandlere

Familieretshuset er den nye administrative myndighed, som er indgangen til det nye familieretlige system, og det er her, alle sager bliver screenet og på den baggrund visiteret til det rigtige sagsforløb for hhv. enkle, mindre enkle og komplekse sager.

Kilder: Familieretshuset.dk; Regeringen (2018): "Nyt system for skilsmisser". Nyhed på www.regeringen.dk 27. marts 2018.⁷⁰

Vi anbefaler

Det er positivt, at der med reformen af det familieretlige system og etableringen af Familieretshuset lægges op til at sikre bedre hjælp til børn i skilsmisse. Det er glædeligt, at barnets ret til trivsel har fået forrang i lovgivningen, ligesom det er glædeligt, at der er et øget fokus på komplekse skilsmisssager, der involverer vold, misbrug og psykisk sygdom. Selvom der er tilført ekstra midler til området, er Børns Vilkår bekymret for, om der er ressourcer og faglighed nok til at leve op til de gode intentioner i lovgivningen og til at få nedbragt de alt for lange ventelister.

Vi er særligt bekymrede for de børn og familier, der ikke får den hjælp, de har behov for på grund af de lange ventelister. Vi anbefaler, at der sker en understøttelse af rådgivningstilbud uden for Familieretshuset, der kan yde hjælp, støtte og rådgivning til disse børn og familier, indtil forholdene i Familieretshuset er normaliseret.

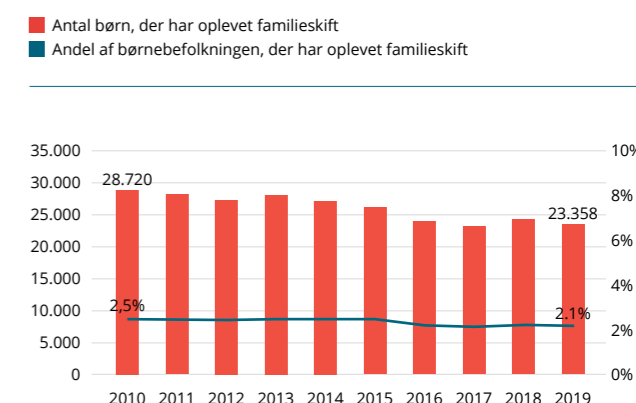
FAKTA

Forældrenes konfliktniveau har afgørende betydning for skilsmissebørns trivsel

11 pct. af fraskilte forældre svarer i en spørgeskemaundersøgelse, at samarbejdet i høj grad er præget af konflikter.⁷¹ En lignende spørgeskemaundersøgelse blandt børn med fraskilte forældre viser, at 26 pct. af børnene oplever, at deres forældre ikke taler sammen.⁷² Anden forskning peger desuden på, at 10-15 pct. af alle skilsmisseforældre har alvorlige konflikter, og noget tyder på, at omfanget af børn, der oplever en konfliktfyldt skilsmisse, er stabil.⁷³ Forskning fra 2018 finder, at forældrenes indbyrdes relation og særligt konfliktniveauet er afgørende for barnets trivsel. Det påvirker blandt andet, hvordan samværet mellem barnet og dets forældre udfolder sig efter separationen, hvor børn med forældre med en god samarbejdsrelation i højere grad kan bevare en god og fortrolig relation til forældrene hver især.⁷⁴

Kilder: Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" – En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden; Børns Vilkår (2016): "Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele". Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår

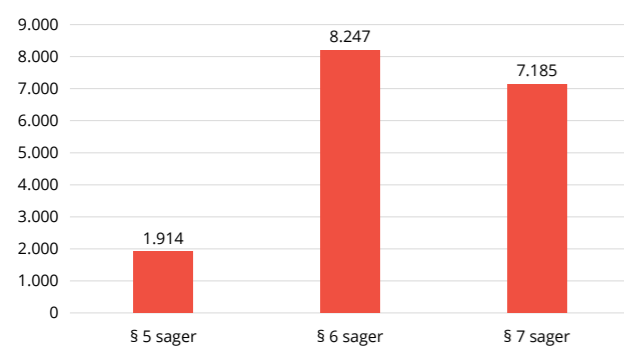
Figur 9: Børn, der har oplevet familieskift, 2010-2019

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11.

I 2019 oplevede 2,1 pct. af børnebefolkningen under 17 år et familieskift. Andelen har været nogenlunde stabil siden 2010 – dog med et mindre fald fra perioden 2010-2015 hvor den var på 2,4-2,5 pct. til 2,1-2,2 pct. i perioden 2016-2019.⁷⁵

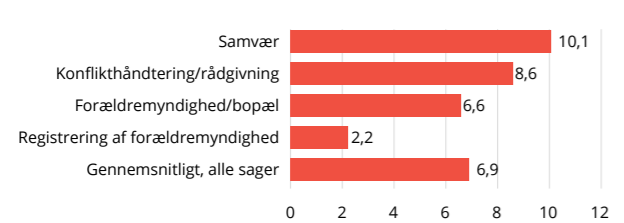
Figur 10: Antallet af § 5, § 6 og § 7 sager i Familieretshuset, 2019

Note: § 5 sager er først registreret specifikt fra 1. juni 2019, hvor § 6 og § 7 sager er blevet registreret siden 1. april 2019. Derfor kan der ikke beregnes en nøjagtig procentvis fordeling mellem alle former for sager i 2019. Kilde: Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset, d. 24. marts 2020

Familieretshuset visiterer på baggrund af en indledende screening en sag til behandling efter bestemmelserne i § 5-7.⁷⁶ Sager, som vurderes efter § 5, er de enkle sager – som i begyndelsen også blev kaldt de grønne sager. § 6-sager er de såkaldt mindre enkle sager – også kaldet de gule sager, og § 7-sager er de komplekse sager – eller de røde sager – som behandles tværfagligt af Familieretshusets børne- og familiefaglige medarbejdere og juridiske sagsbehandlere.⁷⁷ Siden Familieretshuset åbnede den 1. april 2019, har Familieretshuset modtaget og visiteret 7.185 § 7-sager – som er komplekse sager på grund af f.eks. et højt konfliktniveau mellem forældrene kombineret med vold, misbrug, psykisk sygdom og social udsathed. Det er en meget større andel, end man antog, da alle Folketingets partier indgik aftale om det nye skilsmisseretlige system. Her lød estimatet, at ca. 7 pct. af alle sager i Familieretshuset ville være komplekse, og at fordelingen mellem § 6- og § 7-sager ville være 70 pct. § 6-sager (mindre enkle sager) og 30 pct. § 7-sager (komplekse sager).⁷⁸ Af de komplekse sager har 3.830 omhandlet samvær, og 3.123 har omhandlet forældremyndighed/bopæl.

Figur 11: Gennemsnitlig sagsbehandlingstid i Familieretshuset i uger, 2019

Kilde: Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset, d. 24. marts 2020

Sagsbehandlingstiden i Familieretshuset har i 2019 været knap syv uger i gennemsnit. Værst står det til med sagsbehandlingstiden for samværsager, som i 2019 var på gennemsnitligt 10 uger. Sagsbehandlingstiden for sager om forældremyndighed/bopæl var 6,6 uger, og ventetiden på konfliktbehandling/rådgivning var gennemsnitligt 8,6 uger. Sagsbehandlingstiden for registrering af forældremyndighed var gennemsnitligt 2,2 uger i 2019.

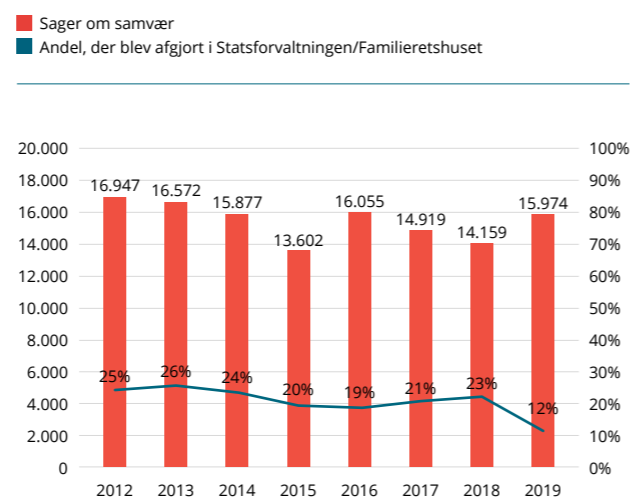
FAKTA

Lange ventetider i Familieretshuset

Af Familieretshusets hjemmeside fremgår det, at der i øjeblikket kan gå op mod 13 uger, fra Familieretshuset modtager en henvendelse, til man får besked om, at man skal til møde i Familieretshuset. Derefter kan det forventes, at der går yderligere op mod 26 uger, før selve mødet finder sted. Ifølge de lovbestemte frister skal en sag visiteres hurtigst muligt og så vidt muligt inden fem hverdage efter modtagelsen af sagen. I sager om forældremyndighed og samvær skal Familieretshuset sende en mødeindkaldelse til parterne hurtigst muligt og så vidt muligt inden 10 hverdage.

Kilde: Familieretshuset.dk, marts 2020⁷⁹

Figur 12: Antal sager om samvær og andel, der blev afgjort i Statsforvaltningen/Familieretshuset, 2012-2019 (Statsforvaltningen i perioden 2012-2018)

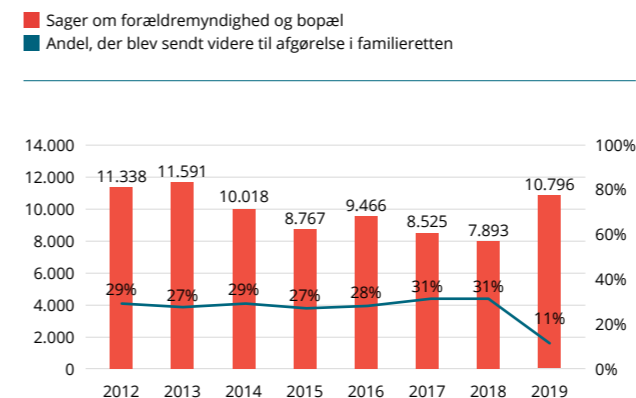
Kilde: Familieretshuset, 2020⁸⁰; Statsforvaltningen, 2019.⁸¹

I 2019 blev der i alt behandlet 15.974 sager om samvær i Statsforvaltningen/Familieretshuset. I 12 pct. af sagerne (1.858 sager) har Statsforvaltningen/Familieretshuset

truffet afgørelse på vegne af forældrene.⁸² Det sker, fordi forældrene ikke har kunnet nå til enighed til trods for eventuelt vejledning, børnefaglig rådgivning og konfliktmægling.⁸³

Da Familieretshuset blev etableret d. 1. april 2019, blev procedurerne ændret således, at sager om samvær - ligesom det gælder for sager om forældremyndighed og bopæl - kan sendes til afgørelse i familieretten. 1.290 sager om samvær er i perioden fra april til december 2019 sendt til afgørelse i familieretten. Lægger man antallet af sager, som Statsforvaltningen/Familieretshuset har afgjort, sammen med antallet af sager, som blev sendt videre til afgørelse i familieretten, er andelen af sager, hvor forældrene ikke selv har kunnet nå til enighed, på nogenlunde samme niveau som de foregående år.

Figur 13: Antal sager om forældremyndighed og bopæl i Statsforvaltningen/Familieretshuset og andel, der sendes videre til afgørelse i familieretten, 2012-2019 (Statsforvaltningen i perioden 2012-2018)

Kilde: Familieretshuset, 2020⁸²; Statsforvaltningen, 2019.⁸³

Antallet af sager om forældremyndighed og bopæl er faldet – fra 11.338 i 2012 til 7.893 i 2018. I 2019 er antallet steget markant til 10.796. Samtidig er andelen af sager, som sendes til afgørelse i familieretten faldet fra 31 pct. i 2018 til 11 pct. i 2019.⁸⁴

FAKTA

Lange sagsforløb i komplekse forældreansvarssager har store konsekvenser

En kvalitativ analyse af 23 komplekse forældreansvarssager, der er blevet behandlet i både Statsforvaltningen og hos andre myndigheder, og som har stået på igennem en årrække, viser, at sådanne sagsforløb har meget store omkostninger for de involverede forældre og børn. Undersøgelsen viser

eksempler på forældre, der ved sagens start fremstår som gode og omsorgsfulde forældre, men som gennem sagsforløbet får undermineret deres forældrekapacitet og derfor ikke længere er i stand til at drage omsorg for eller beskytte deres børn.

Børnene bliver i tiltagende grad belastet af at være i klemme i forældrenes konflikt, og der er eksempler på, hvordan indgribende foranstaltninger sættes i gang, uden at det nødvendigvis fører til et godt resultat for børnene. Ofte agerer myndigheder ikke ud fra en fagligt funderet risikovurdering af, hvad der kan belaste børn. Samtidig er sagerne meget omkostningstunge for det offentlige system.

Kilde: Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

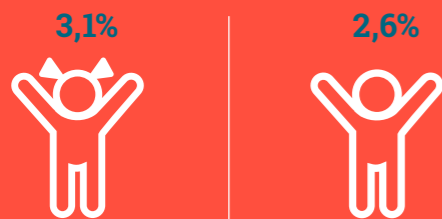
*”Jeg har det virkelig dårligt for tiden. Mor og far kan overhovedet ikke snakke sammen, da de nemt kommer op at skændes. Det går ofte ud over mig, også skal jeg høre på de grimme ting mor siger om far og omvendt. Jeg føler, at jeg også har været budbringer, fordi det åbenbart har været det nemmeste for dem begge to, men så står jeg der som en lus mellem to negle og det har også været meget svært for mig.”
Pige, 16 år, til BørneTelefonen*

Skilsmisse

1.500

Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om skilsmisse

En lidt **større andel af piger** end af drenge henvender sig om skilsmisse

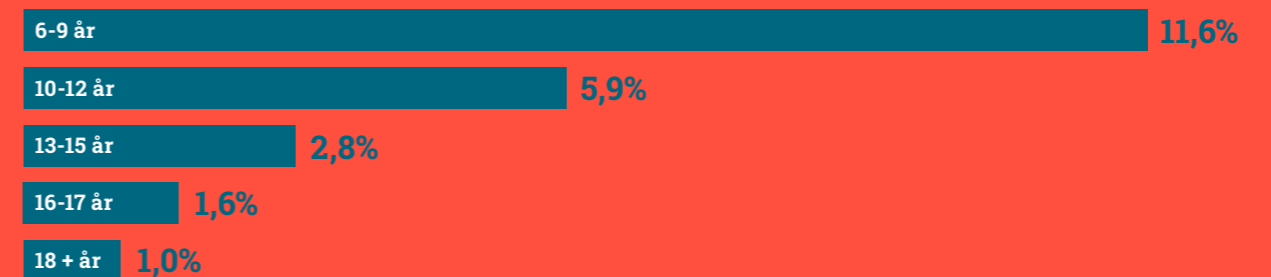

Så meget udgør samtaler om skilsmisser af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

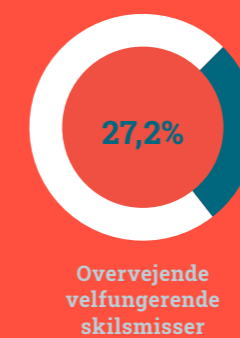
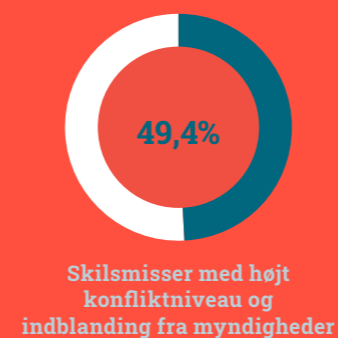
168 børn fik i 2019 en bisidder fra Børns Vilkår i forbindelse med en sag i Familieretshuset

Samtaler om skilsmisser udgør en større andel af samtalerne med **de yngste børn** end af samtalerne med de ældre børn

Så meget udgør samtaler om skilsmisser af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

I 72% af samtalerne om skilsmisse på ForældreTelefonen vurderer rådgiverne, at **forældrenes konfliktniveau** er højt

Vurderingen af konfliktniveauet foretages af den rådgiver, der har samtalen med den voksne, som har henvendt sig. Myndighederne dækker over enten Familieretshuset eller både Familieretshuset og Socialforvaltningen.

MOBNING

Knap hver 10. elev i 4.-9. klasse oplever at blive mobbet – en stigning på 16 pct. de sidste to år

Mobning er mest udbredt i de yngre klasser. Blandt de ældste elever fylder digital mobning mere end traditionel mobning. Meget tyder på, at der er sket et markant fald i omfanget af mobning blandt skolebørn i løbet af de seneste årtier – dog er der ifølge den nationale trivselsmåling sket en stigning i omfanget af mobning de seneste to år.

Skolebørnsundersøgelsen⁸⁵, som foretages hvert fjerde år blandt skolebørn på 5., 7. og 9. klassetrin, viste i 1998, at 25 pct. af børnene oplevede at blive mobbet mindst et par gange om ugen.⁸⁶ Den nyeste nationale trivselsmåling⁸⁷ viser, at 9,3 pct. af eleverne i 4.-9. klasse i skoleåret 2018/2019 har oplevet mobning 'tit', 'meget tit' eller 'en gang i mellem'.⁸⁸ Det er en stigning fra 8,4 pct. året før. Det kan betyde, at en stor del af skoleelever i Danmark færdes i miljøer, som er præget af en usund kultur og negative dynamikker.

Forskning peger på, at børn, som bliver mobbet, oftere lider af angst og depression end deres jævnaldrende, der ikke er blevet mobbet. Børn, der bliver mobbet, har gennemsnitligt mere fravær og klarer sig dårligere i skolen. De kommer oftere fra familier med få socioøkonomiske ressourcer og har en mindre sandsynlighed for at gennemføre en uddannelse. De har desuden en større risiko for at få et svagere netværk og mindre tryk i livet.⁸⁹

Som voksne vil tidligere mobbeofre typisk have et generelt dårligere fysisk helbred og større risiko for psykosomatiske symptomer – det vil sige sygdomstegn i kroppen, som ikke har en fysisk årsag. Forskning peger desuden på en sammenhæng mellem mobning og senere udvikling af kriminel adfærd.⁹⁰

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Med de årlige nationale trivselsmålinger og Skolebørnsundersøgelsen, der udkommer hvert fjerde år, er der dækkende og sammenlignelige data på området, og der kan med rimelig sikkerhed konkluderes på omfang og udvikling. I den nationale trivselsundersøgelse spørges der ikke specifikt til digital mobning, og der mangler systematisk viden på dette område.

Digital mobning

Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 viser, at 2 pct. af børn på 5., 7. og 9. klassetrin har oplevet at blive mobbet på internettet. Andre undersøgelser tyder på, at dette tal er langt højere. En undersøgelse fra 2018, foretaget af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, viser, at andelen, der oplever digital mobning, stiger med alderen. Blandt de 11-årige har 5 pct. i denne undersøgelse oplevet digital mobning mod 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige. Samtidig viser en undersøgelse foretaget af Børnerådet, at 16 pct. af eleverne i 9. klasse har oplevet digital mobning.⁹¹ Det svarer til mere end tre børn i hver 9. klasse.

Digital mobning kan have mere vidtrækkende konsekvenser end mobning i det fysiske rum, fordi barnet ikke altid kan identificere dem, der mobber, og ikke ved, hvor mange der tager del i mobningen. Børn, som udsættes for digital mobning, har dobbelt så stor risiko for selvskade sammenlignet med børn, der ikke udsættes for digital mobning. Denne sammenhæng gør sig ikke gældende i forhold til mobning, som ikke foregår digitalt. For børn, som bliver mobbet af andre i fysisk nærhed – for eksempel på skolen eller til fritidsaktiviteter – er der altså ikke større risiko for selvskade end blandt

børn, der ikke bliver mobbet.⁹² Forskning viser desuden, at 85 pct. af børn og unge er overladt til sig selv, når de færdes på nettet.⁹³

I 2019 handlede 1.990 samtaler på BørneTelefonen om mobning. I samtalerne om mobning fortæller børnene ofte også om ensomhed, selvskade og selvmordstanker.

”Det hele startede for et år siden. En dreng kom over og kaldte mig grimme ting. Jeg sagde det til en voksen men det hjalp ikke meget. Dagen efter begynde min bedste ven at kalde mig grimme ord som jeg ikke synes var sjov. Nu går jeg i 4. klasse og jeg bliver kaldt for alt muligt ubehageligt. I dag skulle jeg havet talt med en af mine lærer, men hun havde ikke tid.”

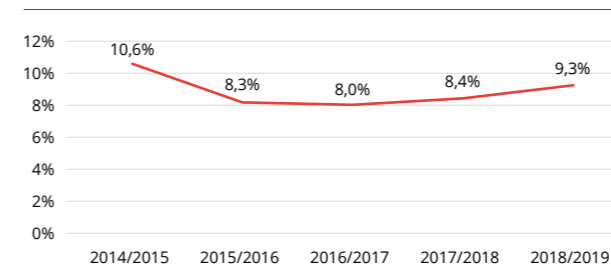
Pige, 10 år, til BørneTelefonen

Vi anbefaler

Børn har ret til en tryk skolegang uden mobning, og hele skolen bør arbejde systematisk med at forebygge og håndtere mobning. For at fremme en tryk skolekultur og et godt psykisk undervisningsmiljø bør dette skrives ind i folkeskoleloven. Det bør være et krav, at den kommunale myndighed følger skolernes trivselsarbejde tæt, herunder den nationale trivselsmåling, og sikrer, at skolerne får den nødvendige støtte til at iværksætte en helhedsorienteret indsats, hvor eleverne inddrages som en vigtig stemme og aktør, og hvor der er fælles viden og værktøjer på hele skolen. Indsatsen bør have fokus på både forebyggelse og håndtering af mobning samt på at opbygge ligeværdige relationer og fællesskaber, både blandt eleverne og de voksne på skolen. Indsatsen bør også have fokus på elevernes digitale liv. Eleverne har fra skoleåret 2017/2018 fået ret til at klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning, hvis skolen ikke tager hånd om mobningen. Klageinstansen er på nuværende tidspunkt etableret med en såkaldt solnedgangsklausul på 5 år. Det betyder, at den ophører den 31. juli 2022, medmindre Folketinget beslutter, at den skal fortsætte. Vi anbefaler, at Den Nationale Klageinstans bliver permanent efter 2022. Vi opfordrer til, at man i kommunalbestyrelsen er på forkant med at løfte barnets rettigheder og hjælper skolen med at løse problemerne lokalt.

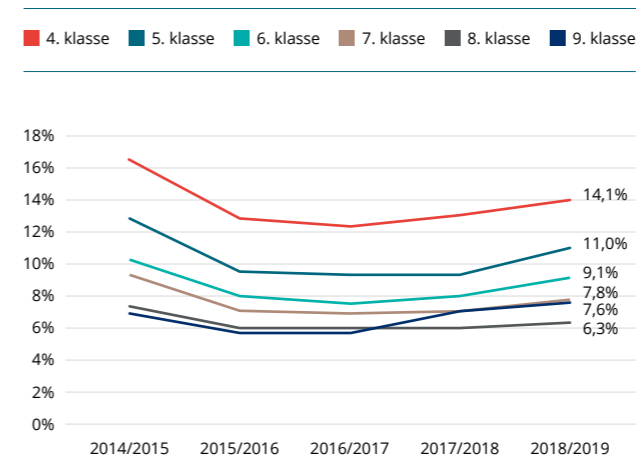
Figur 14: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet, 2014-2019

Kilde: Undervisningsministeriet (2019): Elevernes svar på spørgsmål om mobning det seneste skoleår, 4.-9. klasse - Social trivsel. Fundet på uddannelsesstatistik.dk⁹⁴

Sidste skoleår angav 9,3 pct. af eleverne i 4.-9. klasse, at de 'meget tit', 'tit' eller 'engang imellem' oplever at blive mobbet. Det er en stigning sammenlignet med året før, hvor tallet var 8,4 pct. Siden skoleåret 2016/2017 er andelen steget fra 8 til 9,3 pct. - en stigning på 16 pct.

Figur 15: Andel af elever i 4.-9. klasse, som oplever at blive mobbet fordelt på klassetrin, 2014/2015-2018/2019

Kilde: Undervisningsministeriet (2019): Elevernes svar på spørgsmål om mobning det seneste år, 4.-9. klasse - Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk.

Der er forholdsmæssigt flere elever på de laveste klassetrin, som oplever at blive mobbet. Der er sket en stigning i andelen, der oplever mobning fra målingen i 2017/2018 til 2018/2019. Stigningen har været størst for elever på 5. og 6. klassetrin.⁹⁵

FAKTA

Digital mobning fylder mest blandt de større elever

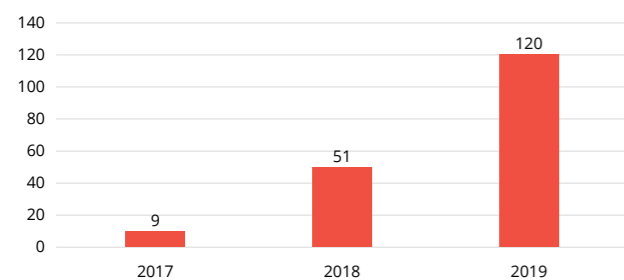
Skolebørnsundersøgelsen 2018 viser, at 2 pct. af børn på 5., 7. og 9. klassetrin har oplevet at blive mobbet på internettet mindst to til tre gange om måneden inden for de sidste par måneder.⁹⁶ En undersøgelse fra 2018, foretaget af VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, peger på, at digital mobning stiger med alderen - modsat mobning i det fysiske rum, hvor det især er de yngre børn, der oplever mobning. Undersøgelsen viser, at 5 pct. af de 11-årige har oplevet mobning på de sociale medier/via mobiltelefon mindst en gang sammenlignet med 13 pct. af de 15-årige og 15 pct. af de 19-årige.

Piger oplever i højere grad end drenge denne form for mobning. 21 pct. af de 19-årige piger fortæller, at de mindst én gang har oplevet mobning på de sociale medier mod 8 pct. af de 19-årige drenge.⁹⁷ En undersøgelse foretaget af Børnerådet i 2017 viser, at 16 pct. af elever i 9. klasse havde oplevet digital mobning.⁹⁸

Digital mobning kan have mere vidtrækkende konsekvenser end mobning i det fysiske rum, fordi barnet ikke altid kan identificere dem, der mobber, og ikke ved, hvor mange der tager del i mobningen. Det viser en undersøgelse fra 2016. Ved digital mobning foregår ydmygelsen over for en potentielt større gruppe, og hændelsen gemmes i cyberspace og kan derfor opleves igen og igen. Studier fra 2014, 2016 og 2018 finder en sammenhæng mellem digital mobning og selvskade og/eller selvmord. Børn, som udsættes for digital mobning, har for eksempel dobbelt så stor risiko for selvskade end deres jævnaldrende, som ikke bliver mobbet.

Kilder: Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark - Velfærd og Trivsel 2018. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016., M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Gini, G. & Dorothy, L. (2014): Peer Victimization, Cyberbullying, and Suicide Risk in Adolescents. The Journal of the American Medical Association; Glendenning m.fl. (2018): Self-Harm, Suicidal Behaviours, and Cyberbullying in Children and Young People: Systematic Review. J Med Internet Res 2018;20(4):e129.; Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet - Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet.

Figur 16: Antal klagesager i Den Nationale Klageinstans mod Mobning, 2017-2019

Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019.

Den Nationale Klageinstans mod Mobning har modtaget et stigende antal klager. Antallet er gået fra ni sager i 2017, hvor instansen blev etableret, til 120 sager i 2019. 39 pct. af klagerne handlede om børn i indskolingen, 37,5 pct. om børn på mellemtrinnet, 21 pct. om børn i udskolingen og 2,5 pct. om elever på en ungdomsuddannelse. Dansk Center for Undervisningsmiljø, som har ansvar for Klageinstansen, mener ikke, at tallene giver grund til at formode, at der er sket en stigning i omfanget af mobning, men at det nærmere er kendskabet til håndteringsreglerne og klagemuligheden, der har haft indflydelse på antallet af klagesager.⁹⁹

FAKTA

Ring kendskab til Den Nationale Klageinstans mod Mobning

Den Nationale Klageinstans mod Mobning mærker en generel mangel på kendskab til håndteringsregler og til klagemuligheden blandt både fagfolk og brugere. I 60 pct. af de klagesager, som Den Nationale Klageinstans mod Mobning modtog i 2019, er der sket en ændring eller en ændring med påbud. Skolerne har måske lavet indsatser, men ikke fulgt dem systematisk. Ofte er der ikke sammenhæng mellem de problemer, som findes, og den løsning, som vælges. Ligesom der ikke har været iværksat akut hjælp til de implicerede eller er blevet informeret om indsatserne. Af de 120 sager i 2019 har skolen/kommunen fået ret i 19 pct. af sagerne.

Børn og unge i grundskoler og på ungdomsuddannelser fik fra starten af skoleåret 2017/2018 mulighed for og ret til at klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning, hvis skolen undlader at tage hånd om et mobbeproblem.¹⁰⁰

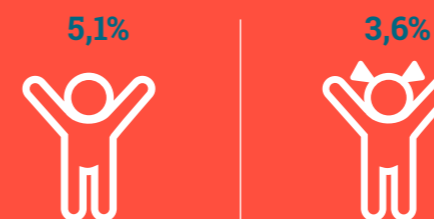
Kilde: Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019

Mobning

2.000

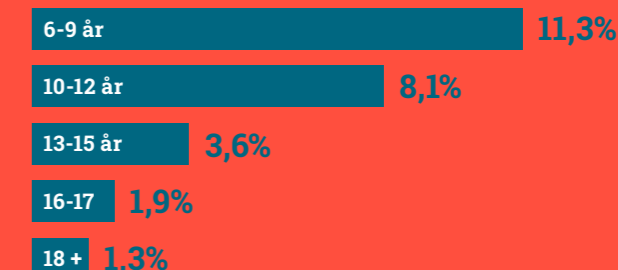
Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om mobning

Flere af drengene end af pigerne henvender sig om mobning

Så meget udgør samtaler om mobning af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

Yngre børn fortæller oftere om mobning end de ældre børn

Så meget udgør samtaler om mobning af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

- ... filmet, mens de mobber mig
- ... fortalt, at jeg bør begå selvmord
- ... mobbet med mit udseende
- ... kaldt øgenavne eller grimme ting
- ... fotograferet i badet til idræt
- ... slået og skubbet
- ... taget kvælertag på
- ... blokeret på sociale medier
- ... hånet
- ... aldrig inviteret med til noget

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2019

5 børn dræbt i 2019

I 2019 blev 5 børn dræbt i Danmark. De fleste drab på yngre børn bliver begået af én af barnets forældre.

Drab er den alvorligste forbrydelse og rammer desværre også børn i Danmark. Langt de fleste drab på børn begås af barnets allernærmeste, typisk af én af barnets forældre.¹⁰¹

Undersøgelser tyder på, at drab mod børn ofte er knyttet til psykisk sygdom eller skilsmisse.¹⁰²

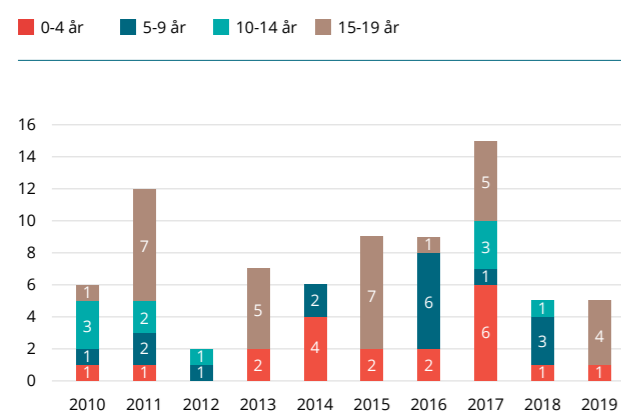
I 2019 blev der dræbt fem børn i Danmark. Ét af dem var under 5 år. Fra år til år ses der store forskelle på alderen på de børn, der bliver ofre for drab. I perioden 2010-2019 er der gennemsnitligt blevet dræbt 8 børn pr. år.

Vi anbefaler

De fleste drab på børn er begået af én af barnets forældre. Noget tyder på, at drab på børn ofte er relateret til psykisk sygdom og skilsmisse hos forældrene. Området bør afdækkes grundigere med henblik på at udvikle forebyggende initiativer.

Figur 17: Antal registrerede ofre for drabsforbrydelser mod børn, 2010-2019

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.¹⁰³

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Med Danmarks Statistiks årlige opgørelse over antallet af ofre for anmeldte drabsforbrydelser er der gode og dækkende data, som gør det muligt med stor sikkerhed at kunne følge udviklingen over tid.

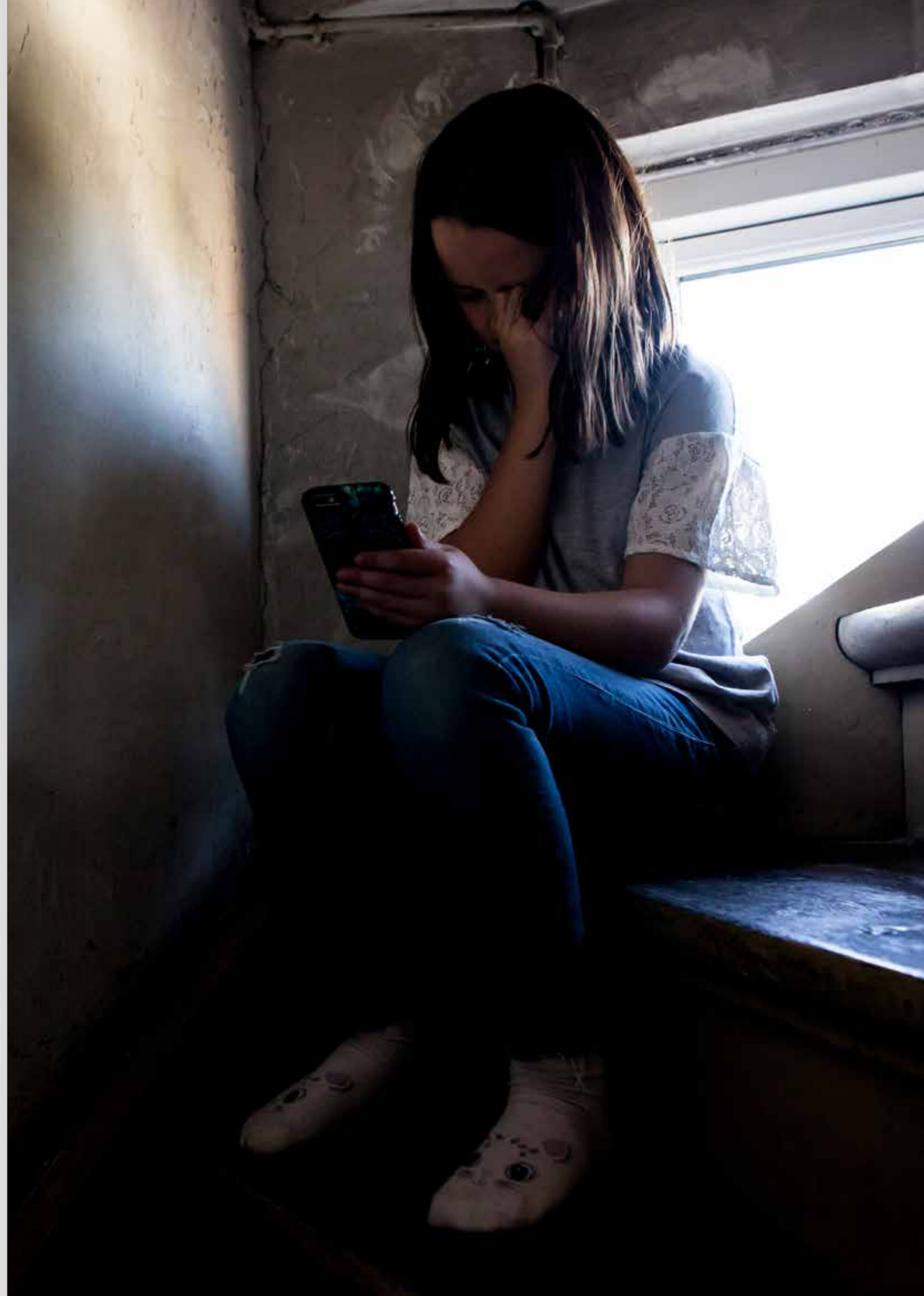
FAKTA

Baggrunden for drab af børn

Det tyder på, at psykisk sygdom og alvorlige konflikter mellem forældre oftest er baggrunden for drab af børn. Siden 1990'erne er antallet af drab i Danmark cirka halveret. Det viser en kortlægning fra 2018 af 1.338 drab i perioden 1992-2016.¹⁰⁴ Men tal fra Danmarks Statistik viser, at dette fald i omfanget af drab i Danmark ikke gælder for drab på børn. I mange vestlige lande udgør drab op til 10 pct. af alle dødsfald blandt børn. En dansk opgørelse over drab i perioden 2008-2011 viser, at der i perioden blev dræbt 10 børn under 15 år. De var typisk ofre for familiedramaer, som er situationer, hvor for eksempel en skilsmisse har udløst så voldsom jalousi, at én af forældrene slår barnet ihjel for efterfølgende at tage sit eget liv – et såkaldt udvidet selvmord.

En ny opgørelse fra 2020 viser, at der i perioden 2012-2017 har været yderligere 10 drab på børn under 15 år, som alle er begået af en forælder. Denne opgørelse peger på, at det for de mødre, som har dræbt deres barn, oftest er psykisk sygdom, der ligger bag. For fædre er det oftest skilsmisse eller en afvisning fra moren, som er den bagvedliggende årsag.¹⁰⁵ International forskning peger på, at motiverne bag forældres drab på deres børn er mange. De varierer fra psykisk sygdom og fødselsdepression til økonomiske problemer, jalousi og hævn mod tidligere partner.¹⁰⁶

Kilder: Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab. Justitsministeriet. Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio; Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5; Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011; Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War. Red. Todd K. Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A. (red.). Oxford: Oxford University Press; Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.

Kapitel 2

Svigt fra myndigheder og institutioner

"Jeg har snart været anbragt i et år. Jeg er bange for at være på mit opholdssted. Jeg sagde stop til dem og jeg røg i magtanvendelse. De holdt hårdt fast. En anden gang blev jeg sat ind i et lille rum og der er ikke noget derinde og der var jeg i 4 timer og lige meget hvor mange gange jeg siger til min sagsbehandler, at jeg er bange, så er hun ligeglad."

Pige, 13 år, til BørneTelefonen

SYGDOMSRAMTE FAMILIER

Børn med syge forældre trives langt dårligere end jævnaldrende

Børn med syge forældre mistrives i langt højere grad end deres jævnaldrende. De oplever, at forældrene ikke lytter og ikke har overskud til dem. Mange kommuner har ikke et tilbud om hjælp til børn med psykisk sygdom i familien.

Mobning, konflikter i hjemmet, ensomhed, selvskadende adfærd og selvmordstanker er nogle af de udfordringer, som børn med forældre med fysisk eller psykisk sygdom må tumle med. Resultatet er, at børnene trives langt dårligere end deres jævnaldrende. Det fastslår en undersøgelse fra 2019 fra Statens Institut for Folkesundhed.¹⁰⁷

Undersøgelsen peger på, at de mest udfordrede er børn med psykisk syge forældre og børn med forældre, der på grund af deres fysiske sygdom har begrænsede muligheder for at klare hverdagsaktiviteter på egen hånd. Undersøgelsen viser, at børnene trives dårligere både i skolen og derhjemme sammenlignet med børn, hvis forældre ikke har en diagnose. Flere af disse børn bliver mobbet, flere er stressede, kede af det og ensomme, og flere har selvskadende adfærd og selvmordstanker. Samtidig viser en rundspørge i alle landets kommuner, at ikke alle kommuner tilbyder kvalificeret hjælp og støtte til børn og unge af forældre med psykisk sygdom.¹⁰⁸

Også børn, der har mistet en forælder, mistrives mere end deres jævnaldrende, viser undersøgelsen fra Statens Institut for Folkesundhed. Et studie fra 2010 peger på, at mere end 20 pct. af de personer, der har mistet en forælder som barn, på et senere tidspunkt i livet oplever både følelses- og adfærdsmæssige problemer som angst, vrede, depression og/eller tab af færdigheder.¹⁰⁹

I 2012 viste en undersøgelse, at 23 pct. af unge i familier med alvorlig sygdom har overvejet selvmord, og 8 pct. har forsøgt selvmord. Til sammenligning viser undersøgelsen, at 15 pct. af de unge, som hverken er pårørende til en med alvorlig sygdom eller efterladt, har haft selvmordstanker, og 3 pct. har forsøgt selvmord.¹¹⁰ Med andre ord: Børn af forældre med

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der findes større undersøgelser, som belyser det at være barn i en familie med sygdom. Undersøgelserne udgives dog ikke med jævne mellemrum, hvilket gør det svært at følge udviklingen i, hvordan børn, som oplever sygdom i familien, har det, og hvilken støtte de får.

psykiske lidelser har 2,5 gange højere risiko for at forsøge selvmord¹¹¹. En analyse af samtaler på BørneTelefonen viser, at blandt andet selvskadende adfærd og selvmordstanker er temaer, der ofte går igen i samtaler med børn om sygdom eller dødsfald i familien.

Analysen af samtaler på BørneTelefonen viser også, at børn med syge forældre ofte mangler nogen at tale med om deres problemer. Flere børn undlader at fortælle deres forældre, hvordan de har det af frygt for at gøre dem bekymrede. Blandt børn med psykisk syge forældre og børn, der har mistet en forælder, føler flere, at deres forældre ikke lytter til dem og ikke har overskud til dem. Det understøttes af tidligere undersøgelser, der viser, at børn med syge forældre mangler nogen at tale med. En undersøgelse fra 2013 om børn og unge, der er pårørende, efterladte eller selv er syge, viser, at 41 pct. af respondenterne angiver, at de undlader at vise deres forældre, hvor kede af det de egentlig er. 25 pct. angiver, at det er svært at tale med deres forældre om sygdomssituationen. 17 pct. ville ønske, at deres forældre spurgte mere ind til deres tanker og følelser. Undersøgelsen viser også, at kun 27 pct. af børn, der er pårørende til et alvorligt sygt familie-medlem, har oplevet, at læger og sygeplejersker har spurgt til, hvordan de har det.¹¹² En anden undersøgelse blandt unge i familier med alvorlig sygdom viser, at 29 pct. ikke har talt med nogen om at være pårørende til en syg forælder eller søskende.¹¹³

"Jeg mistede min far til kræft nogle år tilbage, og min mor er ikke god til at passe på mig. Jeg skriver, fordi at jeg tror, jeg har depression eller noget lignende. Jeg var til lægen nogle måneder tilbage, hvor jeg prøvede at forklare lægen, jeg gerne ville starte til psykolog pga. sorgen over min far. Min læge sagde, at jeg skulle starte i sorggruppe, men det gjorde jeg aldrig."
Pige, 16 år, til BørneTelefonen

De børn og unge, som har mistet en forælder og ikke har talt med nogen om det, har oftere forsøgt selvmord.¹¹⁴ En ph.d.-afhandling fra 2017 baseret på registerdata viser desuden, at det at vokse op med en kronisk syg forælder i barndommen giver øget sandsynlighed for som voksen at være arbejdsløs, være på førtidspension og tjene under 250.000 kr. om året sammenlignet med den øvrige befolkning.¹¹⁵ En litteraturgennemgang fra 2018 viser, at når et barn mister en forælder, har barnet øget risiko for at udvikle psykiske, fysiske, sociale og faglige udfordringer i livet. Hvor nogle reaktioner på sorgen bliver mindre med tiden, forbliver andre vedvarende.¹¹⁶

Vi anbefaler

Børn i familier med sygdom skal have den nødvendige hjælp til at håndtere sygdomsforløbet, fordi de ofte har svært ved at tale med forældrene om deres situation som pårørende. Derfor må andre hjælpe barnet med at håndtere situationen. Pårørende børns ret til information, hjælp og støtte skal skrives ind i sundhedsloven frem for kun at være retningslinjer, som det er tilfældet nu. Frontpersonalet skal klædes bedre på til at møde børnene. Det betyder blandt andet, at de ud fra et børneperspektiv skal kunne forklare barnet, hvad sygdommen betyder. I de familier, hvor der er sociale problemer, skal der ske en koordinering mellem regionale og kommunale systemer, så familien og barnet får den rette hjælp på tværs af regionalt og kommunalt regi.

FAKTA

Mange børn oplever, at deres forældre bliver ramt af sygdom og død

I Danmark oplever 40.000 børn og unge i alderen 0-18 år hvert år, at én af deres forældre bliver indlagt med en alvorlig sygdom,¹¹⁷ og mere end 2.000 børn og unge oplever hvert år at miste én eller begge forældre¹¹⁸. Det svarer til, at 3,2 pct. af alle børn under 18 år oplever forældre med alvorlig sygdom, og 0,2 pct. oplever at miste en forælder hvert år.¹¹⁹

Tal fra januar 2019 fra Psykiatrifonden viser, at 310.000 børn vokser op med en psykisk syg mor eller far.¹²⁰ Det er vanskeligt præcist af opgøre antallet af børn og unge, der vokser op i familier, hvor én eller begge forældre har psykiske lidelser, fordi en del mennesker med psykiske lidelser ikke er registreret i for eksempel psykiatrien.

FAKTA

Sygdom og dødsfald i den nærmeste familie kan have alvorlige konsekvenser for børnenes trivsel og udvikling

Børns trivsel påvirkes, når de mister en forælder, eller når en forælder bliver alvorligt syg i løbet af deres opvækst.

En undersøgelse fra 2019 fra Statens Institut for Folkesundhed viser, at denne gruppe børn trives dårligere både i skolen og i hjemmet. Flere bliver mobbet, flere er stressede, kede af det og ensomme, og flere har selvskadende adfærd og selvmordstanker.¹²¹ Undersøgelsen peger på, at det især er børn med psykisk syge forældre og børn af forældre, der på grund af deres fysiske sygdom er begrænset i deres mulighed for at klare hverdagsaktiviteter på egen hånd, som har det svært.

En anden undersøgelse fra 2016 viser, at blandt unge, der har mistet én eller begge forældre, får 20 pct. flere end de unge, som ikke har mistet forældre, udskrevet antidepressiv medicin.¹²² Samtidig forsøger unge, der har mistet en forælder, og som ikke har talt med nogen om det, oftere at begå selvmord, end de unge, som har talt med nogen om deres situation.¹²³ Dødsfald og sygdom hos forældre har også betydning for, hvordan børnene klarer sig som voksne. Her finder et studie fra 2018, at det at miste en forælder i barndommen er forbundet med lavere uddannelsesniveau.¹²⁴ Anden forskning fra 2018 finder en højere skilsmisserate hos både mænd og kvinder, der har mistet en forælder i barndommen. Her bliver effekten desuden forstærket, hvis forælders dedsårsag var selvmord.¹²⁵

Sundhedsstyrelsen har tidligere påpeget, at børn, der vokser op i familier med psykisk syge forældre, har en øget risiko for selv at få psykosociale problemer. Det anslås, at omkring halvdelen af børnene, som har forældre med psykisk sygdom, vil få psykosociale problemer. Den øgede risiko hænger ifølge Sundhedsstyrelsen både sammen med arvelige forhold, men i høj grad også faktorer i børnenes opvækstmiljø.¹²⁶

Kilder: Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering of Brugerinddragelse, Region Hovedstaden; Psykiatrifonden (2019): Børn med forældre med psykisk sygdom kæmper alene; Jørgensen, S. m.fl. (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed, SDU Pearl, L.H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.; Nielsen, J. C. m.fl. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning; Appel C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. Epidemiology, July, 2016; Høeg, L. m.fl. (2018): Does losing a parent early influence the education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. Journal of Public Health; Høeg, B. L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974; Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen.

FAKTA

Sundhedspersonale har ikke blik for børnene, når forældrene er alvorligt syge

Forskning fra 2017 viser, at sundhedspersonalet undgår at spørge ind til alvorligt syge patienters børn, fordi de er i tvivl om, hvordan de skal tage denne samtale. Derfor undgår de emnet. Det kan føre til, at patienter og deres børn ikke får den nødvendige støtte. Sundhedspersonalet kender ikke anbefalingerne om at inddrage børnene, og de er ikke klædt godt nok på til at anvende dem.¹²⁷

En undersøgelse fra 2018 om forældre med depression viser, at 65 pct. af lægerne taler med forældrene om børnenes særlige behov og problemer, mens 39 pct. angiver, at de mangler viden om, hvad forældres depression kan betyde for børnene. 39 pct. fortæller, at de gerne vil have mere viden om emnet. De læger, som mener at have god viden om betydningen af forældres depression, spørger mere end fem gange så ofte ind til børnene, viser undersøgelsen.

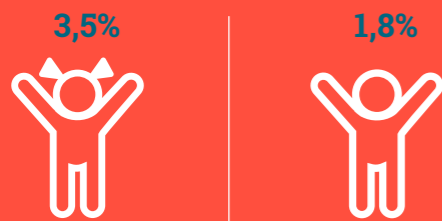
Kilde: Hansen, K. m.fl. (2018): Danish general practitioners' professional attention to children of parents with depression. Dan Med J 2018; 65(7)A5492.; Dencker, A. (2017): Health communication - When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet

Sygdomsramte familier

820

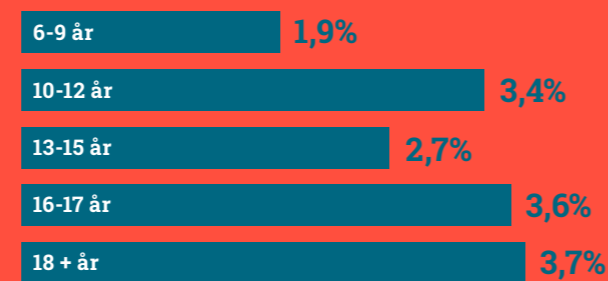
Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om fysisk eller psykisk sygdom i familien

Flere af pigerne henvender sig om sygdom og dødsfald i familien

Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

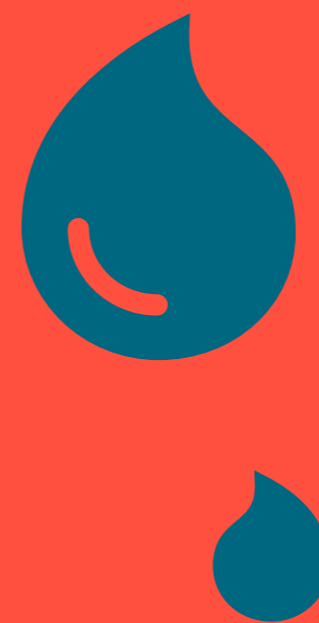
Børn i alle aldre henvender sig om sygdom og dødsfald

Så meget udgør samtaler om sygdom og dødsfald i familien af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

750

Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om **dødsfald i familien**

Sygdom eller dødsfald i familien er hyppigt forbundet med **følgende temaer**

- Forholdet mellem barn og forældre
- Selv mordstanker / selvmordsforsøg
- Sorg
- Selvskadende adfærd
- Alkohol- eller stofmisbrug i familien
- Angst
- Fysisk vold
- Psyriske lidelser / diagnose

HJEMLØSHED

Færre hjemløse børn registreres. Der mangler viden om det reelle omfang

Igen i 2019 blev der registreret færre hjemløse børn og unge. Til gengæld tyder kortlægningen af hjemløshed på, at der er mangelfuld dokumentation, når det kommer til hjemløse børn. De findes ikke i statistikkerne. Samtidig viser samtaler på BørneTelefonen, at kommuner ikke altid handler akut, når børn og unge henvender sig til dem, fordi de ikke har et sted at være eller sove.

Den nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark viser, at der har været et fald i antallet af hjemløse børn hvert år siden 2011, hvor der blev registreret 204 hjemløse børn. I 2019 blev der således kun registreret 13 hjemløse børn i Danmark. Det er markant færre end ved de tidligere kortlægninger. Af kortlægningen fremgår, at opgørelsen af hjemløse børn er forbundet med et vist mørketal, og ser man på, hvor mange børn der har opholdt sig sammen med en hjemløs voksen, er tallet mellem 126-227 børn.¹²⁸

For unge mellem 18 og 24 år er billedet anderledes. Antallet af hjemløse unge mellem 18 og 24 år har været kraftigt stigende fra 2009-2017, hvor man registrerede 1.278 hjemløse unge. I 2019 er der for første gang i ti år sket et fald i antallet af hjemløse unge. Her blev der registreret 1.023 hjemløse mellem 18 og 24 år. Noget tyder på, at en mindre del af faldet kan forklares med en mere mangelfuld indberetning fra enkelte instanser. Men kortlægningen viser, at der bredt i kommunerne er sket et fald i omfanget af hjemløse unge mellem 18 og 24 år.

I 2019 har BørneTelefonen i 22 tilfælde henvist børn, der var blevet smidt ud eller løbet hjemmefra, til Børns Vilkår

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærds hjemløsetælling afdækker hvert andet år antallet af hjemløse i Danmark. I den seneste hjemløsetælling fra 2019 fremgår det, at der formentlig er en underregistrering af hjemløse børn under 18 år, fordi de ofte opholder sig sammen med en voksen.

Desuden er erfaringen fra Børns Vilkår bisidderordning, at der er børn og unge, som i kortere perioder er hjemløse, fordi de er stukket af hjemmefra eller fra et opholdssted, eller fordi de er blevet smidt ud og står på gaden uden nogen steder at gå hen. Disse børn og unge vil formentlig heller ikke indgå i hjemløsetællingen. På det grundlag kan vi kun delvist konkludere på de tilgængelige data.

bisiddere. Fra de samtaler ved vi, at børn, der går på gaden uden noget sted at være eller sove, ikke altid får den hjælp fra myndighederne, som de har brug for. Børns Vilkår oplever også tilfælde, hvor kommuner afviser at handle og i stedet anbefaler børnene at tage hjem igen. Det sker også, selvom forældrene har smidt barnet ud hjemmefra og givet udtryk for, at de ikke vil have barnet hjemme eller i tilfælde, hvor barnet er gået hjemmefra, fordi det har været utrygt at være derhjemme.

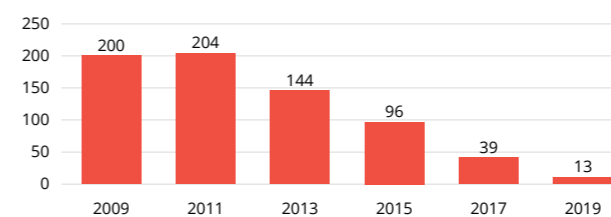
Forskning viser, at usikre boligforhold kan medføre psykisk mistrivsel som tristhed, tankemylder og uro og føre til fysisk utilpashed med smerter i hoved og mave. Et hjem er udgangspunktet for tryk og stabilitet i et barns opvækst, og det er her, børn skal opleve den basale omsorg. Hvis der er usikre boligforhold, kan det påvirke hverdagslivet, trivsel og sociale relationer.¹²⁹

Vi anbefaler

Børn og unge har ret til et sted at bo, og forebyggelsen af hjemløshed blandt børn og unge skal prioriteres. Hvis børnefamilier står over for at blive sat ud af deres bolig, bør kommunerne straks finde nye, billige boliger til dem. Der er behov for mere viden om omfanget af hjemløse børn og unge, og der bør være et særligt fokus på tidligere anbragte børn, som bliver hjemløse, efter de er fyldt 18 år. Der bør etableres en indsats, hvor børn, der har haft en sag i kommunen, og som er i risiko for hjemløshed, ikke slippes af systemet.

Figur 18: Antal hjemløse børn i alderen 0-17 år, 2009-2019

Kilde: Benjaminsen, L. (2009-2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Antallet af registrerede hjemløse børn i Danmark er faldet markant i perioden 2009-2019. I 2019 blev der registreret 13 hjemløse børn under 18 år. I 2009 var antallet 200 børn. Det er umiddelbart ikke muligt at vurdere, om faldet skyldes, at der reelt er færre hjemløse børn, eller om det skyldes, at der i flere tilfælde end tidligere ikke udfyldes selvstændige personskemaer for børnene.

Vurderingen er, at der langt fra altid udfyldes en selvstændig registrering af hjemløse børn. Registreringen af hjemløse over 18 år viser, at der har været mellem 126 og 227 børn sammen med de voksne hjemløse.

DEFINITION AF HJEMLØSE BØRN

I den nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark anvendes følgende definition:

Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos familie, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat.

Af kortlægningen fremgår det, at der er mangelfuld viden om, hvorvidt hjemløse børn rent faktisk registreres. Derfor er der i den seneste måling tilføjet et spørgsmål i personskemaet, som registrerer, om der opholder sig børn under 18 år sammen med den hjemløse voksen. Børn, der opholder sig på krisecenter, indgår ikke i kortlægningen af hjemløshed.

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark 2019. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

FAKTA

Fald i antallet af unge hjemløse for første gang i 10 år

I 2019 blev der registreret 1.023 hjemløse unge mellem 18 og 24 år. I 2017 var antallet 1.278. Det er første gang i 10 år, at der er sket et fald i antallet af registrerede hjemløse unge, som ellers er steget støt i perioden 2009-2017.

- I 2009 blev der registreret 633 hjemløse unge mellem 18 og 24 år. Der er med andre ord tale om mere end en fordobling frem til 2019 på trods af det seneste års fald.
- Blandt de hjemløse i alderen 18 til 24 år er 27 pct. kvinder. Blandt det samlede antal hjemløse er 23 pct. kvinder.
- Mange hjemløse unge har en psykisk sygdom. Det gælder for 70 pct. af de hjemløse unge kvinder og 53 pct. af de hjemløse unge mænd.
- Misbrugsproblemer er udbredt hos hjemløse unge. Det findes hos 65 pct. af de unge mænd og 50 pct. af de unge kvinder.
- Blandt både de hjemløse unge mænd og kvinder er der 19 pct., der hverken har en psykisk sygdom eller misbrugsproblemer.

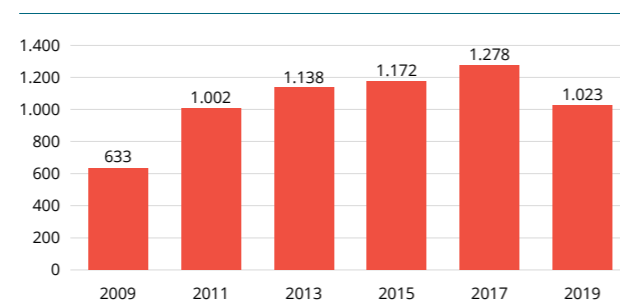
- Et studie fra 2017 viser, at ca. to ud af fem hjemløse mellem 18 og 24 år har været anbragt uden for hjemmet i deres barndom.

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Bikubenfonden og Social Udviklingscenter SUS (2019): Ung mellem anbringelse og eget hjem. Udfordringer og potentialer.

”For lidt over et halvt år siden blev jeg smidt ud hjemmefra af min mor en aften, og der var det anden gang, det skete. Grunden til det var, fordi min mor havde det svært, så vi kom tit op og skændes, og en aften råbte hun, at jeg skulle skride fra hendes hus. Så der stod jeg klokken 22 cirka kun i nattøj.”
Pige, 17 år, til BørneTelefonen

Figur 19: Antal hjemløse unge i alderen 18-24 år, 2009-2019

Kilde: Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Antallet af hjemløse unge er faldet for første gang i 10 år. Antallet af registrerede unge mellem 18 og 24 år, som er hjemløse, har været støt stigende siden 2009, hvor hjemløsetællingen første gang blev foretaget. For første gang i den tiårige periode er der sket et fald af antallet af registrerede hjemløse mellem 18 og 24 år – fra 1.278 i 2017 til 1.023 i 2019.

BØRN I PSYKIATRIEN

Flere børn har behov for psykiatrisk behandling

Antallet af børn i psykiatrisk behandling er steget med 57 pct. siden 2010. Samtidig tyder mange undersøgelser på, at flere børn er i psykisk mistrivsel. Børns Vilkår opfordrer til, at der sættes bedre ind med forebyggelse, så flere børn trives og færre måske får behov for psykiatrisk behandling.

I 2018 var der 33.128 patienter i psykiatrisk behandling i børne- og ungdomspsykiatrien. Det er en stigning på 57 pct. siden 2010, hvor antallet var 21.050.¹³⁰ Samtidig er der de seneste syv år sket en fordobling i andelen af børn, der får en psykiatrisk diagnose fra børnepsykiatrien. Det viser en rapport fra KL.¹³¹

Mange undersøgelser tyder på, at der er en stor gruppe børn, som kæmper med psykisk mistrivsel – en gruppe, som med den rette hjælp kan undgå at få behov for psykiatrisk behandling. Ifølge faglitteraturen er det for eksempel vigtigt at prioritere børns muligheder for at etablere trygge relationer til forældre, andre omsorgspersoner og relationer i dagtilbud for at forebygge psykisk mistrivsel.¹³²

Forskning viser, at nogle grupper af børn og unge er i øget risiko for at udvikle psykiske helbredsproblemer. Det drejer sig blandt andet om:

- børn udsat for omsorgssvigt og overgreb
- børn med forældre, der lider af psykisk sygdom eller misbrug
- børn, der vokser op i fattigdom eller social marginalisering
- børn, som er flygtninge eller børn af flygtninge, som har haft traumatiserende oplevelser.¹³³

En analyse af samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen viser, at mange børn i psykisk mistrivsel fortæller om

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der er solide data fra flere registre på det børne- og ungdomspsykiatriske område. Data fra Sundhedsdatastyrelsen opdateres løbende, hvilket gør det muligt at følge udviklingen over tid. Der er dog enkelte data, som ikke længere bliver løbende opdateret. Der eksisterer et mørketal for børn og unge i forskellige grader af mistrivsel, som enten ikke har brug for behandling i børne- og ungdomspsykiatrien eller af andre årsager ikke får – men som ville have gavn af en forebyggende indsats.

omsorgssvigt og om at vokse op i familier præget af misbrug, fysisk og psykisk vold eller seksuelle overgreb. Disse børn fortæller historier om svigt fra voksne.¹³⁴

Får børn og unge den rette hjælp, kan social ulighed mindskes og chancerne for at klare sig godt i livet forøges.

Der er sket en forbedring af behandlingen i børne- og ungdomspsykiatrien i de seneste år målt på omfanget af tvangsforanstaltninger og ventetiden på behandling i børne- og ungdomspsykiatrien.¹³⁵

Ventetiden på psykiatrisk behandling i børne- og ungdomspsykiatrien faldt markant i perioden 2010 til 2015 fra gennemsnitligt 77 dage til 22 dage. Ventetiden har været stabil i perioden 2015 til 2017, men der er sket en mindre stigning til 2018, hvor ventetiden var 24 dage.¹³⁶

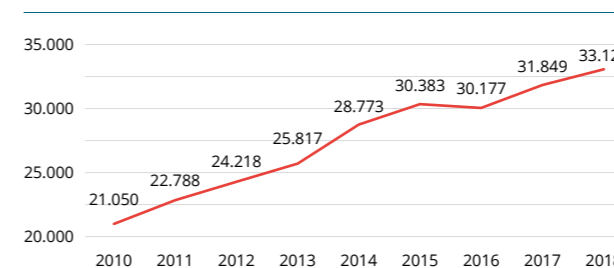
Den gennemsnitlige indlæggelsestid i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet med 12 dage fra 39 dage i 2010 til 27 dage i 2018.¹³⁷ I perioden 2010-2018 er andelen af akutte genindlæggelser af de 0-24-årige steget fra 15,4 pct. til 21,4 pct.¹³⁸

Vi anbefaler

Vi skal forebygge psykisk mistrivsel blandt børn og unge med en national strategi på tværs af myndigheder og aktører, som kan skabe rammer for større tryghed og trivsel blandt børn og unge. Det skal sikres, at børn og unge med behov for psykiatrisk behandling får et relevant tilbud hurtigt, og at man i psykiatrien forebygger tvang. FN's Børnekomité opfordrede i 2017 Danmark til at gøre mere for at nedbringe mængden af tvang, der bliver brugt mod mindreårige i psykiatrien. Den anbefaling gav FN's Handicapkomité også Danmark i 2014. For børn, der er i særlig stor risiko for at udvikle en psykisk lidelse, skal forebyggende indsatser prioriteres højt.

Figur 20: Antal patienter i psykiatrisk behandling i børne- og ungdomspsykiatrien, 2010-2018

Kilder: Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014; Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019, og data fra 2018 er oplyst af Danske Regioner d. 24. februar 2020.

Siden 2010 er der sket en stigning i antallet af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien - fra 21.050 børn og unge i 2010 til 33.128 børn og unge i 2018. Det svarer til en stigning på ca. 57 pct. Samtidig er børnebefolkningen faldet med 3,9 pct.¹³⁹

FAKTA

Flere børn mistrives

- En rapport fra KL fra 2018 viser, at der de seneste syv år er sket en fordobling i andelen af børn, der får en psykiatrisk diagnose fra børnepsykiatrien. I 2010 fik 4 pct. en psykiatrisk diagnose. Det tal var i 2017 steget til 9 pct.
- Tre gange så mange børn mellem 0-18 år får i dag diagnosen angst eller depression sammenlignet med for ti år siden.

- Det viser en undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen fra 2018.
- Stadigt flere børn har mentale helbredsproblemer, som viser sig ved tristhed, ensomhed, hovedpine, mavepine eller selvskaide. Det peger Vidensråd for Forebyggelse på i en undersøgelse fra 2014.
- Samme undersøgelse viser, at der for de 11-15-årige er sket en fordobling af forbruget af medicin mod hovedpine.
- Den Nationale Sundhedsprofil 2017 viser, at 41 pct. af unge kvinder i alderen 16-24 år har et højt stressniveau mod 33 pct. i 2013.
- En undersøgelse fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2018 viser, at der er sket en stigning i den psykiske mistrivsel blandt unge 15-årige fra 8 pct. i 2009 til 12 pct. i 2017. Det svarer til en stigning på 50 pct. Samme undersøgelse viser, at 21 pct. af de 15-19-årige angiver, at de på et tidspunkt har haft en psykisk lidelse, og at en større andel piger end drenge angiver, at de har haft en psykisk lidelse. Det gælder for 21 pct. af de 15-årige piger og 36 pct. af de 19-årige piger mod 10 pct. af de 15-årige drenge og 16 pct. af de 19-årige drenge.

Kilder: Sundhedsstyrelsen (2018): Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse. Data fra perioden 2006-2016; KL (2018): Børns diagnoser og skoletyper; Due, P. et al. (2014): Børn og Unge Mentale helbred. Vidensråd for Forebyggelse; Jensen, H.A.R. m.fl. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen; Ottosen, M. H. m.fl. (2018): Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

FAKTA

Sådan kommer psykisk mistrivsel til udtryk

Hos små børn fra 0-3 år kommer psykisk mistrivsel blandt andet til udtryk ved problemer med øjenkontakt, afvisning af kontakt med forældre og andre voksne, problemer med spisning, søvn eller gråd, der er vanskelig at regulere. Dertil kommer forsinkelser i udvikling af kommunikation, sprog og motorik, manglende initiativ og reaktion på omgivelserne.

Hos børn fra 4-6 år kan psykisk mistrivsel vise sig som manglende glæde, tristhed, irritabilitet, passivitet og mimikfattighed, et meget højt aktivitetsniveau, impulsivitet, undgåelse af kontakt med andre børn, utryghed ved omsorg fra voksne eller ukritisk kontakt.

Hos større børn kan psykisk mistrivsel komme til udtryk ved for eksempel psykiske symptomer såsom angst, tristhed, tvangssymptomer og psykosomatiske symptomer såsom ondt i maven, hovedet, kvalme, medicinforbrug, stress, søvnproblemer, ensomhed og selvskaiddende adfærd.

Kilder: ZERO TO THREE (2016). Diagnostic classification of mental health and developmental disorders of infancy and early childhood: Revised edition (DC:0-5). Washington, DC: Author; Cassidy, J & Shaver, P.R. (1999): "Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical applications". Third edition. New York, Ny: Guilford Press.

FAKTA

Forebyggelse og behandling af psykisk mistrivsel

Det er afgørende med en tidlig indsats i forhold til såvel forebyggelse som behandling af psykisk mistrivsel. Tryghed eller mangel på samme i relationen til forældre og andre omsorgspersoner i barnets liv kan udgøre henholdsvis en beskyttende faktor og en risikofaktor i forhold til barnets mulighed for at trives. Derfor er det vigtigt at prioritere børns muligheder for at etablere trygge relationer til forældre, andre omsorgspersoner og personer i dagtilbud for at forebygge og behandle psykisk mistrivsel.

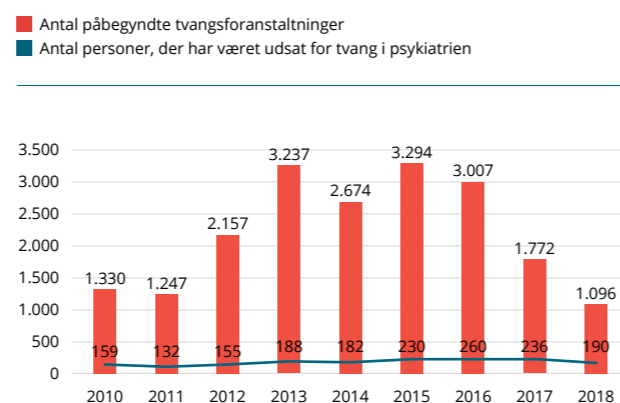
En forskningsartikel fra 2010 sætter fokus på, at der skal sættes så tidligt ind, at problemerne ikke vokser sig større, end at de kan løses inden for de rammer, som børn befinder sig i til daglig. Sundhedsstyrelsen peger på, at der i de tilfælde, hvor der er tale om psykisk lidelse, vil være brug for en koordineret indsats på tværs af sundheds-, social- og undervisningsområdet.

Kilder: Bradzæg, I. m.fl. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner. København. Hans Reitzels Forlag; Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. Psyke & Logos, 31(2), 531-551; Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.

"Jeg er selvskadende og har været det on off i 5 år. Jeg føler mig så ligegyldig. Jeg har det bare dårligt hele tiden. Jeg er rigtig ked af det og er derfor også kommet ind i en periode, hvor jeg er meget selvskadende. Jeg har før været blevet sendt på psykiatrisk, fordi de troede, jeg havde en depression. De kunne ikke hjælpe mig, fordi jeg ikke var "syg" nok. Jeg har det bare så skidt psykisk."
Pige, 17 år, til BørneTelefonen

Figur 21: Antal børn og unge, der udsættes for tvang og antal påbegyndte tvangsforanstaltninger, 2010-2018

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien

Siden 2016 er andelen af patienter i børne- og ungdomspsykiatrien, som har været udsat for tvang, faldet. I 2018 var der 190 patienter i børne- og ungdomspsykiatrien, som blev udsat for en eller flere tvangsforanstaltninger. I 2016 var antallet 260 – det højeste antal siden 2010. Der er også sket et fald i antallet af påbegyndte tvangsforanstaltninger. I 2015, hvor antallet var på sit højeste siden 2010, blev der påbegyndt 3.294 tvangsforanstaltninger, hvor der i 2018 blev påbegyndt 1.096 tvangsforanstaltninger i form af fiksering og/eller fysisk magt. I samme periode er det samlede antal patienter i børne- og ungdomspsykiatrien steget med 57 pct.

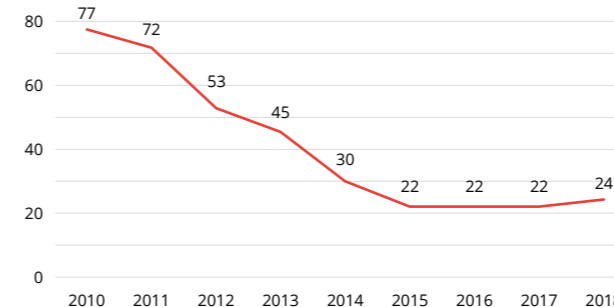
FAKTA

Børn og unge i psykiatrien: Tvang er det værste

Mange børn og unge oplever tvang som det værste ved at være indlagt. Det viser en undersøgelse, som Børnerådet gennemførte i 2013. Undersøgelsen viser desuden, at børn og unge, som har været indlagt i børne- og ungdomspsykiatrien, ikke føler, at de bliver inddraget nok i de beslutninger, der bliver taget om dem under deres indlæggelse. De oplever også, at de ikke informeres tilstrækkeligt om deres rettigheder. Manglende information er især et problem i forbindelse med anvendelse af tvang.

Kilde: Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.

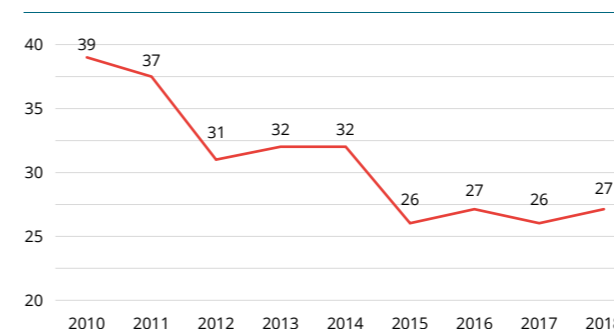
Figur 22: Gennemsnitlig ventetid i børne- og ungdomspsykiatrien, målt i dage, 2010-2018

Kilde: Sundheds- og ældreministeriet (2019): Nationale mål for sundhedsvæsenet; Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien.

Fra 2010 til 2017 er den gennemsnitlige ventetid i børne- og ungdomspsykiatrien faldet markant fra 77 dage til 22 dage.¹⁴⁰ I 2018 skete der en lille stigning i den gennemsnitlige ventetid på behandling i psykiatrien – fra 22 dage i perioden 2015-2017 til 24 dage i 2018.

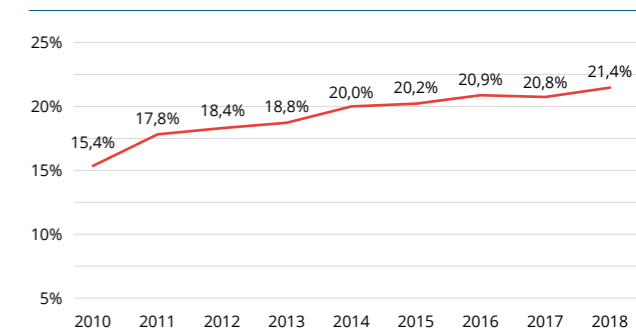
Figur 23: Gennemsnitlig antal sengedage i børne- og ungdomspsykiatrien, 2010-2018

Kilder: Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014; Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019, og data fra 2018 er oplyst af Danske Regioner d. 24. marts 2020.

Indlæggelser i børne- og ungdomspsykiatrien er blevet kortere i løbet af de seneste år. Det gennemsnitlige antal sengedage i børne- og ungdomspsykiatrien er faldet fra 39 dage i 2010 til 27 dage i 2018 – et fald på 12 dage. Niveauet har været nogenlunde stabilt i perioden 2015-2018.

Figur 24: Andel psykiatriske indlæggelser af børn og unge i alderen 0-24 år, som efterfølges af en akut genindlæggelse, 2010-2018

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne

Note: Der registreres en genindlæggelse, hvis en person indlægges akut inden for 30 dage, efter at vedkommende er blevet udskrevet. En indlæggelse forstås som et sammenhængende sygehusophold af mindst 12 timers varighed.

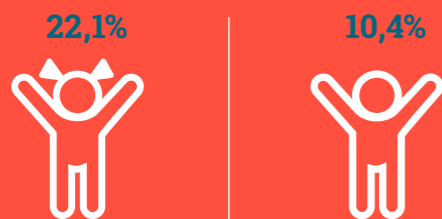
Mere end hvert femte barn eller ung under 25 år bliver akut genindlagt. Andelen af genindlæggelser blandt 0-24-årige i børne- og ungdomspsykiatrien er steget i perioden 2010-2018. I 2010 blev 15,4 pct. af indlæggelserne efterfulgt af en akut genindlæggelse inden for 30 dage, mens det samme gjaldt for 21,4 pct. i 2018.

Psykisk mistrivsel

10.200

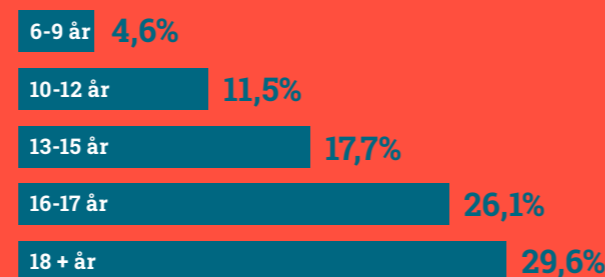
Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om psykisk mistrivsel

Dobbelt så mange piger som drenge fortæller om psykisk mistrivsel

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

En større andel af de yngre end ældre børn henvender sig om vold

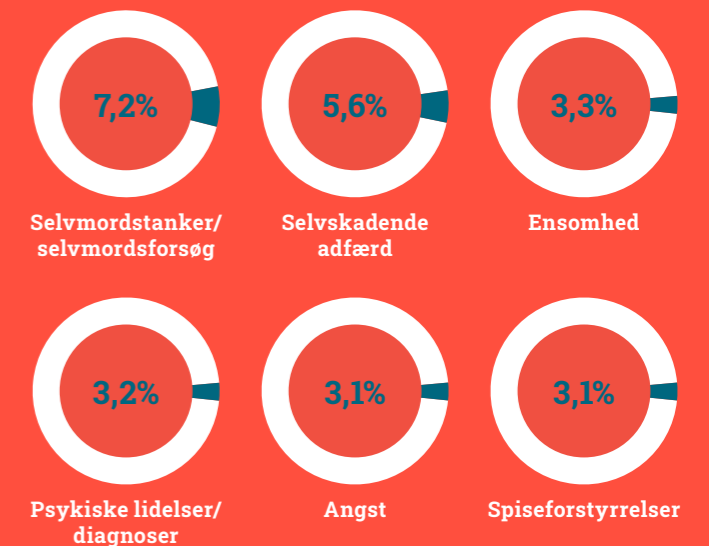

Så meget udgør samtaler om psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen, Børns Vilkår, 2019

Selvmodstanker og selvmordsforsøg er de temaer der fylder mest

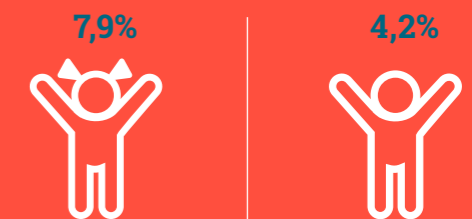
Så meget udgør de forskellige emner relateret til psykisk mistrivsel af alle samtaler på BørneTelefonen.

Antallet af samtaler om selvmordstanker og selvmordsforsøg er mere end **fordoblet** siden 2012

En større andel af piger end af drenge fortæller om selvmordstanker

Så meget udgør samtaler om selvmordstanker/selvmodsforsøg af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

SKOLEGANG

Udsatte børn har en ustabil skolegang, får et ringere fagligt udbytte og trives dårligere

Kun 30 pct. af udsatte børn¹⁴¹ afslutter folkeskolen med et eksamenspapir i hånden. Dette tal har været uændret siden 2013. Til sammenligning afsluttede 89 pct. af de ikke-udsatte elever folkeskolen i 2018. Samtidig ligger udsatte børns karaktergennemsnit 1,7 karaktertrin lavere end hos de ikke-udsatte elever. De har mere skolefravær, de trives dårligere og føler sjældnere et tilhørsforhold til klassen og lærerne. Udsatte børn bliver oftere mødt med lave forventninger til deres præstationer, hvilket i sig selv begrænser deres chance for at klare sig godt.

I Danmark er det desværre stadig sådan, at børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning fra kommunen, lever med stor risiko for en ustabil skolegang og et lavere fagligt niveau end deres jævnaldrende, der ikke er udsatte. Skolegangen for disse børn er generelt præget af et højere fravær, og 20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har haft mindst én såkaldt skolepause,¹⁴² hvor de har været udskrevet af skolen.¹⁴³

Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, har allerede i indskoling et lavere niveau i læsning og regning.¹⁴⁴ De trives dårligere. De oplever sjældnere, at læreren kan lide dem, og de er mere ensomme end deres jævnaldrende.¹⁴⁵

Forskning viser, at udsatte børns skolegang er væsentligt for et godt børneliv og afgørende for at klare sig godt i voksenlivet. Skolen spiller en væsentlig rolle i forhold til, at

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Der findes gode, årlige opgørelser over andelen af udsatte børn, der tager 9. klasses afgangsprøve og af karakterniveauet for de børn, der tager prøven. Undersøgelser af omfanget af børn, der står uden undervisningstilbud i kommunerne samt undersøgelser af ustabilitet i skolegangen for børn i udsatte positioner og børn i psykisk mistrivsel, foretages ikke årligt og systematisk. Derudover er den årlige opgørelse af fravær for udsatte og ikke-udsatte elever ikke længere offentligt tilgængelig.

børn oplever livskvalitet. Det er i stor udstrækning her, de oplever ligeværdige relationer, opbygger selvtilid og udvikler sociale og faglige kompetencer. For udsatte børn og unge er uddannelse én af de væsentligste faktorer i forhold til at understøtte en positiv ændring i deres livsforløb.¹⁴⁶ Særligt for udsatte børn kan skolen som beskyttelsesfaktor bidrage til at reducere sandsynligheden for en negativ udvikling.¹⁴⁷ Uden skolegang og uddannelse er unge langt dårligere stillet, når de skal stå på egne ben i voksenlivet.¹⁴⁸

En analyse af samtaler på BørneTelefonen med børn anbragt uden for hjemmet viser, at disse børn ofte har svært ved at følge med i skolen både fagligt og socialt. Analysen peger også på, at mange anbragte børn har problemer med skolefravær. Der er mange årsager til skolefraværet, blandt andet dårlig trivsel og mobning.

Der er også eksempler på, at skoleskift forekommer i forbindelse med en anbringelse. Fra samtaler på BørneTelefonen

HVAD VIL DET SIGE AT VÆRE UDSAT?

Udsatte børn og unge omfatter alle børn og unge, som er anbragt eller som aktuelt får forebyggende foranstaltninger – uanset om der er tale om personrettede eller familierettede foranstaltninger. Denne definition anvendes blandt andet i KL's nøgletal om udsatte børn og unge, som de fleste tal i dette afsnit stammer fra.¹⁵²

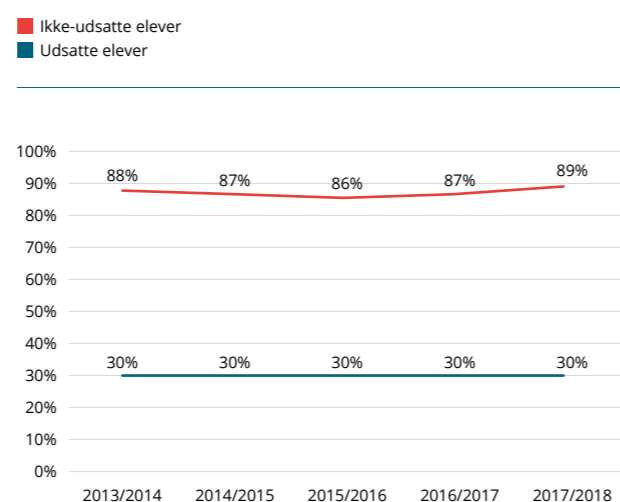
ser vi eksempler på, at skift fra en skole til en anden i forbindelse med en anbringelse kan medføre mistrivsel, som igen kan føre til langvarigt skolefravær – måske endda til perioder helt uden undervisning. Den sociale isolation, der opstår som følge af fraværet, er hård for børnene.¹⁴⁹

Vi anbefaler

Alle skoler skal have procedurer for, hvornår man handler på bekymrende skolefravær, og hvem der har ansvaret, så der kan sættes ind i tide, og man således undgår, at problemstillingen udvikler sig. Handlingsprocedurerne skal også sikre, at udsatte børn og unge ikke har så meget fravær, at de de facto står uden skoletilbud. Udsatte børns læring skal prioriteres langt højere, end den bliver i dag. Alle børn med en social sag i kommunen skal have ret til en skoleplan, der blandt andet indeholder en beskrivelse af barnets trivsel og behov samt en klar tids- og udviklingsplan for barnets læring og trivsel i skolen. Skoleplanen skal udarbejdes af barnets skole i samarbejde med Socialforvaltningen. Barnet, familien og eventuelt anbringelsesstedet skal inddrages i arbejdet – og barnets inddragelse skal stå stærkt i processen. Skoleplanen skal sikre, at barnet får den nødvendige støtte til at opnå skoletrivsel og fagligt udbytte af undervisningen. Det er vigtigt, at skolefravær for udsatte børn og unge opgøres systematisk. Et opdateret datagrundlag er en forudsætning for at arbejde på en bedre skolegang for denne gruppe af børn og unge.

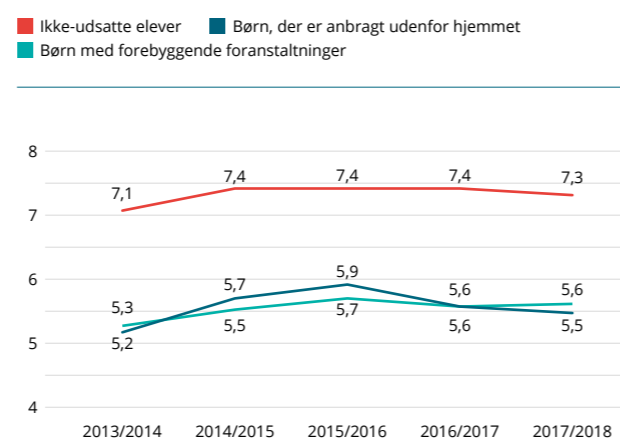
Figur 25: Andelen af elever, der tager folkeskolens afgangsprøve, 2013/2014-2017/2018

Kilde: KL (2020): Udsatte børn - Nøgletal 2020.

De seneste år er andelen af ikke-udsatte 9. klasser-elever, der tager alle syv obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangsprøve, steget lidt. Denne stigning ses ikke blandt udsatte elever¹⁵¹, hvor andelen har ligget stabilt på 30 pct. siden 2013/2014. Hver tiende udsatte elev har taget fire ud af de fem lovbundne prøver og mangler dermed kun en enkelt prøve. For at bestå folkeskolens afgangsprøve skal eleven aflægge prøve i alle syv obligatoriske prøvefag, hvoraf fem er lovbundne¹⁵², og to er udtræksfag¹⁵³.

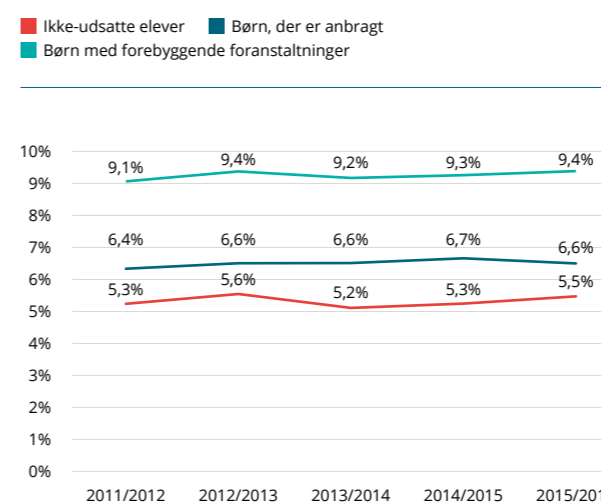
Figur 26: Karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve, 2013/2014 - 2017/2018

Kilde: KL (2020): Udsatte børn. Nøgletal 2020.¹⁵⁴

Karakterniveauet ved afgangsprøven i 9. klasse ligger gennemsnitligt omkring 1,7 karakterer lavere for børn, som er anbragt eller får forebyggende foranstaltning, sammenlignet med de øvrige børn. I 2017/2018 var udsatte børns gennemsnitlige karakterniveau ved afgangseksamen på henholdsvis 5,5 for børn anbragt uden for hjemmet og 5,6 for børn med en forebyggende foranstaltning, mens det for ikke-udsatte børn var 7,3. For alle grupper er der siden 2010 sket en svag positiv udvikling. Niveauet har dog været højere i den mellem-liggende periode for alle grupper.

Figur 27: Skolefravær for anbragte børn, børn med forebyggende foranstaltning og ikke-udsatte børn, 2011-2016

Kilde: KL (2019): Udsatte børn - Nøgletal 2019.¹⁵⁵ Der findes ikke nyere tal på dette.

Fraværet er størst hos børn med en forebyggende foranstaltning. De var i skoleåret 2015/2016 fraværende 9,4 pct. af skoletiden. Gruppen af anbragte børn var fraværende 6,6 pct. af skoletiden, mens de øvrige ikke-udsatte børn var fraværende 5,5 pct. af skoletiden. I opgørelsen er alle former for fravær taget med. Det drejer sig om sygefravær, ulovligt/ikke-godkendt fravær samt lovligt/godkendt fravær.¹⁵⁶ Der ses ingen nævneværdig udvikling i perioden 2011/2012 til 2015/2016. Denne opgørelse er ikke blevet opdateret siden 2015/2016. Det gennemsnitlige elevfravær var i 2017-2019 på 5,9 pct. for alle danske skoleelever.¹⁵⁷

FAKTA

279 børn er helt uden skoletilbud

279 børn havde i februar 2018 slet ikke noget tilbud om undervisning. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt landets kommuner, som Rambøll Management Consulting foretog i 2018. Undersøgelsen viser, at manglende undervisning er et geografisk udbredt problem. I 70 pct. af landets kommuner var der børn uden undervisningstilbud i perioden 2015-2017. Mere end to tredjedele af kommunerne vurderer, at elever med svære sociale eller psykiske problemer oftere står uden undervisningstilbud end andre elever. Omkring halvdelen af kommunerne vurderer, at den samme tendens til manglende undervisning hos udsatte børn gør sig gældende for elever med særlige behov og elever med svag social baggrund, mens en sjettedel vurderer, at tendensen også gælder elever med ikke-vestlig baggrund.

Hvert femte anbragte barn har manglet skoletilbud

20 pct. af en årgang af anbragte børn og unge har haft mindst én periode, hvor de ikke er indskrevet på en skole og ikke modtager anden undervisning. Af disse 20 pct. har 23 pct. haft flere end 120 fraværssdage i løbet af deres skolegang. Til sammenligning har 4 pct. af de ikke-udsatte børn oplevet en periode uden skole- eller undervisningstilbud. Det viser tal i et notat fra VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Rambøll Management Consulting (2018): Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud. Rapport til Undervisningsministeriet, marts 2018; Egmont Fonden (2017): Egmont Rapporten 2017. Vi kan godt! Styrk anbragtes børns læring og livsduelighed.

Kilder: Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017). Notat - Anbragtes skolepauser. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Rambøll Management Consulting (2018): Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud. Rapport til Undervisningsministeriet, marts 2018; Egmont Fonden (2017): Egmont Rapporten 2017. Vi kan godt! Styrk anbragtes børns læring og livsduelighed.

FAKTA

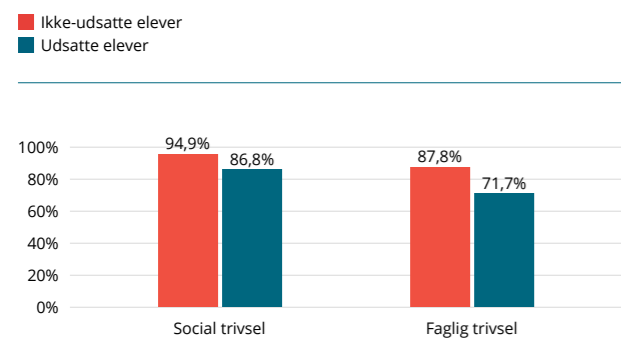
Udsatte børn føler sig mindre velkommen i skolen

Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning, har et dårligere tilhørsforhold til skolen, klassen og lærerne. De føler i mindre grad end deres jævnaldrende, at de hører til i klassen. De oplever i mindre grad, at lærerne kan lide dem, at lærerne forstår dem, og at

de bliver set som de personer, de er. De føler desuden i mindre grad, at de bliver taget alvorligt i skolen, og færre giver udtryk for, at de kan lide deres lærere. Det viser en undersøgelse fra 2013. Undersøgelsen viser også, at denne gruppe af børn i markant højere grad oplever mobning fra lærere og skolekammerater. Andre undersøgelser viser, at børn, der er anbragt uden for hjemmet, oftere føler sig ensomme og sjældnere er sammen med venner sammenlignet med børn og unge, som ikke er anbragt uden for hjemmet. Det skyldes ifølge undersøgelsen blandt andet, at mange anbragte børn ofte skifter nærmiljø og skole, hvis de for eksempel skal til en ny plejefamilie, et nyt opholdssted eller skal flytte tilbage til deres forældre.

Kilde: Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: en kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Figur 28: Andel af elever i 4.-9. klasse med høj trivsel, 2017/2018

Kilde: KL (2020): Udsatte børn - Nøgletal 2020

Børn, der er anbragt uden for hjemmet eller har en forebyggende foranstaltning i kommunen, trives dårligere i skolen end børn, der ikke er udsatte. Næsten 30 pct. af de børn, der er udsatte, har ikke en høj faglig trivsel.¹⁵⁸ Til sammenligning gælder det for 12 pct. af de ikke-udsatte børn. Det går bedre med den sociale trivsel. 13 pct. af udsatte børn har ikke høj social trivsel i skolen, hvilket gælder for 5 pct. af ikke-udsatte børn.

FAKTA

Lave forventninger til udsatte børn er en barriere for læring

Langt flere børn, som er anbragt uden for hjemmet, gennemfører afgangsprøven i 9. klasse, end anbringelsesstederne forventede, da børnene var syv år gamle tilbage i 2003. Det viser forskning fra 2017. Lave forventninger kan have negativ betydning for, hvordan de udsatte børn klarer sig. I en kvalitativ undersøgelse af unge, der tidligere har været anbragt, og som har opnået en lang videregående uddannelse, peger en tredjedel af de unge på, at negative stereotyper og lave forventninger til anbragte børn er en barriere for at klare sig godt.

Kilde: Olsen, R. & Montgomery, C. J. (2017): Notat - Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. Children and Youth Services Review; Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag; Tideman m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering.

"Jeg var til et statusmøde i dag, hvor jeg blev fortalt, at jeg skal flytte hjemmefra, når jeg fylder 18. Men både mine plejeforældre og jeg troede, at det var en beslutning, vi måtte tage sammen. Derfor havde vi lavet planer om, at jeg først skulle flytte hjemmefra, når jeg har gennemført min gymnasiale uddannelse. Problemet er især, at jeg få det svært med at både passe skolen og bo selv hjemme. Faktisk er jeg meget bekymret for, at dette valg, som kommunen har truffet, vil gå ud over min skolegang, venner og familierelation."

Dreng, 17 år, til BørneTelefonen

SAGSBEHANDLING AF BØRNESAGER

Positivt, at datagrundlaget forbedres – men der sker fortsat for mange fejl

Sagsbehandlingen af børnesager lever i mange tilfælde ikke op til lovkravene. Børnene inddrages for sjældent. Det er ikke ualmindeligt, at frister ikke overholdes. I hver fjerde sag er der ikke udarbejdet en handleplan, og dér hvor handleplanen er udarbejdet, bliver den ikke nødvendigvis brugt hensigtsmæssigt.

Trods et godt lovgrundlag er erfaringen fra over 3.700 bisidder-sager i Børns Vilkår, at der fortsat er børn i Danmark, som udsættes for overgreb eller omsorgssvigt uden at få den rette hjælp fra myndighederne. Det kan have store personlige konsekvenser, hvis et barn ikke får den støtte og hjælp, som barnet har behov for.¹⁵⁹ Børnefaglige undersøgelser,¹⁶⁰ handleplaner¹⁶¹ og opfølgning gennem tilsyn¹⁶² er lovbestemte elementer i sagsbehandlingen. De bør understøtte afgørelser og sætte en retning for tiltag, der støtter barnets trivsel og udvikling. Når kommunerne undlader disse sagsbehandlingsskridt, er det en lovovertrædelse, og det øger risikoen for, at barnet ikke får den rette hjælp til at blive sikret trivsel og udvikling.

Pilotundersøgelsen for Ankestyrelsens Børnesagsbarometer fra 2019 peger på, at sagsbehandlingen ikke i alle tilfælde lever op til centrale lovkrav. Det gælder for eksempel lovkrav om at:

- inddrage barnet i sagsbehandlingen
- overholde tidsfristen for at udarbejde den børnefaglige undersøgelse
- udarbejde en handleplan for indsatsen
- føre to årlige tilsyn på anbringelsesstedet¹⁶³

Inddragelse af barnet i alle faser af en børnesag er en hjørnesten i sagsbehandlingen. Ifølge FN's Børnekonvention har alle

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Den løbende dokumentation af, hvorvidt sagsbehandlingsprocedurer lever op til loven, er forbedret markant med den politiske aftale fra 2019 om at følge kommunernes sagsbehandling tættere. Viden om sagsbehandlingens kvalitet og effekt er stadig mangelfuld.¹⁶⁶

børn ret til at blive hørt i forhold, der angår dem selv. Disse principper er indarbejdet i serviceloven.¹⁶⁵ Inddrages børn ikke i forbindelse med en anbringelse eller anden foranstaltning, kan det have negative konsekvenser for børnene. Erfaringen fra bisidderordningen i Børns Vilkår er, at børnene kan blive frustrerede og desillusionerede og miste tilliden til, at myndighederne kan og vil hjælpe dem. De kan få en generel mistillid til samfundet, som kan følge dem ind i voksenalderen.¹⁶⁶ Forskning viser desuden, at chancen for en succesfuld anbringelse øges, når barnet inddrages og dermed har mulighed for at få en bedre forståelse for og større accept af, hvad der skal ske.¹⁶⁷ Erfaringen fra Børns Vilkårs bisidderordning viser, at det rigtige match mellem barnet og anbringelsesstedet er afgørende for at opnå en succesfuld anbringelse, men at dette ikke altid prioriteres. Den erfaring er i tråd med resultater fra et projekt udført i 2018 af Videnscenter for Anbragte Børn og Unge i Københavns Kommune, som undersøgte matchningen af barnet eller den unge og deres kommende plejefamilie.¹⁶⁸ Resultaterne fra dette projekt peger på, at det både er muligt og bør tilstræbes at anvende en vidensbaseret og systematisk tilgang til matchningen. På den måde kan det i højere grad sikres, at både barnet eller den unge og forældrene oplever at blive set, hørt og anerkendt i anbringelsesprocessen.¹⁶⁹

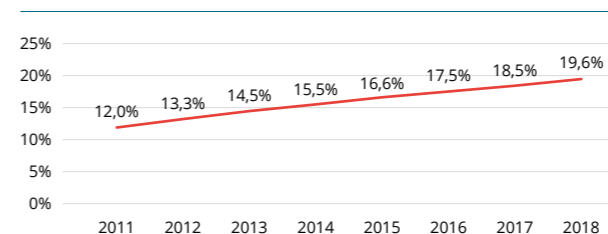
Folketingets Ombudsmand har advaret mod, at økonomi bliver en trussel mod børnenes retssikkerhed.¹⁷⁰ Statsrevisorerne kritiserede i 2016 det daværende Social- og Indenrigsministerium for, at ministeriet efter ti års indsats ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling af anbringelse af børn var blevet bedre.¹⁷¹ Derfor er det positivt, at der i 2018 er blevet indgået en politisk aftale om at forbedre datagrundlaget på området.

Vi anbefaler

I sagsbehandlingen af kommunale sager, som involverer børn og unge, træffes væsentlige og indgribende beslutninger om børn og unges liv. Her må der ikke ske fejl. Det specialiserede børne- og ungdområde har brug for et fagligt og ledelsesmæssigt løft med fokus på kvalitet af sagsbehandlingen, herunder reel inddragelse af barnet i sin egen sag. Desuden skal kommunerne sikre sagsbehandlere den fornødne tid til arbejdet med børnesager. Indsatsen bør understøttes af løbende dokumentation med fokus på kvalitet og indsatsens effekt for børnene, så kommunen kan tilbyde barnet den bedst mulige støtte. Er sagsbehandlingen på børneområdet behæftet med fejl, kan det medføre, at beslutningerne om for eksempel et barns anbringelse bliver foretaget på et mangelfuldt grundlag. Det er glædeligt, at der i 2018 blev indgået politisk aftale om at forbedre datagrundlaget om kommunernes sagsbehandling tættere gennem Ankestyrelsens årlige Børnesagsbarometer. Vidensgrundlaget for at vurdere kvaliteten af sagsbehandlingen og indsatsernes effekt har hidtil været for spinkelt.

Figur 29: Andelen af anbringelser af børn, som sker uden samtykke, 2011-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, BU04A172

Andelen af anbringelser af børn og unge, som sker uden samtykke fra forældrene, har været støt stigende i perioden 2011-2018. I 2011 blev der foretaget 1.799 anbringelser uden samtykke, hvilket svarer til 12 pct. I 2018 blev 2.210 anbringelser foretaget uden samtykke, hvilket svarer til 19,6 pct. af alle anbringelser af børn under 18 år. Antallet af anbringelser uden samtykke er dermed steget med 23 pct. Samtidig er det samlede antal anbringelser faldet fra 14.978 i 2011 til 13.815 i 2018.

FAKTA

Fokus på tidligere anbringelser kan være en forklaring på, at flere børn anbringes uden forældres samtykke

Ankestyrelsen har undersøgt årsagerne til stigningen i andelen af anbringelser, som foretages uden samtykke fra forældrene. Datagrundlaget for undersøgelsen er interviews med faglige ledere og sagsbehandlere i fire kommuner, interviews med fire forældre til børn, der er anbragt uden samtykke og en gennemgang af 25 sager om anbringelser uden samtykke. Undersøgelsen peger blandt andet på følgende forklaringer på stigningen:

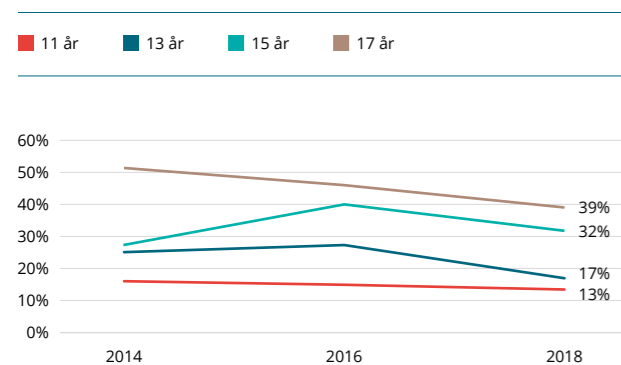
- Et øget fokus på at anbringe børn tidligere. Oplevelsen er, at forældre generelt har sværere ved at give deres samtykke, når der er tale om helt små eller yngre børn, som skal anbringes, fordi de ikke oplever, at de har fået en reel chance for selv at tage sig af barnet.
- En skærping af kommunernes vurdering af, hvornår der er tale om informeret samtykke. Det betyder, at der nu findes flere sager, hvor kommunerne vurderer, at forældrene ikke er i stand til at give samtykke.
- Et øget fokus på at informere forældrene om rettigheder, og hvad det betyder at blive anbragt med og uden samtykke.
- At kommunerne har færre ressourcer og derfor håndterer sagerne på så sent et tidspunkt, at der ikke er mulighed for at forebygge med støtteforanstaltninger.

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen. Ankestyrelsen. November 2019

"Jeg går igennem en del ting. Der er blevet underrettet en del, men min sagsbehandler reagerer ikke rigtigt. Burde jeg kontakte hende, for hun SKAL vel reagere på det."
Dreng, 17 år, til BørneTelefonen

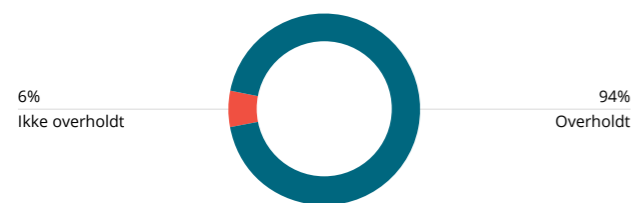
Figur 30: Andelen af børn, der er anbragt, som blev taget med på råd inden beslutning om anbringelsessted, 2014, 2016 og 2018

Kilder: Lausten M. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ottosen; Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.¹⁷³

Tre sammenlignelige undersøgelser fra 2014, 2016 og 2018, som er baseret på et repræsentativt udsnit af anbragte børn og unge, viser, at der fra 2016 til 2018 er sket et fald i andelen af anbragte børn og unge, der oplever, at de blev taget med på råd, inden beslutningen om anbringelsessted blev truffet. Undersøgelserne viser i både 2014 og 2016, at gennemsnitligt 35 pct. af de anbragte børn oplevede, at de var blevet taget med på råd forud for anbringelsen. I 2018 var den gennemsnitlige andel faldet til 27 pct. Jo ældre børn er, desto oftere oplever de, at de bliver taget med på råd.

Figur 31: Andelen af sager, hvor der har været en børnesamtale som led i den børnefaglige undersøgelse, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse. Note: Opgørelsen er baseret på 137 sager.

Kommunerne overholder i 94 pct. af sagerne lovkravet om at afholde børnesamtaler som led i den børnefaglige undersøgelse.

Figur 32: Andelen af sager, hvor lovkravet om en børnesamtale forud for afgørelsen er overholdt, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse. Note: Opgørelsen er baseret på 226 sager.

I 56 pct. af sagerne overholder kommunerne lovkravet¹⁷⁴ om at afholde en børnesamtale forud for afgørelsen, hvor de taler med barnet om den påtænkte foranstaltning. I 44 pct. af sagerne, hvor der er truffet afgørelse i en børnesag, er dette lovkrav ikke overholdt.¹⁷⁵

Figur 33: Andelen af sager om anbringelse af børn, hvor der er udarbejdet en handleplan, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse; Ankestyrelsen. Note: Opgørelsen er baseret på 228 sager.

I 25 pct. af sagerne om anbringelse af børn er der i 2019 ikke udarbejdet en handleplan, som loven foreskriver. Det viser Ankestyrelsens Pilotundersøgelse for Børnesagsbarometeret. I 2 pct. af tilfældene har der været en lovlig grund til ikke at udarbejde en handleplan. Omfanget af handleplaner er stort set uændret sammenlignet med tidligere målinger, hvor en undersøgelse i 2012,¹⁷⁶ baseret på 104 sager, viste, at der var udarbejdet en handleplan i 78 pct. af sagerne. En undersøgelse fra 2011¹⁷⁷ viste på baggrund af 121 sager, at der ikke var udarbejdet en handleplan i 70 pct. af sagerne.¹⁷⁸

FAKTA

Kritik af kommuners håndtering af handleplaner

Ankestyrelsen undersøgte i 2019 kommunernes brug af handleplaner for anbragte børn og unge, efter Ombudsmanden havde rettet kritik mod praksis i en række kommuner. Undersøgelsen finder, at der er udarbejdet en handleplan i de fleste af de 225 sager, som undersøgelsen gennemgår. Men kvaliteten og brugen af handleplanerne er i en del tilfælde mangelfuld, og undersøgelsen viser, at:

- det er et generelt problem, at handleplanerne bliver udarbejdet for sent – og sjældent inden der træffes afgørelse om en foranstaltning.
- der er eksempler på, at kommunerne ikke bruger handleplanen løbende, og at ændringer i barnets forhold ikke er taget med i opfølgningen af handleplanen.
- der er eksempler på, at kommunerne og anbringelsesstederne vurderer, at handleplanen er vigtig på forskellige tidspunkter i sagsforløbet. Kommunerne vurderer, at handleplanen er et godt redskab i forbindelse med opfølgningen på anbringelsen, hvor anbringelsesstederne omvendt efterspørger handleplanerne, allerede inden barnet bliver anbragt, så handleplanen kan indgå i matchningen mellem barn og anbringelsessted og i tilrettelæggelsen af anbringelsen.
- sagsbehandlere peger på, at det er vanskeligt at inddrage både barn og forældre i udarbejdelsen af handleplanen.

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge.

Figur 34: Andelen af sager, hvor den børnefaglige undersøgelse er afsluttet inden for fristen på fire måneder, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse. Note: Opgørelsen er baseret på 100 sager.

Tidsfristen på fire måneder for en børnefaglig undersøgelse bliver overholdt i 36 pct. af sagerne. I to ud af tre sager overholdes den ikke.

Figur 35: Andelen af sager, hvor der er foretaget de to årlige lovpligtige, personrettede tilsyn som opfølgning på indsatsen, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse. Note: Opgørelsen er baseret på 33 sager.

Pilotundersøgelsen for Ankestyrelsens Børnesagsbarometer fra 2019 viser, at der i 27 pct. af 33 gennemgåede sager ikke blev foretaget tilsyn efter reglerne. Da opgørelsen kun er baseret på 33 sager, er vidensgrundlaget sparsomt og konklusionen svag. I en velfærdsundersøgelse fra 2014 foretaget af Ankestyrelsen fremgik det, at 39 pct. af de 340 plejefamilier, der indgik i undersøgelsen, ikke havde oplevet, at deres plejebarn havde fået personrettet tilsyn to gange i 2013.¹⁷⁹

Figur 36: Andelen af underretninger, hvor kommunen har vurderet sagen inden for fristen på 24 timer, 2019

Kilde: Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometeret. Pilotundersøgelse. Note: Opgørelsen er baseret på 248 underretninger.

Kommunerne vurderer 87 pct. af underretningerne inden for tidsfristen på 24 timer. I 13 pct. af tilfældene overholdes fristen ikke. Opgørelsen er baseret på 248 underretninger.

FAKTA

Utilstrækkelig uddannelse til hver femte plejeforælder

Omkring 20 pct. af plejeforældrene modtager ikke den efteruddannelse, de har krav på og pligt til. Det viser en undersøgelse fra 2017 om det danske familieplejeområde. Undersøgelsen viser også, at omkring en tredjedel af plejeforældrene aldrig får supervision i forhold til de børn og unge, som de har anbragt. I undersøgelsen oplyser omkring en fjerdedel af plejeforældrene desuden, at de i lav eller meget lav grad er tilfredse med omfanget og kvaliteten af den supervision, de modtager.

Udfordringerne med utilstrækkelig uddannelse og supervision af plejeforældre underbygges af en undersøgelse, som Ankestyrelsen foretog i 2017. Den viser, at 17 pct. af plejeforældrene ikke oplever at være fagligt rustede til opgaven. Disse plejeforældre fortæller, at de savner mere og bedre supervision, og at de oplever forskellige udfordringer i samarbejdet med kommunerne. Særligt netværksplejefamilierne efterlyser bedre støtte, bedre vilkår og bedre vejledning om deres vilkår som netværksplejefamilier.

Kilder: Bryderup, I. m.fl. (2017): Familiepleje i Danmark. Klim; Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.

FAKTA

Kritik af sagsbehandlingen i anbringelsessager

I 2019 besluttede partierne bag satspuljeaftalen at følge kommunernes sagsbehandling på børneområdet tættere. Det skete ud fra den betragtning, at et solidt vidensgrundlag er forudsætningen for at sætte ind mod fejl i sagsbehandlingen. Statsrevisorerne kritiserede i deres 'Beretning om anbragte børn' fra 2016, at kommunernes sagsbehandling i mange anbringelsessager ikke overholder lovens krav om børnesamtaler, handleplaner og børnefaglige undersøgelser.

Kritikken går desuden på, at det daværende Social- og Indenrigsministerium ikke kunne dokumentere, at kommunernes sagsbehandling i anbringelsessager var blevet bedre i løbet af de seneste ti år – eller at indsatsen havde haft den tilsigtede effekt. Den manglende dokumentation betyder, at viden om kvalitet og effekter af de forskellige indsætter ikke kan inddrages systematisk i styring af området. "Dermed er der risiko for, at kvantitet og økonomi – og ikke kvalitet og effekt – bliver bestemmende for, hvordan kommunerne anbringer udsatte børn," skriver Statsrevisorerne i deres bemærkninger.

Kilde: Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Beretning om indsatsen over for anbragte børn.

FAKTA

Børn oplever større ustabilitet i anbringelsen

Børn, som er anbragt uden for hjemmet, oplever i markant højere grad end tidligere ustabilitet i deres anbringelse. Det viser en undersøgelse af anbragte børn og unges trivsel fra 2018. Ud af de børn, der dette år havde været på deres anbringelsessted i to år eller mindre, og hvor de fortalte, at det ikke var deres første opholdssted,¹⁸⁰ havde 62 pct. oplevet at skulle skifte til et nyt anbringelsessted, selvom det ikke var planen. I 2014 var det tilfældet for 49 pct.

En undersøgelse foretaget af Ankestyrelsen i 2018 viser, at de fleste skift i anbringelser sker fra institution til plejefamilie eller fra plejefamilie til institution. Mange skift i anbringelser sker hurtigt efter, at barnet er blevet anbragt første gang, for eksempel hvis kommunen fjerner barnet akut. Mange skift sker, fordi barnets behov ændres, for eksempel hvis barnet bliver behandlingskrævende. Skift i anbringelsen kan forebygges ved at sikre det rigtige match allerede ved barnets første anbringelse. Dette sikres blandt andet ved at have et godt kendskab til barnets behov og anbringelsesstedets kompetencer. Samarbejdet mellem kommuner, plejefamilier og den biologiske familie er afgørende for, at en anbringelse bliver vellykket.

Kilder: Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018; Ankestyrelsen (2018): Kontinuitet i anbringelser. Maj 2018

FAKTA

Flere anbragte børn forsøger selvmord

28 pct. af børn, der er eller har været anbragt uden for hjemmet, har forsøgt selvmord. Det viser et notat fra 2017, udarbejdet af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.¹⁸¹ Notatet viser også, at 40 pct. af de nuværende og tidligere anbragte piger har forsøgt selvmord mod 16 pct. af drenge. Til sammenligning er andelen for øvrige unge henholdsvis 7 pct. for piger og 3 pct. for drenge. Notatet viser også, at flere tidligere og nuværende anbragte piger bliver udsat for en seksuel krænkelse end unge i øvrigt. Det gælder for 34 pct. af de nuværende eller tidligere anbragte piger i undersøgelsen og for 6 pct. af unge piger i øvrigt i en sammenlignelig undersøgelse.

Kilde: Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat - Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Problemer med myndighederne

1.100

Samtaler på BørneTelefonen i 2019 handlede om anbringelsessted/plejefamilie, de sociale myndigheder og Statsforvaltningen/Familieretshuset

398 børn med en sag i kommunen fik en bisidder fra Børns Vilkår i 2019. Derudover fik 168 børn en bisidder i forbindelse med en sag i Statsforvaltningen/Familieretshuset.

3.788

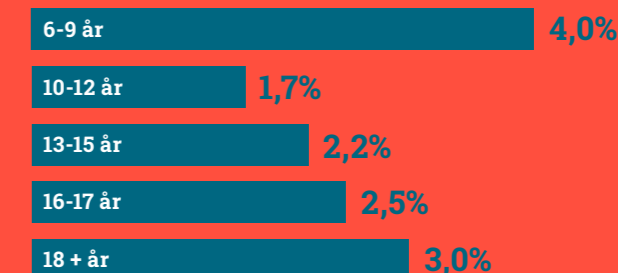
Sager har Børns Vilkår bisiddet i siden 2008.

Henvendelser om myndighederne har samme omfang blandt piger og drenge

Så meget udgør samtaler om problemer med myndigheder af alle samtaler på BørneTelefonen med henholdsvis piger og drenge.

De yngste børn taler oftere om problemer med myndighederne

Så meget udgør samtaler om problemer med myndigheder af alle samtaler på BørneTelefonen inden for den givne aldersgruppe.

Kilde: Data fra BørneTelefonen og Børns Vilkårs Bisidning, 2019

BØRN I ASYLSYSTEMET

Børns ophold i asylcentre er næsten tredoblet på tre år

Der er færre børn indkvarteret i asylcentre i Danmark, men opholdene er blevet længere. Børns gennemsnitlige ophold er næsten tredoblet på tre år – fra 299 dage i 2016 til 853 dage i 2018. Der findes ikke data for 2019. Længerevarende ophold øger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene.

Børn i asylsystemet bor i gennemsnit på asylcentre i 853 dage, viser de nyeste tal fra 2018. Det er næsten en tredobling sammenlignet med tal fra 2016.¹⁸² Tallene viser samtidig, at der er færre børn indkvarteret i asylcentrene. Tal på opholdslængde er ikke længere offentligt tilgængelige. Årsagen er, at data er baseret på registreringer i Indkvarterings- og Ydelsesberegningssystemet, som ikke er et egentligt statistiksistem og dermed ikke giver retvisende data. Udlændingestyrelsen arbejder på et forbedret registreringssystem.

Børn kan risikere at skulle opholde sig på et asylcenter i en lang periode uden at vide, hvornår opholdet ophører, og hvad fremtiden bringer.¹⁸³ Forskning viser, at længerevarende ophold på asylcentre øger risikoen for psykiske lidelser og kan traumatisere børnene så alvorligt, at det vil få konsekvenser for deres liv som voksne.¹⁸⁴ Anden forskning viser, at en lang ventetid på et asylcenter, før familien får en afklaring på deres situation, kan medføre en fortvivlelse, som kommer til udtryk ved for eksempel resignation, frygt eller vrede i situationer, som forekommer relativt ubetydelige.¹⁸⁵

Undersøgelser peger desuden på, at børn i asylsystemet ikke får den samme hjælp som danske børn, selvom de er omfattet af serviceloven,¹⁸⁶ og at de danske myndigheder kan blive bedre til at inddrage børn i deres asylsager.¹⁸⁷ Desuden er hyppige flytninger mellem centre almindeligt for mange familier. Dette kan være yderst u hensigtsmæssigt for børnene, som ofte må skifte skole og dermed kommer ud af deres vantede miljø. En undersøgelse af Udrejsecenter Sjælsmark¹⁸⁸

VURDERING AF VIDENSGRUNDLAG

Data på området for børn i asylsystemet er sparsom. Tidligere er data om antallet af børn under 18 år, som er indkvarteret i asylcentre, samt den gennemsnitlige opholdslængde for børn på danske asylcentre, blevet opgjort og offentliggjort systematisk. Dette er ikke længere tilfældet.

Der findes ingen data, som viser udviklingen i, hvor mange forskellige asylcentre børn i gennemsnit bor på, mens de er i asylsystemet. Der er her tale om en gruppe børn, hvis trivsel skygges af et omfattende mørketal, der kun belyses, når folketingsmedlemmer stiller spørgsmål til fagministeren.

viser, at familier, som har været i asylsystemet i mere end tre år, i gennemsnit er flyttet 5,2 gange.¹⁸⁹

Udrejsecentrene er de steder, hvor afviste asylansøgere skal bo, når det er besluttet, at hjemrejsen er nært forestående, men hvor den afviste asylansøger ikke frivilligt medvirker til udsendelsen.¹⁹⁰ På baggrund af en politisk forståelse mellem regeringen, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten fra juni 2019 er der indgået aftale om, at børnefamilier skal tilbydes mulighed for at flytte ud af Sjælsmark senest april 2020. Regeringen har besluttet, at børn i stedet skal opholde sig på Center Avnstrup.¹⁹¹ Flytningen af børnefamilierne er dog blevet udskudt for at begrænse spredningen af coronavirus (COVID-19). Udlændingestyrelsen forventer at kunne gennemføre familiernes flytning inden udgangen af juli 2020.¹⁹² Der er altså på nuværende tidspunkt stadig børn, der opholder sig på udrejsecenteret, selvom rejsen til hjemlandet er yderst problematisk, og det derfor tager måneder eller år, inden den bliver gennemført.

Pr. 15. december 2019 var der 62 børnefamilier indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark.¹⁹³ Det er uklart, hvor mange børn der på nuværende tidspunkt befinder sig her. Den 10.

marts 2019 var 134 børn indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark. En måned tidligere, i februar 2019, var der 125 børn. 21 af dem havde opholdt sig mellem 17 og 23 måneder på udrejsecenteret, og 15 af dem havde været der mellem 13 og 17 måneder.¹⁹⁴ Det er en stigning fra september 2018, hvor der var 93 børn indkvarteret.¹⁹⁵ Forholdene på Sjælsmark har været genstand for omfattende kritik fra både Ombudsmanden, Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp og Børns Vilkår.¹⁹⁶

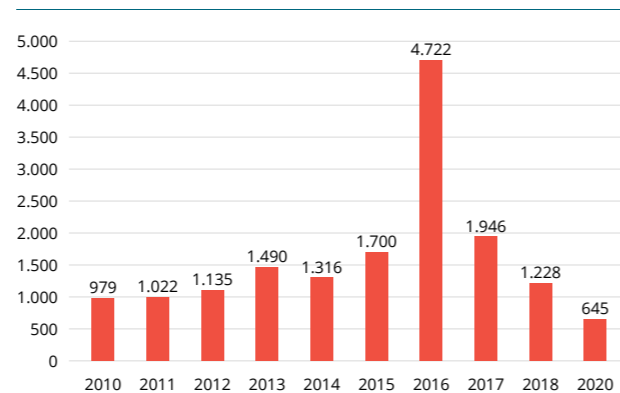
I løbet af 2019 ankom 217 uledsagede mindreårige asylansøgere til Danmark. Dette er et fald fra 2018, hvor der ankom 243 uledsagede mindreårige. Sammenlignet med 2015, hvor der ankom 2.144 uledsagede mindreårige asylansøgere, er antallet faldet med næsten 90 pct.¹⁹⁷ Røde Kors melder dog samtidig om, at der er sket en stigning i andelen af uledsagede mindreårige, som vurderes at være ofre for menneskehandel. Uledsagede mindreårige asylansøgere er en gruppe med store udfordringer.¹⁹⁸

Vi anbefaler

Myndighederne er forpligtede til at hjælpe alle børn i Danmark, når deres trivsel og udvikling er truet. Der bør være skærpet opmærksomhed på flygtningebørns trivsel, da denne gruppe af børn har komplekse problemstillinger, og flygtningebørns sager om opholdstilladelse og familiesammenføring bør afgøres hurtigt. Danmark bør i overensstemmelse med FN's Børnekomité ændre ansøgningsprocessen, så et barn, der søger asyl sammen med sine forældre, også bliver hørt under sagsbehandlingen. Der bør være adgang til data om indkvartering og opholdslængde for børn i asylsystemet. Det er glædeligt, at der i 2019 blev indgået aftale om, at børnefamilier skal flytte ud af Sjælsmark. Det er vigtigt, at intentionen bag aftalen overholdes, og at forholdene for børn i udrejsecentre forbedres. Børn bør kun opholde sig på et egentligt udrejsecenter i en kort periode. Der bør offentliggøres data på området for børn i asylsystemet, så det er muligt at følge udviklingen over tid. Der bør være et særligt fokus på de uledsagede mindreårige, som kommer til Danmark uden at blive registreret. De er en særligt udsat gruppe, som ofte lever en nomadisk og usikker tilværelse, og som har haft mange traumatiserende oplevelser.

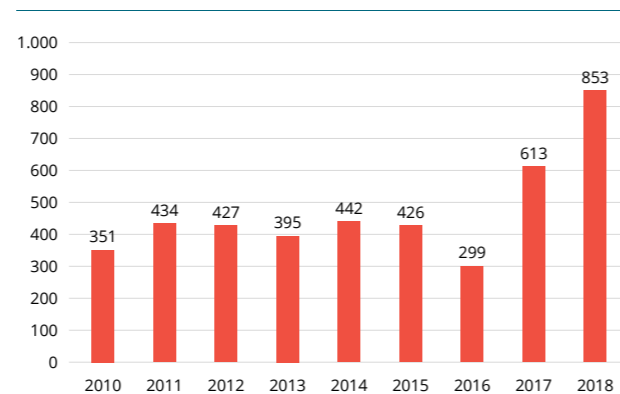
Figur 37: Antal indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år, 2010-2020

Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.¹⁹⁹ I 2020 er tallene rekvireret direkte hos Udlændingestyrelsens statistiks-service. Tallene afspejler situationen d. 15. marts 2020. Note: Tallene fra 2020 er oplyst af Udlændingestyrelsens statistiks-service.²⁰⁰

Antallet af indkvarterede asylansøgere i alderen 0-17 år steg markant i 2016 til 4.722, hvorefter det er faldet til 1.946 i 2017 og 1.228 i 2018. Antallet var 645 i marts 2020. Tal fra 2019 er ikke offentliggjort.

Figur 38: Det gennemsnitlige antal dage, børn i alderen 0-17 år opholder sig på et eller flere asylcentre, 2010-2018

Kilde: Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209. Note: Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårslige redegørelser i hvert af årene 2010-2018.²⁰¹ Der er ikke offentliggjort data siden 2018. Udlændingestyrelsen arbejder på et forbedret registreringssystem.²⁰²

Det gennemsnitlige antal dage, børn i alderen 0-17 år opholder sig på asylcentre, er tæt på en tredobling siden 2016 fra 299 til 853 i 2018. Samtidig er antallet af dage i 2018 langt over det gennemsnitlige niveau for perioden 2010-2017. Tal for 2019 er ikke offentliggjort.

FAKTA

Udrejsecenter Sjælsmark: Børn mistrives – men der er udsigt til forbedringer

Pr. 15. december 2019 var der stadig 62 børnefamilier indkvarteret på Udrejsecenter Sjælsmark. Set i lyset af forholdene på centret er det problematisk. En politisk aftale har sikret flytning til bedre forhold på Center Avnstrup inden juni 2020, men ikke desto mindre, og på trods af kritik fra Ombudsmanden, Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp og Børns Vilkår, er der stadig børn indkvarteret på Sjælsmark, som påvirkes stærkt negativt af deres ophold. Flytningen er desuden udskudt til udgangen af juli for at begrænse spredningen af coronavirus (COVID-19).

En undersøgelse fra 2019 foretaget af Røde Kors viste markante symptomer på mistrivsel blandt de 56 børn, der er indkvarteret på Sjælsmark, og som deltog i undersøgelsen. Undersøgelsen fandt, at 80 pct. af børnene muligvis eller sandsynligvis ville kunne stilles en psykiatrisk diagnose, hvis de blev udredt. Børnenes mistrivsel lå langt over normalen for deres aldersgruppe, og mistrivsel var også højere, end de tidligere undersøgelser har fundet blandt børn på Røde Kors' asylcentre. Børn inden for asylsystemet har altså tidligere trivedes bedre, end det i 2019 var tilfældet for børnene på Sjælsmark. En undersøgelse fra 2018 foretaget af Dansk Flygtningehjælp viser, at arbejdet med asylbørnenes trivsel skades, når børnene flyttes til de mere institutionaliserede udrejsecentre. Undersøgelsen fra Røde Kors beskriver også, at hyppige flytninger og skole-skift skader både barnets og forældrenes trivsel, og at børnefamilierne på Sjælsmark i gennemsnit var flyttet 5,2 gange under deres ophold i Danmark. Røde Kors anbefaler, at man normaliserer familielivet, styrker forældrenes mulighed for at være primære omsorgspersoner for deres børn og forbedrer børnenes mulighed for at udvikle sig.

Der er derfor behov for, at børnefamilierne, inden for rammerne af deres status i Danmark, sikres ro omkring deres boligsituation og får mulighed for at etablere en tryk hverdag, når de flytter til Center Avnstrup. Ombudsmanden har efter et besøg den 7. marts 2019 anbefalet, at Center Avnstrup forbedrer en række forhold, herunder bedre oplysning om klagemulighed og rettigheder, oprettelsen af en familieafdeling samt øget fokus på trivsel og tryghed for børn og unge, der opholder sig på centret. Derfor er det positivt, at Center Avnstrup fra 2020 kun er center for børnefamilier, og at køkenerne bliver genåbnet, så familierne har mulighed for selv at lave mad. Derudover er der lovet styrkede pædagogiske tiltag og vuggestueordning. Udlændinge- og Integrationsminister Matthias Tesfaye har også udtalt, at Center Avnstrup skal leve op til Røde Kors' anbefalinger.

Kilder: Shapiro, D. K., Christiansen, K. L., og Velsing, M. : Børn i Risikozonen: Psykologisk screening i Dansk Røde Kors asylafdeling. Udgivet af Dansk Røde Kors' Asylafdeling; Nielsen, S.S., Nørredam, M., Christiansen, K.L., Obel, C., Hilden, J. og Krasnik, A. (Nielsen et al., 2008): Mental health among children seeking asylum in Denmark – the effect of length of stay and number of relocations: a cross-sectional study. BMC Public Health, 8:293; Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på udrejsecenter sjælsmark – en psykologisk undersøgelse; Udlændingeministeriet: Børnefamilier fra Sjælsmark skal til Avnstrup <https://uim.dk/nyheder/2019/2019-12/bornefamilier-fra-sjaelsmark-skal-til-avnstrup>; Folketingets Ombudsmand (2019): Tilsynsbesøg i Center Avnstrup.

FAKTA

217 uledsagede mindreårige asylansøgere ankom til Danmark i 2019

Der ankom ifølge tal fra Udlændingestyrelsen 217 uledsagede mindreårige asylansøgere til Danmark i 2019. De uledsagede mindreårige asylansøgere udgør en særlig udsat gruppe af børn inden for asylsystemet. Børnene har ofte komplekse problemstillinger og stærke traumer fra rejsen til Danmark. Gruppen rummer både børn med reelt asylgrundlag og børn uden juridisk grundlag for asyl. Blandt de uledsagede mindreårige findes en gruppe med såkaldt gadeorienteret adfærd. Disse børn lever ofte en nomadisk tilværelse i Europa og opholder sig sjældent mere end to måneder i Danmark, før de rejser videre. Derudover spiller problemer som misbrug, dårligt psykisk og fysisk helbred og hjemløshed ofte en rolle.

Røde Kors beskriver, at det er svært at opbygge den nødvendige tillidsrelation til disse børn, da de opholder sig i Danmark i en kort periode, og i mange tilfælde har de ikke udsigt til at få asyl og permanent ophold. Desuden har børnene ofte levet delvist på gaden i længere tid og har mange dårlige oplevelser med svigt og overgreb fra myndigheder og voksne. De store problemer med at opbygge tillidsrelationer betyder, at det er en udfordring at yde den nødvendige hjælp til disse ekstremt udsatte børn. Røde Kors beskriver også, at de ser en stigende tendens til, at nogle af disse børn er ofre for menneskehandel og udnyttes som narkokurerer og til anden kriminalitet. Der findes ingen opgørelser over, hvornår og hvorhen denne gruppe forsvinder ud af det danske asylsystem, hvilket gør det svært at skabe et overblik over disse børns ophold i Danmark. Ligeledes offentliggøres der ingen tal for, hvor længe denne gruppe af børn opholder sig i Danmark.

Kilder: Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på udrejsecenter sjælsmark – en psykologisk undersøgelse; Udlændinge- og Integrationsudvalget 2018-19 UUI Alm.del (2019): Endeligt svar på spørgsmål 528; Røde Kors (2014): uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd – syv oplæg fra Røde Kors-konferencen, juni 2014. Udlændinge- og Integrationsministeriet (2020): Tal på udlændingeområdet pr. 31.12.19. Udlændingestyrelsen.

FAKTA**Børn i asylsystemet får ikke samme hjælp som øvrige børn i Danmark**

Børn i asylsystemet er i lighed med andre børn i Danmark omfattet af serviceloven. Imidlertid oplever socialkoordinatorerne og socialrådgiverne, at der skal mere til, før kommunerne sætter ind med støtte og bistand til børn i mistrivsel på asylcentre sammenlignet med øvrige børn i Danmark. Det viser en undersøgelse fra Dansk Flygtningehjælp fra 2018, der blandt andet bygger på interviews med 17 anonyme socialkoordinatorer fra asylcentre og 17 socialrådgivere fra børnefamilieafdelinger hos kommuner. En af forklaringerne på dette er ifølge rapporten, at de enkelte asylbørns trivsel ofte sammenlignes med andre asylbørns situation – og ikke med øvrige børn i Danmarks. Ifølge Dansk Flygtningehjælp

er en anden forklaring, at personalet på asylcentre mangler uddannelse og indsigt i tegn på omsorgssvigt, ligesom berøringsangst, sprogbarrierer og administrativt besvær er mulige forklaringer på, at asylbørn ikke får samme hjælp og støtte som andre børn i Danmark. Det bakkes op af en rapport fra FN's børneagentur UNICEF fra 2018, hvor det påpeges, at myndighederne skal være bedre til at lytte til asylbørn som et grundlæggende princip i dansk forvaltningspraksis. Når børn, der ankommer med voksne familiemedlemmer, ikke bliver hørt i deres sag, risikerer man for eksempel at overse, at de kan have selvstændige asylmotiver, ligesom det kan være svært at sikre, at beslutningerne tjener barnets bedste.

Kilder: Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp; UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.

FAKTA**Hensyn til barnets tarv kan give ret til opholdstilladelse**

Langt fra alle forældre, der har fået afslag på asyl, rejser frivilligt ud af Danmark. Disse forældre såvel som deres børn opholder sig ulovligt i landet, og mange afviste asylbørn ender med at bo i Danmark, mens de lever i uvished om deres fremtid. I denne situation betyder hensynet til barnets tarv og dets ret til privat- og familieliv, at de danske myndigheder skal handle i barnets interesse og ikke gribe unødvendigt ind i barnets etablerede liv.

De danske myndigheder kan derfor i visse tilfælde være forpligtede til at give afviste børn og eventuelt deres forældre opholdstilladelse på baggrund af disse hensyn. Det er

også tilfældet, selvom forældrene ikke samarbejder eller kan tvangsudsendes. Den type opholdstilladelse er tidligere blevet tildelt børn på grund af manglende forældreevne, børnenes tilknytning til Danmark og psykiske lidelser. Sådanne forpligtelser har de danske myndigheder ifølge FN's Børnekonvention og som følge af retspraksis ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Der er i Danmark ingen henvisning til FN's Børnekonvention i lovgivningen og de administrative praksisser, når det gælder asylansøgninger fra mindreårige. Ifølge en undersøgelse fra 2019 bruges FN's Børnekonvention også sjældent i dansk sammenhæng.

Kilder: Institut for Menneskerettigheder (2018): Barnets tarv, når familien får afslag på asyl; Lidén, Hilde. (2019): Unaccompanied migrant youth in the Nordic countries. I bogen Clayton S., Gupta A., & Willis K. (Eds.), Unaccompanied young migrants: Identity, care and justice, s. 243ff.

Kapitel 3

Svigt fra det omgivende samfund

"Jeg ved ikke, om kommunen har vidst noget, men jeg bor i en lille by, hvor alle ved, hvad der foregår."

Pige, 15 år, til sin bisidder

STOP SVIGT

Flere danskere kender underretningspligten – men kun halvdelen vil underrette om fysisk vold mod børn

Et stigende antal danskere – 69 pct. i 2020 – kender eller har hørt om underretningspligten, viser en undersøgelse fra 2020. Alligevel vil kun halvdelen anmelde fysisk vold mod børn, og færre end tre ud af ti vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til psykisk vold mod børn.

Flere danskere har i løbet af de seneste tre år fået kendskab til, at de har pligt til at underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for vold, overgreb eller lever under forhold, som bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

På tre år – fra 2017 til 2020 – er andelen af voksne danskere, der kender eller har hørt om underretningspligten vokset fra 53 pct. til 69 pct, tyder undersøgelser på. Trods denne fremgang ved knap en tredjedel af danskerne i 2020 stadig ikke, at de ifølge lov om social service har pligt til at underrette kommunen, når de får kendskab til børn, der lever under kritisable forhold. Det viser en ny spørgeundersøgelse, som KANTAR Gallup har foretaget for Børns Vilkår.

I undersøgelsen er et repræsentativt udsnit af den voksne befolkning blevet spurgt, om de vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til fysisk eller psykisk vold mod et barn eller en ung. Halvdelen vil underrette om fysisk vold, mens kun 27 pct. vil anmelde psykisk vold.

Psykisk vold defineres som det at blive talt til på en groft nedværdigende, forulepende eller krænkende måde.²⁰³

VURDERING AF VIDENSRUNDLAG

Der er gode og dækkende data fra underretningsstatistikken, og vi kan med rimelig sikkerhed konkludere på omfang og udvikling – dog uden at kunne sige, hvorvidt der underrettes tilstrækkeligt. Et repræsentativt udsnit af voksne i Danmark indgår i tallene fra KANTAR Gallup fra 2020 om borgernes viden om underretningspligten og deres underretningsmønstre. Sådanne undersøgelser foretages ikke jævnlige og systematisk.

Det tyder ifølge KANTAR Gallups undersøgelse på, at mange voksne i Danmark mangler viden om psykisk vold og de konsekvenser, som det kan have for et barn at vokse op i et hjem med psykisk vold. For børn og unge kan de voksnes manglende viden og handling betyde, at de i årevis er overladt til en tilværelse, der hæmmer deres udvikling og trivsel. Det kan få negative konsekvenser resten af deres liv.

I Danmark har børn ret til beskyttelse, hvis deres trivsel og udvikling er truet på grund af vold, misbrug, vanrøgt eller andre former for omsorgssvigt. Alle borgere i Danmark er forpligtede til at gribe ind over for svigt ved at underrette myndighederne, hvis der er kendskab til omsorgssvigt.²⁰⁴ Lærere, pædagoger, læger, sundhedsplejersker og andre, som arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt. Det betyder, at de er forpligtede til at underrette alene på mistanke.²⁰⁵

En underretning kan være et barns redningskrans i en barndom præget af fysisk eller psykisk vold og overgreb, og det er

vigtigt, at børnene får hjælp, før problemerne eskaleres. Men det kræver, at kommunerne handler på underretningen, når det er nødvendigt.

Vi anbefaler

Vi anbefaler en styrket indsats for at oplyse befolkningen generelt om forpligtelsen til at gribe ind og om konsekvenserne af omsorgssvigt. En underretning er ikke en anklage eller en sigtelse. En underretning er omsorg for et barn. Kommunerne skal have de fornødne ressourcer og redskaber til at undersøge alle underretninger til bunds, og sagsbehandlere skal have de rette kompetencer, så samtaler med børn foregår på en måde, der matcher barnets alder og modenhed. Sagerne skal undersøges nænsomt og kvalificeret. Kommunerne bør naturligvis træffe foranstaltninger i alle de tilfælde, hvor der er behov.

FAKTA

31 pct. kender ikke underretningspligten

KANTAR Gallup har for Børns Vilkår i 2020 undersøgt, hvor mange voksne danskere der kender underretningspligten. Undersøgelsen er foretaget blandt 1.012 repræsentativt udvalgte personer på 18 år eller derover:

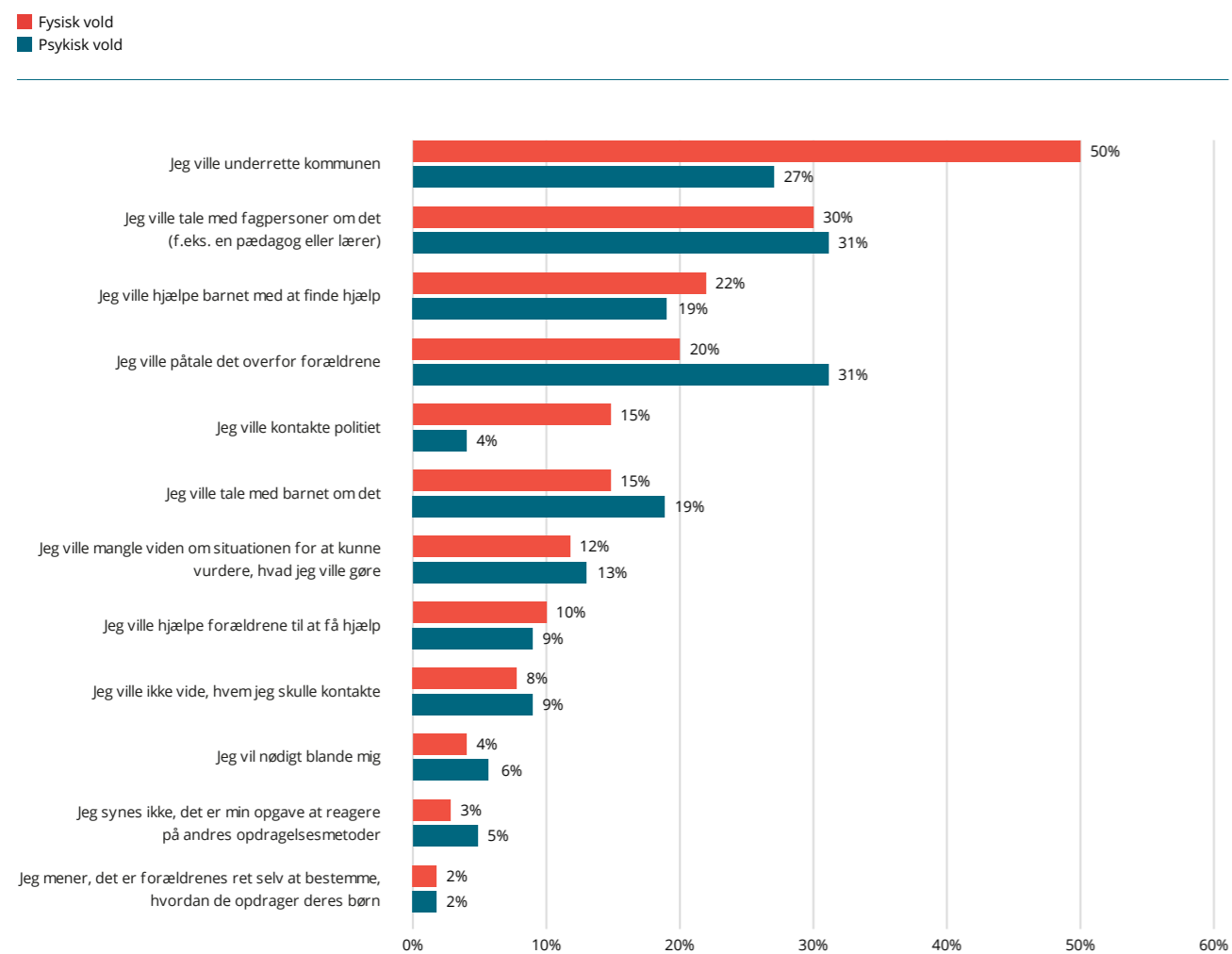
- 31 pct. kender ikke underretningspligten
- 32 pct. har hørt om underretningspligten
- 28 pct. kender underretningspligten
- 9 pct. har selv prøvet at underrette.

Andelen, som kender underretningspligten, er steget siden 2017, hvor Børns Vilkår fik foretaget en lignende undersøgelse blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover. Den undersøgelse viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningspligten.

Kilder: KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår 31. januar - 5. februar 2020; KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017.

Figur 39: Reaktioner på kendskab til hhv. fysisk og psykisk vold, 2020

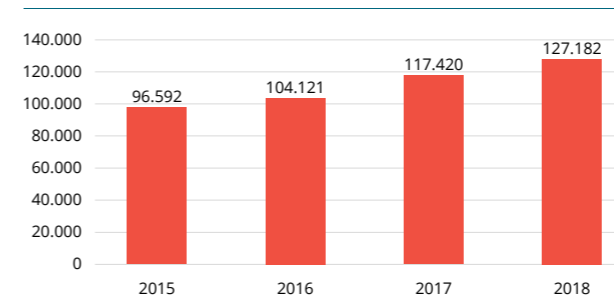

Kilde: KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår 31. januar - 5. februar 2020 blandt 1.012 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.

Flere vil underrette om fysisk vold end om psykisk vold. Halvdelen af de adspurgte voksne danskere vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor barnet bliver slået. 27 pct. vil underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn bliver udsat for psykisk vold i hjemmet.²⁰⁶

Samtidig siger henholdsvis 30 pct. og 31 pct., at de vil tale med en fagperson, for eksempel en lærer eller pædagog, hvis et barn bliver udsat for henholdsvis fysisk og psykisk vold i hjemmet.²⁰⁷ Det tyder på, at mange voksne danskere mangler viden om psykisk vold og de konsekvenser, det kan have for børn at vokse op i et hjem med psykisk vold.

Figur 40: Antallet af underretninger, 2015-2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1

Den nyeste opgørelse af antallet af underretninger viser, at der er sket en stigning fra 96.592 underretninger i 2015 til 127.182 underretninger i 2018.²⁰⁸ Underretningsstatistikken er relativt ny, og det er derfor ikke muligt at se, hvordan udviklingen har været før 2015. Noget tyder på, at Overgrebspakken fra 2013²⁰⁹

har bidraget positivt til, at der er kommet øget fokus på opsporing og underretning.

Figur 41: De foretog underretningerne i 2018

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1

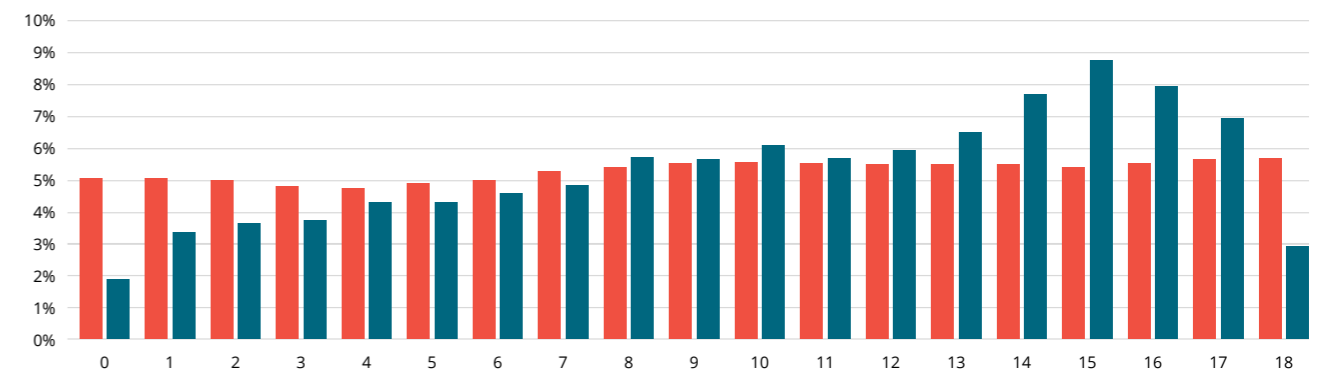
Det er fagpersoner på landets skoler, som oftest foretager en underretning. De har været ansvarlige for 22 pct. af de underretninger, der er foretaget i 2018. Dagtilbud har været ansvarlige for 5,7 pct. af underretningerne, og sundhedsplejersker/tandlæger har foretaget 1,7 pct. af underretningerne.

Figur 42: Underretninger fordelt på alder sammenholdt med, hvordan børnebefolkningen fordeler sig på alder, 2018

■ Fordeling af børnebefolkningen (0 - 18 år)
■ Fordeling af underretninger (0 - 18 år)

Kilde: Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A og UND1

En stor del af underretningerne handlede i 2018 om de ældste børn fra 13 år og op. Lægger man tallene i figuren for hver aldersgruppe sammen, fremgår det, at 41 pct. af alle underretninger handlede om børn i alderen 13-18 år. Til sammenligning udgjorde denne aldersgruppe 33 pct. af børnebefolkningen. Andelen af underretninger om børn i førskolealderen (0-5 år) var 21 pct., hvilket kan sammenlignes med, at denne gruppe udgjorde 29 pct. af børnebefolkningen.²¹⁰

Kilder: Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018; Talsma, M., Bengtsson Boström, K., & Östberg, A. (2015). Facing suspected child abuse – What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.

FAKTA

Læger undlader at underrette

Mange praktiserende læger undlader at underrette på trods af mistanke om overgreb. 74 pct. af lægerne har i forbindelse med deres arbejde én eller flere gange haft mistanke om overgreb på eller omsorgssvigt af et barn eller en ung. Det viser en undersøgelse foretaget blandt 152 praktiserende læger i Region Midtjylland i 2017.²¹¹ 22 pct. har haft mistanke i løbet af de seneste seks måneder, og 18 pct. har været sikre på, at de har set et tilfælde inden for de seneste seks måneder. Når de har haft mistanke om overgreb, har 20 pct. undladt at foretage en underretning på trods af mistanken. Mange af dem svarede, at de havde undladt at underrette, fordi de var i tvivl om, hvilke konsekvenser det ville få for barnet. Undersøgelsens resultater er identiske med en svensk undersøgelse fra 2015 blandt praktiserende læger. Den svenske undersøgelse viste, at 20 pct. af lægerne på et tidspunkt havde undladt at indberette en mistanke om et overgreb mod et barn.

**”Jeg døjer med selvmordstanker, selvskade og angstanfald. Jeg vågner tit om natten og ikke kan få vejret. Der er mange der ved det, men ingen gør noget ved det. Jeg kan ikke snakke med min mor fordi at hun har et mindre alkohol problem og jeg er inderligt bange for hende. Jeg har prøvet at snakke med min læge, men han sagde bare at jeg skulle snakke med skolepsykologen”
Pige, 17 år, til BørneTelefonen**

Appendix

**Metode, noter
og litteraturliste**

Metodisk tilgang til belysningen af svigt af børn i Danmark

Rapportens definition af svigt.

FN's Børnekonvention fastslår, at børn har en række grundlæggende rettigheder, herunder retten til skolegang, retten til at blive inddraget og retten til beskyttelse mod vold, overgreb og udnyttelse.

Børnekonventionen er omdrejningspunkt for Børns Vilkår arbejde for at stoppe svigt af børn, fordi det har alvorlige konsekvenser, når basale behov for omsorg, tryghed, beskyttelse og stimulans ikke opfyldes. Konsekvenserne af omsorgssvigt kan være alt fra forsinket kognitiv udvikling, underudviklede følelsesmæssige kompetencer og fysiske skader til psykiske lidelser.²¹²

Børns sårbarhed, robusthed og påvirkelighed – deres resiliens – varierer. Men svigt, som sker tidligt i børns liv, giver en dårligere prognose for barnets udvikling end svigt, som sker senere i livet. Svigt, som begås af barnets allernærmeste voksne i en lang periode og med stor voldsomhed, har de mest alvorlige konsekvenser.²¹³

Et barn færdes i mange forskellige arenaer og miljøer, som alle bør have en beskyttende og udviklende funktion for barnet. Det er miljøer, som barnet færdes i til daglig – familien, dagtilbuddet, skolen og fritidsinstitutioner – som er præget af personlige relationer med direkte indflydelse på barnets trivsel og udvikling. Hjemmet og de nære omgivelser har den største indflydelse på barnets trivsel, udvikling og beskyttelse. Det er her, barnet vanligvis får den nødvendige omsorg, kærlighed og stimulans, så barnet udvikler sig i et trygt miljø gennem hele barndommen. Når et barn svigtes af sine nærmeste voksne, har dagtilbud og skole samt de sociale myndigheder ansvar for at træde til. Det er afgørende for, at gentagne svigt forhindres, og at barnet bliver beskyttet bedst i forhold til de konsekvenser, svigtet fra de nærmeste voksne kan have for barnet på både kort og langt sigt.

Det omgivende samfund indeholder formelle og uformelle samfundsinstitutioner, der er ansvarlige for at skabe gode rammevilkår for børn. Det gælder lovgivning, politiske beslutninger og økonomiske prioriteringer, mens kulturelle forhold har betydning for, hvordan der tages ansvar for børn. Forholdene i og samspillet mellem de forskellige arenaer er

afgørende for at beskytte børn optimalt og sikre deres ret til et godt børneliv. Et barn, der først svigtes af sine nærmeste voksne og derpå svigtes af myndigheder, institutioner og det omgivende samfund, er særligt udsat, fordi varigheden af et svigt forlænges, og fordi barnets rettigheder krænkes.

Udvælgelseskriterier: Derfor belyser rapporten disse 13 svigt

Børns Vilkår og TrygFonden belyser i denne rapport omfanget af en række svigt, som krænker barnets ret til en tryk barndom, og som kunne være forhindret, hvis voksne omkring barnet havde handlet anderledes. For at kunne anskueliggøre, hvordan det står til med svigt af børn i Danmark, er et af udvælgelseskriterierne, at svigtet er målbart og dokumenteret i et vist omfang.

De 13 svigt, som rapporten behandler, har følgende tre fællestræk:

1. Barnets ret til beskyttelse, trivsel og udvikling krænkes

De svigt, som er præsenteret i rapporten, tager udgangspunkt i FN's Børnekonvention. Det er alvorlige svigt, som truer børns ret til beskyttelse, trivsel og udvikling. Rettigheder, der er indarbejdet i den danske lovgivning, og som er universelle. Krænkes disse rettigheder, kan barnet være udsat for omsorgssvigt. Fokus er primært på barndommen. Det betyder, at der er potentielle svigt i form af risikofaktorer og udsathed, der giver udslag på længere sigt, som rapporten ikke behandler. Eksempler på dette kan være barnets sundhedstilstand, forældres socioøkonomiske baggrund og arbejdsmarkedstilknytning; faktorer som kan have indflydelse på, hvordan barnet klarer sig i voksenlivet.

2. Voksne svigter deres ansvar

Det andet kriterium for udvælgelsen af de svigt, som rapporten belyser, er, at en eller flere voksne har et ansvar for det svigt, der begås. Det kan være barnets nære voksne, der begår overgreb. Det kan være læreren, der ikke griber ind over for mobning i klassen. Det kan være professionelle voksne, myndigheder og det omgivende samfund, der undlader at gribe ind eller på anden måde svigter deres ansvar for at sikre børnenes ret til trivsel, beskyttelse og udvikling.

3. Svigtet er målbart

Rapportens formål er at gøre status over den nuværende situation for børn i Danmark. Rapporten belyser derfor svigt, som er målbare, og som kan dokumenteres. Rapporten præsenterer år for år nye tal og opdaterede opgørelser, der hvor ny viden på børne- og socialområdet er kommet til.

Sådan har vi fundet den viden, rapporten præsenterer

Rapportens definition af svigt er definerende for den litteratursøgning, som ligger til grund for rapportens indhold. Litteratursøgningen tager udgangspunkt i de søgeord, som de 13

udvalgte svigt umiddelbart lægger op til. Litteratursøgningen i forbindelse med denne rapport er ikke foretaget systematisk, og rapporten har ikke karakter af et egentligt litteraturstudie, da der for eksempel ikke er foretaget omfattende søgninger i forskningsdatabaser. Den litteratur, som anvendes i rapporten, er fundet og indhentet hos centrale videninstitutioner samt centrale offentligt tilgængelige datavarehuse. Litteratursøgningen er suppleret med kvalificering og kommentering hos en række eksperter og aktører på alle de områder, rapporten præsenterer. Vi er opmærksomme på, at rapporten ikke er udtømmende med hensyn til den litteratur, der findes om de 13 udvalgte svigt.

Noter

- 1 Dette betyder, at definitionen af hvert svigt kan variere fra kilde til kilde. I rapporten gøres det løbende klart, hvilken definition konklusionerne bygger på – enten i teksten eller i noter. Det gælder desværre for flere af de svigt, rapporten beskriver, at viden er ufuldstændig. Alligevel er disse svigt medtaget i rapporten, da det er vigtigt at pointere, at der samfundsmæssigt set er 'blinde vinkler' i forhold til at følge en udvikling inden for disse områder.
- 2 Figuren tager udgangspunkt i Bronfenbrenners bioøkologiske model om de systemer, der præger et barn (Bronfen-brenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design).
- 3 Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 4 Tallet for, at hvert sjette barn er udsat for vold, stammer fra en undersøgelse fra 2016 foretaget af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt knap 2.000 elever i 8. klasse. I denne rapport indgik det at blive nevet ikke i definitionen af fysisk vold. Undersøgelsen blandt 7. klasseselever er foretaget af Børnerådet i september 2016 blandt 4.039 elever. Definitionen af vold er i denne undersøgelse følgende: Mindre grov vold: Rusket og skubbet, nevet, revet i håret. Grov fysisk vold: Slået med flad hånd, slået med knyttet hånd, slået med ting, for eksempel sko eller bøjle, sparket (Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag); Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 5 I 2013 blev der etableret fem børnehuse i Danmark – ét i hver region. I den forbindelse blev det lovpligtigt for kommunerne at benytte børnehuse i sager med mistanke eller viden om overgreb mod børn i alderen 0-17 år, hvor der udover kommunen er mindst én anden sektor involveret – eksempelvis politi eller sygehusvæsen.
- 6 Psykisk vold benævnes i forskningen ofte som psykisk mishandling. Det er vanskeligt at give et præcist estimat af omfanget af psykisk vold mod børn, blandt andet fordi undersøgelser anvender forskellige metoder, for eksempel interviews med sagsbehandlere om konkrete børnesager, interviews med voksne om deres opvækst eller registerdata om politianmeldelser. Undersøgelsen fra 2013 baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik, hvor der blev foretaget en tilfældigt udvalgt stikprøve blandt unge på 24 år. Stikprøven udgjorde 4.178 unge, og svar-raten var 63 pct., hvilket resulterede i en effektiv stikprøvestørrelse på 2.980 unge. Blandt dem blev foretaget et fysisk eller telefoninterview. De 5 pct. dækker over emotionelle overgreb, som er begået af en forælder eller værge, hvor respondenterne blev spurgt ind til seks forskellige typer af emotionelle overgreb, som blev besvaret med ja/nej. For at indgå i den totale andel på 5 pct. skal respondenterne have givet en positiv tilkendegivelse på mindst 3 af spørgsmålene (Christoffersen, M., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH*, 9 (1), 149-156).
- 7 Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.
- 8 Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. Omfang og konsekvenser. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- 9 Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik 2018. Kvinder og børn på krisecenter; Socialstyrelsen og LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.
- 10 Volsing, M. H. (2018): Karakteristik af voldsudøveren i behandling. Barndommens skygger rækker ind i voksenlivet. Dialog mod vold. Askovfonden
- 11 Ottosen, M. H. m.fl. (2020): Psykisk vold mod børn i hjemmet – Et vidensgrundlag. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
- 12 Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 13 Christoffersen, M. N. (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. *Kronik i Information* 9. februar 2019.
- 14 Lyk-Jensen, S. V. (2020): At vokse op i skyggen af vold: Konsekvenser for børn. I Oldrup H. (red.) (2020): Vold i familien. Viden for fagfolk. Akademisk Forlag; Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 15 SFI –Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fusionerede med KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning d. 1. juli 2017 og blev til VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. I indeværende rapport henvises til den forskningsinstitution, som i sin tid udgav rapporten/undersøgelsen, som præsenteres.
- 16 Undersøgelsen fra SFI –Det Nationale Forskningscenter for Velfærd omfatter 1.927 børn i 8. klasse fordelt på 92 skoler, herunder både folkeskoler, efterskoler, privatskoler, specialskoler og skoler med døgnbehandling. I denne undersøgelse blev der ikke spurgt ind til psykisk vold.
- 17 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. Ofre for anmeldte voldsforbrydelser omfatter kategorierne simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod den personlige frihed samt trusler.
- 18 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelsestilbøjelighed, muligvis i kraft af overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigspolitiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsathed for vold (Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).

- 19 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.
- 20 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. Ofre for anmeldte voldsforbrydelser omfatter kategorierne simpel vold, alvorligere vold, særlig alvorlig vold, forbrydelse mod den personlige frihed samt trusler.
- 21 I perioden fra 2014 til 2018 er antallet af konsultative henvendelser på landsplan steget fra 1.060 til 1.915 henvendelser. I perioden fra 2014 til 2015 var stigningen på 34 procent. Fra 2015 til 2016 var stigningen på 32 procent. Fra 2016 til 2017 var der en stigning på 16 procent, men der har i den efterfølgende periode fra 2017 til 2018 været 12 procent færre konsultative henvendelser. Konsultative sager er henvendelser til børnehuse, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen).
- 22 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehuse (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehuse peger desuden på, at der fra kommune til kommune er forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehuse i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).
- 23 Tallene i figuren dækker over det antal gange, et barn er fraflyttet et krisecenter. Det samme barn kan godt have taget ophold på et krisecenter flere gange inden for samme år og vil dermed optræde i statistikken flere gange.
- 24 SFI –Det Nationale Forskningscenter for Velfærd er i dag en del af VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 25 KANTAR Gallup foretog i 2017 en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte danskere, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningspligten. I undersøgelsen blev respondenter spurgt ind til konkrete scenarier – for eksempel, at de fik kendskab til, at et barn blev slået derhjemme, eller at et barn voksede op i en familie med alkoholmisbrug. Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelen summere til mere end 100 pct. (KANTAR Gallup (2017). Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover).
- 26 I undersøgelsen har 4 pct. svaret, at de nødtigt vil blande sig, når det handler om fysisk vold. Det gælder for 6 pct., når det handler om psykisk vold. I undersøgelsen har 3 pct. svaret, at de ikke synes, det er deres opgave at reagere på andres opdragelsesmetoder, når det kommer til fysisk vold. Det gælder for 5 pct., når det gælder psykisk vold. 2 pct. har svaret, at de mener, er forældrenes ret selv at bestemme, hvordan de opdrager deres børn både ift. fysisk og psykisk vold. (Kilde: KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår 2020)
- 27 Det viser en undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd fra 2016, som indeholder resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse blandt 8. klasseselever (Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 28 Det viser en undersøgelse, som Red Barnet har foretaget i 2018 (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).
- 29 Karstoft, K. m.fl. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumatologi. Syddansk Universitet.
- 30 Deen, L. m.fl. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – en afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser, kan reagere med depressive symptomer, håbløshed, sorg, koncentrations- og opmærksomhedsproblemer, skamfuldhed, selvskade og selvhad over egen krop, angst og stress, og at eksempelvis angsten kan blive styrende for barnets daglige færden. Antologien beskriver desuden, at børn – modsat børn, der har været udsat for fysiske seksuelle overgreb – ofte vil opleve, at overgrebene aldrig stopper, fordi eksempelvis billederne af dem altid vil eksistere på internettet (Red Barnet (2015): Hvor slemt ka' det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge).
- 32 Begrebet "grooming" omfatter tilfælde, hvor en voksen igennem strategisk manipulation opbygger et tillidsforhold til en mindreårig på internettet. Formålet er at opbygge et tillidsforhold til den mindreårig for at begå seksuelle overgreb eller lokke den mindreårig til at sende nøgenbilleder af sig selv (Rigspolitiet: Grooming).
- 33 Undersøgelsen er baseret på 915 unge i alderen 13-17 år, som har gennemført en online spørgeskemaundersøgelse. Respondenterne er ikke repræsentativt udvalgt. Undersøgelsen belyser deling af intime billeder og videoer uden samtykke, udnyttelse, tvang og trusler af seksuel karakter, mobning med seksuelt indhold og uønsket seksualisering (Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet).
- 34 Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.
- 35 Ungeprofilundersøgelsen gennemførtes som en spørgeskemaundersøgelse i 38 kommuner på tværs af landet. Analyserne er baseret på besvarelser fra i alt 48.403 unge mellem 12 og 25 år (Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen). Ungeprofilundersøgelsen, som er en tilbagevendende undersøgelse, fik i 2018 kritik for blandt andet ikke at leve op til egne påstande om, at respondenterne var sikret anonymitet. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen har erkendt kritikken, og derfor er der ikke offentliggjort nyere Ungeprofilundersøgelser.
- 36 En undersøgelse fra Børns Vilkår fra 2018 viser, at børn i højere grad er opmærksomme på deres digitale fodspor og sikkerhed, når der er tale om billeddeling frem for mindre private forhold (Børns Vilkår (2019): Digital Dannelse i Børnehøjde: Del 4. Skolebørn og Dataetik).
- 37 Straffelovens §235 siger om børneporno: "Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende

- omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter" (Retsinformation (2018): Straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018).
- 38 Hvor flere forskellige personer (ved sammenfald mellem tid og sted) anmelder den samme lovovertrædelse, kan der (undtagelsesvis) være tale om registrering af flere anmeldelser (Danmarks Statistik (2018): Anmeldte forbrydelser. Indhold).
- 39 Statistik over anmeldelser efter straffelovens § 235 er ikke tilgængelige i Statistikbanken på dette niveau. Data er derfor rekvireret direkte hos Danmark Statistik.
- 40 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Enheden i offerstatistikken er en offerhændelse. Hvis en person har været udsat for flere hændelser i løbet af et år, vil alle hændelser tælle med i statistikken. I figuren dækker ofre for anmeldte seksualforbrydelser over alle kategorier i Danmarks Statistiks opgørelse inden for seksualforbrydelser, som ikke er blufærdighedskrænkelser.
- 41 En analyse fra Justitsministeriet viser, at stigningen kan skyldes flere faktorer, blandt andet en øget anmeldelsestilbøjelighed, muligvis i kraft af overgrebspakken. En mindre del kan desuden skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigs-politiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne. Endelig kan der også være tale om en reel vækst i udsathed for overgreb (Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor; Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager; Pedersen, Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet).
- 42 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.
- 43 Blufærdighedskrænkelser dækker blandt andet over beføling, blotteri og beluring. Blufærdighedskrænkelser kan også ske på nettet.
- 44 Stigningen kan skyldes en større tilbøjelighed til at anmelde og en forbedret opsporing. En mindre del kan skyldes en ændret registreringspraksis hos politiet. Når en sag om overgreb anmeldes til politiet, kan den oprettes som en sag på et undersøgelsesnummer eller på et såkaldt "skarpt nummer". Undersøgelsesnumre optræder ikke i den officielle statistik. De "skarpe numre" referer til en konkret paragraf i straffeloven og viser dermed, at der kan være tale om en overtrædelse heraf. Rigs-politiet har efter kritik fra Rigsrevisionen i 2015 haft fokus på at nedbringe antallet af undersøgelsesnumre, hvilket har resulteret i en stigning i sagsstatistikkerne.
- 45 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.
- 46 Det samlede antal konsultative sager om voldelige og/eller seksuelle overgreb er ligeledes steget i perioden fra 1.059 i 2014 til 1.915 i 2018. Konsultative sager er henvendelser til børnehuse, hvor børnehuset yder rådgivning og vejledning til en kommunal myndighedsrådgiver i en sag om overgreb mod et barn eller ved mistanke herom. En konsultativ sag kan bestå af en eller flere konsultative samtaler, der finder sted inden for 14 dage (Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018; Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017; Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015; Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen).
- 47 Det fremgår af Socialstyrelsens årsstatistik for børnehuse (Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017, Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016; Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehuse 2015 og Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehuse. Foretaget for Socialstyrelsen). En praksisundersøgelse fra Ankestyrelsen fra 2017 af kommunernes anvendelse af børnehuse peger desuden på, at der fra kommune til kommune tidligere var forskel på, hvorvidt der sker en systematisk og optimal inddragelse af børnehuse i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse (Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen).
- 48 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018 - januar 2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra Børn'. Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket. Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn - Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 49 Rosendahl Jensen, H. A. m.fl. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Sundhedsstyrelsen.
- 50 Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn - Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer.
- 51 Pisinger, V.S.C. m.fl. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. Addiction.
- 52 Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 - Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.
- 53 Christoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 54 Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.
- 55 World Health Organization (2016): Abuse (drug, alcohol, chemical, substance or psychoactive substance).
- 56 Lindgaard, H. (2008): Familier med alkoholproblemer og deres børn - en sammenfatning. TUBA.
- 57 Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.
- 58 Seneste opgørelse fra Danmarks Statistik er fra 2017 og viser, at klassekvotienten i 5. klasse er 21,2 og i 8.klasse er 21,5 (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN).
- 59 Undersøgelsen fra Børns Vilkår bygger på kvantitative og kvalitative data indsamlet via et spørgeskema udsendt til skolebørn i henholdsvis 5. og 8. klasse i perioden november 2018-januar 2019 samt opfølgende interviews. De skoler, der deltager i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkårs børnepaneler 'Viden fra Børn'.

- Panelet er etableret ved en simpel tilfældig stikprøve på baggrund af udtræk fra Undervisningsministeriets institutionsregister i 2017. 500 skoler blev udtrukket til at deltage i panelet. Heraf er 261 skoler udgået, hvilket svarer til 52,2 pct. af udtrækket. Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 . Kun statistisk signifikante sammenhænge ($p < 0,05$) indgår og omtales (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn - Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 60 Statistik er rekvireret direkte via et særudtræk fra TUBA statistik 2018.
- 61 I 2008 vurderede Sundhedsstyrelsen, at 122.000 børn vokser op i en familie med et alkoholproblem. Der er ikke foretaget en nyere vurdering. På baggrund af data fra 2005 vurderer Statens Institut for Folkesundhed, at der er cirka 585.000 danskere med et skadeligt alkoholforbrug, hvilket på baggrund af definition fra WHO skal forstås som et forbrug, der medfører påviselig fysisk og psykisk skade og har været i mindst en måned eller gentagne gange inden for et år, og at cirka 140.000 er alkoholafhængige, som i WHO's klassifikationssystem defineres som en sygdom. Statens Institut for Folkesundhed vurderer, at antallet på 140.000 anses for at være det absolut minimale antal alkoholafhængige i Danmark (Hvidtfeldt, U. A. m.fl. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse).
- 62 Da statistikken fra TUBA baserer sig på et særudtræk fra TUBA statistik 2018, optræder kilden ikke i litteraturlisten.
- 63 I undersøgelsen er børnene blevet spurgt ind til otte former for mistrivsel: Haft hovedpine, haft mavepine, haft ondt i ryggen, været ked af det, været irriteret/ i dårligt humør, været nervøs, haft svært ved at falde i søvn og været svimmel. Børnene er blevet spurgt, hvor ofte de oplever disse former for mistrivsel: Næsten hver dag, mere end en gang om ugen, næsten hver uge, næsten hver måned og sjældent eller aldrig. Spørgsmålene er lånt fra Skolebørnsundersøgelsen, det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), og spørgsmålene kaldes internationalt the HBSC Symptom Check list (Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn - Børn i hjem med alkoholproblemer).
- 64 Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn - Om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer.
- 65 KANTAR Gallup foretog i 2017 en undersøgelse for Børns Vilkår blandt 1.047 repræsentativt udvalgte, som viste, at 47 pct. ikke kendte til underretningsskiltet. I undersøgelsen blev respondenter spurgt ind til konkrete scenarier - for eksempel, at de fik kendskab til, at et barn blev slået derhjemme, eller at et barn voksede op i familie med alkoholmisbrug (KANTAR Gallup (2017): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår i december 2017 blandt 1.047 repræsentativt udvalgte respondenter på 18 år eller derover.).
- 66 En undersøgelse foretaget af TUBA i 2010 viser ligeledes, at hvert femte barn vokser op i familier, hvor forældrenes alkoholindtag 'stort set altid' eller 'af og til' opleves som et problem. Undersøgelsen er foretaget blandt 1.014 personer mellem 18 og 34 år og er repræsentativ på køn, alder og geografi (Mackrill, T. (2010): Passiv druk - en befolkningsundersøgelse. TUBA).
- 67 Stigningen i antallet af børn, hvis forældre er indskrevet i stofmisbrugsbehandling, viser ikke, hvorvidt der er tale om en stigning i antallet af forældre med et stofmisbrug, eller om det er udtryk for større kapacitet i stofmisbrugsbehandlingen. Derudover indeholder data ikke information om omfanget af forældre med stofmisbrug, som ikke er i behandling eller på anden vis er i kontakt med

- de offentlige myndigheder.
- 68 Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.
- 69 Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS) Københavns Universitet, Institut for Psykologi; Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. Journal of Marriage and Family 72 (June 2010): 650 - 666; Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. Journal of Marriage and Family; November, 2000; 62, 4.; Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark - 18 år og på vej til voksenlivet. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- 70 regeringen.dk/nyheder/aftale-om-nyt-skilsmisssystem/
- 71 Spørgeskemaundersøgelsen blev foretaget blandt fraskilte forældre med børn under 18 år blandt 1.434 forældre samt en spørgeskemaundersøgelse blandt børn mellem 15 og 18 år blandt 505 børn (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" - En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser).
- 72 Spørgeskemaundersøgelserne er foretaget af Epinion for Børns Vilkår og Egmont Fonden. I den første undersøgelse blev et repræsentativt udsnit af børn mellem 15 og 18 år inviteret til at svare på en række spørgsmål på internettet om deres forældres brud, nye familier, hverdagen, inddragelse, støtte og deres forældres samarbejde. 505 børn deltog, og besvarelsene blev vægtes i forhold til køn og alder. For en del af børnenes vedkommende lå skilsmisken længere tilbage i tiden, og deres refleksioner over skilsmisken bærer præg af dette. Den anden undersøgelse blev foretaget blandt 1.434 forældre med børn under 18 år, der svarede på spørgsmål om livet efter deres skilsmisse. Disse besvarelser blev ligeledes vægtes. Resultaterne præsenteres i rapporten "Jeg er træt af at være deres brevdue" (Børns Vilkår (2015): "Jeg er træt af at være deres brevdue" - En undersøgelse af hvordan børn oplever konfliktfyldte skilsmisser. Børns Vilkår og Egmont Fonden).
- 73 Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager.
- 74 Undersøgelsen er en tværnsnitsbaseret analyse, der kombinerer register- og survey-data. Registerdata kommer fra Danmarks Statistiks data om alle danske børn fra fødselskohorterne 2013, 2009, 2005 og 2001. Børnene var på udtrækstidspunktet (2017) 3, 7, 11 og 15 år (N = 245.894). Blandt disse blev ca. hvert 20. barn fra hver af fødselskohorterne tilfældigt udvalgt til at deltage i den nationalt repræsentative survey Børn og unge i Danmark (N = 9.586). Dataindsamlingen fandt sted i 2017, hvor 5.639 børn deltog i surveyen, og opnåelsesgraden var 66 pct. I de to yngste årgange deltog bopælsforælderen som svarperson, blandt de to ældste aldersgrupper deltog barnet selv. Forældre og de 15-årige udfyldte et webbaseret spørgeskema (med telefonopfølgning), mens de 11-årige blev interviewet face-to-face i barnets hjem (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark - Velfærd og Trivsel 2018. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 75 Opgørelsen over familieskift foretages den 1. januar hvert år. Derfor er tallene for 2019 fra 1. januar 2020 og dækker over 0-16-årige i starten af 2019, der også er i befolkningen i slutningen af 2019, og deres evt. skift i familie i løbet af 2019. Tallene dækker over børn, der er gået fra at have boet med begge forældre til at bo med den ene forælder og en eventuel ny partner. Andelen er beregnet på baggrund af det gennemsnitlige befolkningstal for børn i alderen 0-16 år for hvert år på baggrund af året, hvor familieskiftet er sket (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11 & tabel FOLK1A).

- 76 I § 7-sager har Familieretshuset alene kompetence til at træffe midlertidige afgørelser, mens afgørelseskompetencen i forhold til de endelige afgørelser er hos familieretten, jf. Familieretshusloven § 32. I § 6-sager kan Familieretshuset udover midlertidige afgørelser træffe ikke indgribende afgørelser om samvær, jf. Familieretshusloven §§ 26-27.
- 77 <https://dansklove.dk/familieretshusloven>
- 78 Regeringen (2018): "Nyt system for skilsmisser". Nyhed på www.regeringen.dk 27. marts 2018, <https://dansklove.dk/familieretshusloven>
- 79 Informationen er fundet på familieretshuset.dk under 'Sagsbehandling-sagsbehandlingstider', pr. marts 2020
- 80 Tallene er rekvireret direkte hos Familieretshuset, marts 2020
- 81 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 82 Data er rekvireret direkte hos Familieretshuset i marts 2020.
- 83 Data er rekvireret direkte hos Statsforvaltningen, januar 2019. Det er ikke muligt at få adgang til data fra før 2012.
- 84 Ud over disse sager afgøres et antal sager via skriftlig eller telefonisk vejledning. Statsforvaltningen har siden 2016 registreret afsluttede vejledningssager, hvor der er sket en stigning fra 2.739 i 2016 til 3.808 i 2018.
- 85 Skolebørnsundersøgelsen er det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt, Health Behaviour in School-aged Children - a WHO Collaborative Cross-National Survey, som nu omfatter 42 lande. Den udkommer hvert fjerde år.
- 86 De 25 pct. er børn, som svarede, at de havde oplevet at blive mobbet 'nogle gange/mindst et par gange om måneden', hvilket var 17 pct., og 'en eller flere gange om ugen', hvilket var 8 pct. (Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold; Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab, Komiteen for Sundhedsoplysning).
- 87 Den nationale trivselsmåling foretages hvert år på alle folkeskoler blandt eleverne i børnehaveklassen til og med 9. klasse. Det gælder også for specialskoler og interne skoler på dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder (Undervisningsministeriet (2019): Trivselsmåling; www.uddannelsesstatistik.dk – grundskolen.) Svarprocenten i årets trivselsmåling var 86 %. Det er lidt lavere end vanligt. Blandt udsatte børn var svarprocenten kun på 63 % (KL (2020): Udsatte børn. Nøgle-tal 2020)
- 88 Børn i 4.-9. klasse blevet stillet spørgsmålet: "Er du blevet mobbet i dette skoleår?" De har svarmulighederne: "Meget tit", "Tit", "En gang imellem", "Sjældent" og "Aldrig". Målingen bygger på selvrapportering og er dermed udtryk for børnenes egen oplevelse af mobning. Opgørelsen dækker over børn, som har svaret, at de har oplevet det "Meget tit", "Tit", "En gang imellem" ((Undervisningsministeriet (2019): Trivselsmåling).
- 89 Henningsen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barn-domserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofod, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje; Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch dis Child; 100; 879-885; Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 90 Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen? Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. Arch dis Child; 100; 879-885
- 91 Børnerådet (2017): Børneindblik 5717 – Analysenotat fra Børnerådet. Nr 4/2017 – 4. årgang – august 2017. Analyse fra Børnerådet; Unges erfaringer med digital mobning
- 92 Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse, hvor 33 skoler og 3.193 unge i alderen 13-19 år har deltaget.
- 93 Pedersen, K. K. (2018): De digitalt udsatte. Loopland Press
- 94 Børn i 4.-9. klasse bliver stillet spørgsmålet: 'Er du blevet mobbet i dette skoleår?'. De har svarmuligheder: 'Meget tit', 'Tit', 'En gang imellem', 'Sjældent' og 'Aldrig'. I ovenstående figur er medtaget svarkategorierne 'Meget tit', 'Tit' og 'Engang i mellem.' I den årlige nationale trivselsundersøgelse spørges der ikke specifikt til digital mobning (Undervisningsministeriet (2019): Elevernes svar på spørgsmål om trivsel 4.-9. klasse – Social trivsel. Fundet på www.uddannelsesstatistik.dk).
- 95 I opgørelsen indgår de elever, som har svaret, at de 'meget tit', 'tit' eller 'engang i mellem' har været udsat for mobning det seneste skoleår.
- 96 I undersøgelsen har 3.558 børn besvaret spørgsmålet om mobning på nettet. Børnene er blevet spurgt, hvor tit de i de sidste måneder er blevet mobbet på nettet (for eksempel at nogle sendte grimme beskeder til dig på Facebook, e-mail, sms, lavede en hjemmeside, der gjorde grin med dig eller at nogle lagde pinlige billeder af dig ud på nettet uden din tilladelse). De 2 pct. dækker over de børn, der har svaret, at de har oplevet det '2-3 gange om måneden', 'cirka en gang om ugen (inden for de sidste par måneder)' eller 'flere gange om ugen (inden for de sidste par måneder)'. Herudover har børnene kunnet svare 'en eller to gange (inden for de sidste par måneder)' eller 'ikke blevet mobbet' (Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018).
- 97 Rapporten er den tredje af sin slags og udkom første gang i 2010. Det er første gang, der er blevet spurgt til digital mobning fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Undersøgelsen bygger på en survey-undersøgelse, som fandt sted i 2017. Her deltog 7.697 respondenter (3-, 7-, 11-, 15- og 19-årige). For de 3- og 7-årige deltog børnenes mødre som interviewpersoner. De 11-, 15- og 19-årige besvarede selv survey-undersøgelsens spørgsmål. Undersøgelsen anvender også registerbaserede informationer for dermed at belyse de undersøgte forhold for hele befolkningen i de fem årgange. Undersøgelsen dækker dermed i alt godt 327.000 individer. I undersøgelsen er børnene blevet spurgt, om de har oplevet mobning på de sociale medier/ via mobiltelefon, og andelen dækker over de børn, der har oplevet det mindst en gang (Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- 98 Her blev foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.390 elever i 9. klasse i Børnerådets Børne- og Ungepanel samt en række kvalitative, uddybende interviews. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i november- december 2015, og 93 pct. af de unge, der deltog, var mellem 15 og 16 år. De 16 pct. af elever i 9. klasse, der havde oplevet digital mobning inden for det sidste år, dækker over børn, der har svaret, at de er blevet mobbet på nettet en gang, nogle få gange, en del gange eller mange gange inden for det sidste år. Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet. (Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet).
- 99 Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019
- 100 Den Nationale Klageinstans mod Mobning behandler klager,

- hvor der ikke er opnået lokal enighed, men varetager også en vejledning af forvaltninger, skoler, elever og forældre i forhold til reglerne for håndtering af mobning såvel som reglerne for klagebehandling. En række af henvendelserne besvares af pædagogiske konsulenter, mens andre besvares af de to jurister ved klageinstansen.
- 101 Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.
- 102 Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab i Danmark. Justitsministeriet
- 103 STRAF5 dækker over antallet af ofre for anmeldelser af kriminalitet. Ofre for anmeldte drabsforbrydelser omfatter kategorierne manddrab, barnedrab og vold med døden til følge. Barnedrab dækker over tilfælde, hvor en mor har dræbt sit spædbarn umiddelbart efter fødslen.
- 104 Her er tale om en kortlægning, som DR's Undersøgende Databaseredaktion har foretaget ved at gennemgå tusindvis af artikler fundet og beskrevet 1.338 drab begået i Danmark i perioden 1992-2016. Ved drab forstås episoder, hvor en person er død som følge af andre menneskers aktive voldshandling. Dette datasæt tager afsæt i den retsmedicinske definition og ikke den juridiske definition af drab. Medieomtalerne er valideret og krydstjekket med flere forskellige offentlige kilder, så ingen drab i databasen er baseret på mindre end tre kilder. Dermed har DR's Undersøgende Databaseredaktion skabt en unik database med flere end 28.000 forskellige, detaljerede oplysninger om 25 års drab (Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio).
- 105 Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab. Justitsministeriet
- 106 Det beskrives i en artikel fra Information, som også udfolder, hvordan den internationale forskning opererer med forskellige kategorier for barnedrab, som læner sig op ad det engelske 'homicide' (drab): 'filicide' er alle typer forældredrab på børn, 'infanticide' er drab på børn under et år, og 'familicide' er drab, hvor flere i familien bliver ofre, eller hvor motivet bag drabet er hævn mod tidligere eller nuværende partner. Sidstnævnte kendes som 'murder-by-proxy'. Et andet motiv er en forvredet antagelse om, at drabet beskytter barnet, og hvor gerningsmanden efterfølgende begår selvmord (Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information).
- 107 Undersøgelsen ser på børn med alvorligt syge forældre i forhold til trivsel, livskvalitet og hverdagsliv og baserer sig på et spørgeskema, som i alt 10.792 børn og unge har besvaret. Af disse gik 469 i 5.-6.klasse og 691 i 7.-10.klasse, 1.025 var på efterskoler, 7.854 gik på en gymnasial uddannelse, 649 på en erhvervsfaglig uddannelse og 104 var elever på produktionsskole (Jørgensen, S. m.fl. (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed, SDU).
- 108 Psykiatrifonden (2019): Rundspørge blandt alle kommuner i Danmark. <https://www.psykiatrifonden.dk/boern-unge/boern-og-unge-som-paareroerende/boernegrupper-over-hele-landet/er-der-boernegrupper-i-din-kommune.aspx>
- 109 Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb.
- 110 Det viser en undersøgelse, som er baseret på et surveystudie foretaget ved telefoninterviews med 3.481 repræsentativt udvalgte 15-24-årige unge fra hele Danmark. De 3.481 respondenter blev fundet gennem et sample, som var en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket. Kombinationen gav mulighed for at kontrollere, om CPR-udtrækket var præget af skævheder, hvilket ikke viste sig at være tilfældet. (Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 111 Mok P. L. H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry
- 112 Det viser en undersøgelse, der bygger på data fra et survey med 801 besvarelser af spørgeskema fra sorgerfarne børn og unge i alderen 10-30 år. Besvarelsene i undersøgelsen er eksempler på, hvordan dødsfald og alvorlig sygdom opleves for mange sorgerfarne unge. Der kan dog være nogen som har fravalgt eller ikke haft mulighed for at deltage i undersøgelsen, og hvis perspektiver er underrepræsenterede. Derfor kan man ikke generalisere undersøgelsens resultater til alle sorgerfarne unge (Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålingen. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien).
- 113 Det viser en undersøgelse foretaget af Center for Ungdomsforskning udgivet i 2012. Undersøgelsen består af 3.481 respondenter, som blev fundet gennem et blandet sample, der udgør en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket (Nielsen, J. C. m.fl. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 114 Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet.
- 115 Knap 2.500 børn af en forælder med diagnosen multipel sklerose er med i studiet. De var mellem 30 og 57 år gamle, da studiet blev afsluttet i 2012. Kontrolgruppen er på knap 20.000 personer (Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. Multiple Sclerosis).
- 116 Litteraturgennemgang viser dog også, at det er en stor udfordring at isolere sorgens konsekvenser fra de socioøkonomiske faktorer, der var til stede i familien inden dødsfaldet, og de, som opstår som konsekvens af tabet. Meget forskning indikerer, at disse faktorer i lige så høj grad eller endda i højere grad influerer og skaber de udfordringer, der følger med tabet. (Kilde: Dyregrov, A. & Lytje, M. (2018): Oversigtsartikel. Sorgens pris: En litteraturgennemgang af konsekvenserne ved at miste en forælder i barndommen. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, nr. 29, 27-54)
- 117 Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering af Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.
- 118 Antallet er udtryk for et gennemsnit af antallet af børn, der hvert år i perioden 2013-2019 har mistet en eller begge forældre.
- 119 Tallene beskriver antallet af børn og unge i alderen 0-18 år og er rekvireret i Danmarks Statistiks opgørelse over børn og unge (alle 0-29-årige) 1. januar, der har mistet forældre ved dødsfald, efter kommune, alder, mor status, far status og status på begge forældre. Der er beregnet et gennemsnit af antallet i årene 2013-2018. Andelen er beregnet på baggrund af et befolknings-tal, der udtryk for et gennemsnit af befolkningstallene for børn og unge i alderen 0-18 år i perioden 2013-2018. Dette giver en

- børnebefolkning på cirka 1,2 mio. børn under 18 år (Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN10 og tabel FOLK1A, egne beregninger).
- 120 Tallet for de 310.000 børn, som vokser op med en psykisk syg forælder, stammer fra en undersøgelse, som Psykiatrifonden foretog ved årsskiftet 2018/2019 blandt ca. 2000 tilfældigt udvalgte forældre til børn i alderen 0-18 år. Her er forældrene blevet spurgt om, hvorvidt de selv eller barnets anden forælder havde en psykisk sygdom (inklusiv misbrug). At børn af forældre med psykiske lidelser har 2,5 gange højere risiko for at forsøge selvmord er resultatet af en undersøgelse fra 2016, som anvender CPR-registret af karakteriseres som en kohorteundersøgelse. Undersøgelsen inkluderer alle personer, der er født i Danmark af danske forældre fra 1967-1997, og som boede i Danmark på deres 15-års fødselsdag (antal: 1.743.525, hvoraf 48,7% er kvinder) (Pearl, L.H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry).
- 121 Undersøgelsen ser på børn med alvorligt syge forældre i forhold til trivsel, livskvalitet og hverdagsliv og baserer sig på et spørgeskema, som i alt 10.792 børn og unge. Af disse gik 469 i 5.-6. klasse og 691 i 7.-10.klasse, 1.025 var på efterskoler, 7.854 gik på en gymnasial uddannelse, 649 på en erhvervsfaglig uddannelse og 104 var elever på produktionsskole (Jørgensen, S. m.fl. (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed, SDU; Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 122 Den øgede risiko er til stede hos både kvinder og mænd, og risikoen er til stede, uanset om man har mistet en forælder som barn eller som ung voksen. Det viser et studie foretaget af forskere fra blandt andet Aarhus Universitet og Statens Serum Institut, som har fulgt alle personer under 30 år, der mistede en forælder i perioden 1997-2009 (Appel C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. Epidemiology, July, 2016).
- 123 Undersøgelsen er baseret på et surveystudie foretaget ved telefoninterviews med 3.481 repræsentativt udvalgte 15-24-årige unge fra hele Danmark. De 3.481 respondenter blev fundet gennem et sample, som var en kombination af et repræsentativt udtræk fra CPR-registret og et tilfældigt udvalgt landsdækkende adresseudtræk. 84 pct. af respondenterne kom fra CPR-udtrækket, mens 16 pct. kom fra adresseudtrækket. Kombinationen gav mulighed for at kontrollere, om CPR-udtrækket var præget af skævheder, hvilket ikke viste sig at være tilfældet. (Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet).
- 124 Høeg, L. m.fl. (2018): Does losing a parent early influence the education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. Journal of Public Health; Høeg, B. L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974
- 125 Undersøgelsen bygger på registerdata for alle danske børn født i 1970 og 1955, som har mistet en forælder, før de fyldte 18 år (Høeg, B. L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974).
- 126 Det er beskrevet i en vejledning fra Sundhedsstyrelsen fra 2011. Estimatene henviser til daværende opgørelse, som viste, at 50.000-100.000 børn i Danmark havde forældre med en psykisk lidelse (Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen).
- 127 Resultaterne fremgår af en ph.d., der fokuserede på, hvordan sundhedspersonale kommunikerer med alvorligt syge patienter om deres hjemmeboende børn og er baseret på etnografisk studie på tre forskellige hospitalsafdelinger: en neurointensiv afdeling, en hæmatologisk afdeling og en gynækologisk onkologisk afdeling. Studiet inkluderede 64 semistrukturerede interview med 39 interviewpersoner og 27 dages deltagerobservationer (9 dage på hver afdeling). Afhandlingen fandt blandt andet, at sundhedspersonalets følelsesmæssige barrierer medfører, at de undgår at kommunikere med alvorligt syge patienter om deres børn, og at strukturelle barrierer bliver overset. De følelsesmæssige barrierer bliver større, når strukturelle barrierer ikke adresseres (Dencker, A. (2017): Health communication – When seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet).
- 128 Såfremt det antages, at der ikke er noget overlap mellem de børn, der er opholder sig sammen med henholdsvis de hjemløse mænd og kvinder, vil tallene svare til, at der i alt opholder sig 227 børn under 18 år sammen med de hjemløse voksne, der er registreret i kortlægningen fra 2019. Antages det derimod, at der er tale om et fuldt overlap, vil der være tale om 126 børn. Sidstnævnte er dog ret usandsynligt, og det faktiske antal ligger formentlig tættere på de 227 børn. (Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd)
- 129 Oldrup, H. m.fl. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejebo-liger. SFI – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
- 130 Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014; Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019, og data fra 2018 er oplyst af Danske Regioner d. 24. februar 2020.
- 131 KL (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL
- 132 Bradzæg, I. m.fl. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner. København. Hans Reitzels Forlag; Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. Psyke & Logos, 31(2), 531-551; Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.
- 133 Due, P. m.fl. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.
- 134 Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen. Fokusrapport 2018/2. Børns Vilkår og TrygFonden.
- 135 Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien
- 136 Sundheds- og ældreministeriet (2019): Nationale mål for sundhedsvæsenet; Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien.
- 137 Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014 og Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Data fra 2017 er oplyst af Danske Regioner d. 21. februar 2019.
- 138 Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne.
- 139 Danmarks Statistik, tabel FOLK1A, egne beregninger.
- 140 Det fremgår ikke af tallene, hvordan ventetiden er på udredning/ behandling. Ventetiden til patienten er udredt og får behandling

- er også et vigtigt parameter ift. ventetid.
- 141 Her i rapporten er børn og unge i udsatte positioner/ udsatte børn og unge defineret ved at modtage eller have modtaget en social foranstaltning efter lov om social service §52, stk. 3, der omhandler forskellige typer af forebyggende foranstaltninger samt anbringelser. Denne definition anvendes af Børne- og Socialministeriet og blandt andet også i KL's nøgletal om udsatte børn og unge (KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019).
- 142 I rapporten defineres en skolepause ved, at der datomæssigt er mere end 3 kalenderdage imellem udskrivning og indskrivning i skoletilbuddet. (Kilde: Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.)
- 143 Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017). Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 144 KL (2011-2019): Udsatte børn. Nøgletal 2011-2019.
- 145 Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet; Ottosen, M. H. m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Lausten & Jørgensen (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 146 Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet; Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring; Vinnerljung, B. m.fl. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s 227-266. Stockholm. Socialstyrelsen; Mortensøn, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 147 Tideman, E. m.fl. (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56. Og Vinnerljung, B. (2010): Dårlige skolresultat – en tung riskfaktor för fosterbarns udveckling.
- 148 Møholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 149 Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrygFonden.
- 150 KL (2020): Udsatte børn. Nøgletal 2020.
- 151 I KL's nøgletal defineres udsatte børn og unge som alle børn og unge, der er anbragt, eller som får forebyggende foranstaltninger – uanset om der er tale om personrettede eller familierettede foranstaltninger. Derudover defineres udsatte kun som de, som aktuelt (pr. en bestemt dato) får en af de pågældende indsatser, og ikke alle med indsatser akkumuleret over en 5-års periode, som tidligere publikationer fra KL med nøgletal om børn og unge har vist. (Kilde: KL (2020): Udsatte børn og unge – Nøgletal 2020).
- 152 De lovbundne prøver er Dansk mundtlig › Dansk skriftlig (består af 3 delprøver) › Matematik skriftlig (består af 2 delprøver) › Engelsk mundtlig › Fællesprøve i fysik, kemi, biologi og geografi (før 2017 kun fysik/ kemi)
- 153 De to udtræksfag er ét humanistisk (feks. tysk, fransk, historie, samfundsfag) › Et naturfagligt (f.eks. matematik mundtligt, idræt)
- 154 Der er overlap mellem kategorierne anbragt og med forebyggende foranstaltninger, da nogle elever får begge typer indsatser. Tallene er KL's egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik (KL, 2020).
- 155 "Anbragt uden for hjemmet" omfatter elever, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår, mens "Med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt. "Ikke-udsatte børn" er børn, som hverken er anbragt eller har fået en forebyggende foranstaltning (KL, 2019).
- 156 Ulovligt fravær i folkeskolen er, hvor eleven er udeblevet fra skolen, uden at forældrene har givet skolen besked om det, eller at skolelederen har givet tilladelse til fraværet. I så fald skal skolen kontakte forældrene og finde ud af, hvorfor eleven ikke er mødt op til undervisningen (borger.dk (2018): Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet).
- 157 Børne- og undervisningsministeriet (2020): Uddannelsesstatistik. dk. Tabel over elevfravær, skole og skoletrin.
- 158 Faglig trivsel - består i den nationale trivselsmåling af spørgsmål om elevernes oplevelse af egne faglige evner, koncentrationsevne og problemløsningssevne.
- 159 Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.
- 160 Den børnefaglige undersøgelse (§ 50-undersøgelsen) skal sikre en helhedsbetragtning af barnet, dets ressourcer og udfordringer på en række parametre, blandt andet barnets udvikling og adfærd, familie- og skoleforhold og er grundlaget for hvilken hjælp, kommunen skal iværksætte for at hjælpe barnet (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, § 50).
- 161 Ifølge § 140 i serviceloven skal der udarbejdes en handleplan, inden der træffes en afgørelse om foranstaltninger. Handleplanen skal beskrive formålet med indsatsen, og den skal indeholde konkrete mål for barnets trivsel og udvikling (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, § 140).
- 162 Ifølge § 70 i serviceloven skal der tre måneder efter følges op på en anbringelse og handleplanen. Derefter skal kommunen med højst seks måneders mellemrum følge op på barnet for at vurdere, om indsatsen og handleplanen skal justeres (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114, § 70).
- 163 Der henvises her til det personrettet tilsyn med barnet på anbringelsesstedet efter § 70, stk. 2 og ikke til tilsyn med anbringelsesstedet efter lov om socialt tilsyn.
- 164 Der er i satspuljeaftalen for 2019 afsat midler til, at Ankestyrelsen løbende kan følge kommunernes behandling af sager med udsatte børn og unge gennem en årlig statusundersøgelse af sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet for at belyse, om centrale lovkrav overholdes. Det vil i givet fald kunne styrke vidensgrundlaget til vurderingen af sagsbehandlingen i børnesager (Børne- og Socialministeriet. (2018): Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet).
- 165 Hvis et barn skal anbringes, skal der afholdes en børnesamtale, inden der træffes afgørelse om valg af foranstaltning – enten en forebyggende indsats eller en anbringelse. Børnesamtalen skal afholdes i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse og udarbejdelse af barnets handleplan. Hvis ikke der afholdes en børnesamtale, skal barnets perspektiv tilvejebringes på anden vis (Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114, § 50. stk. 3).
- 166 Det er erfaringen fra Børns Vilkår projekt 'Erstatningssager'. Her får børn og unge, der har været udsat for svigt fra kommunen i forbindelse med kommunens behandling af deres børnesag, mulighed for at anlægge erstatningssag og får støtte og vejledning i form af professionel bisidning under et eventuelt sagsforløb.

- Konsekvenserne af manglende inddragelse afdækkes også af blandt andet Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3:268-277.
- 167 Egelund, T. m.fl. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 168 Resultaterne er fremkommet gennem følgeforskning og ekstern evaluering af projektet. Projektets formål er at ”styrke kvaliteten i matchet mellem børn og plejefamilier, herunder om brugen af bestemte praksisnære metoder til inddragelse af børn og forældre i matchningsforløbet gør en forskel set fra børns, forældres og plejeforældres perspektiv. Det er desuden formålet med projektet at igangsætte et opkvalificerende forløb for de medarbejdere i Københavns Kommune, der står for at matche børnene og de unge med plejefamilier, dvs. de medarbejdere, der matcher det konkrete barn med den konkrete plejefamilie.” Det blev gjort med afsæt i konkrete nye anbringelsessager fordelt på to børnefamilieenheder i Københavns Kommunes Socialforvaltning, Borgercenter Børn og Unge (Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune).
- 169 Det anbefales i den forbindelse, at medarbejdere anvender de bærende elementer i projektet med fokus på at inddrage barnet eller den unge og dets forældre i matchningsprocessen ud fra den metodeguide, som er anvendt i projektperioden (Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune).
- 170 Sagerne var i henholdsvis Guldborgssund Kommune og Odense Kommune (Folketingets Ombudsmand (2015): Ombudsmanden afslutter Odense-sag).
- 171 Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.
- 172 Danmarks Statistik gør opmærksom på, at kommunerne Gladsaxe (Landsdel København Omegn), Roskilde (landsdel Østsjælland), Sønderborg (Landsdel Sydjylland), Ringkøbing-Skjern (landsdel Vestjylland), og Silkeborg (landsdel Østjylland) ikke har godkendt deres forebyggende foranstaltninger for 2017. Ungepålæg (§57b) og Forældrebetaling (§57a) er underestimerede. § 11 er ikke indberetningspligtig, det vides ikke om den er fyldestgørende. Registret er et forløbsregister som opdateres årligt, og tre år tilbage i tiden (Danmarks Statistik 2020: Tabelinformation til tabel BU04A).
- 173 Tallene er hentet fra de tre trivselsundersøgelser blandt anbragte børn og unge i 2014, 2016 og 2018. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd påbegyndte undersøgelsen om anbragte børn og unges trivsel i 2014, hvor 1.404 børn og unge på 11, 13, 15 og 17 år deltog. I 2016 deltog 1.560 børn og unge i undersøgelsen. I begge år er børnene og de unge blandt andet blevet spurgt om, hvorvidt de oplever, de er blevet taget med på råd i forhold til beslutningen om deres anbringelsessted. Resultaterne i undersøgelsen bygger på de medvirkenes selvrapportering. Rapporten fra 2018 bygger på spørgeskemabesvarelser indsamlet i foråret 2018 blandt anbragte børn og unge i aldersgrupperne 11, 13, 15 og 17 år og suppleres af data fra de to rapporter fra SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Rapporten fra 2018 bygger på en repræsentativ stikprøve på i alt 2.503 ud af de 4.442 børn og unge, som blev udtrukket til deltagelse i undersøgelsen. 1.301 (52 pct.) besvarede enten helt eller delvist spørgeskemaet, hvoraf i alt 417 af respondenterne både havde deltaget i 2014 og 2016, og 454 af respondenterne også havde deltaget i undersøgelsen i 2016. Alle aldersfordelinger er vægtet i alle tre rapporter, da der i alle årene er udtrukket lige mange børn for hver aldersgruppe i stikprøven. Det fører til en underrepræsentation af de ældste børn. Aldersvægtningen gør, at undersøgelsen bliver repræsentativ for hele gruppen af 11-17-årige børn.
- 174 I Ankestyrelsens Børnesagsbarometer ses der på, om lovkravet i § 48 er opfyldt ift. om samtalen er afholdt, om det er sket før afgørelsen, og om kommunen har talt med barnet om den påtænkte foranstaltning. Alle tre elementer skal være opfyldt, for at lovkravet er overholdt.
- 175 Ud af de 99 sager, hvor kravet ikke er overholdt, er der 49 sager, hvor det ikke fremgår, at der er afholdt en samtale; 26 sager, hvor der er afholdt en samtale, men ikke talt om den konkrete foranstaltning, og 24 sager, hvor samtalen er afholdt, efter kommunen har afgjort sagen.
- 176 Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde.
- 177 Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.
- 178 En undersøgelse foretaget fra 2017 i Københavns Kommune, som gennemgår 77 børnesager viser, at der i halvdelen af sagerne ikke er udarbejdet en handleplan inden anbringelsen, og at der helt mangler en handleplan i hver tiende anbringelsessag (Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser).
- 179 Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014. Ifølge undersøgelsen havde 12 pct. af de adspurgte familier slet ikke haft personrettet tilsynsbesøg i 2013.
- 180 13 pct. af de anbragte børn, der indgik i undersøgelsen, svarede på dette spørgsmål.
- 181 Grundlaget for analyserne er en forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995, der følger alle børn fra 1995-årgangen, der i løbet af barndommen anbringes uden for hjemmet, gennem barndom, ungdom og ind i voksenlivet. Der er gennemført dataindsamlinger, hvor børnene var 7, 11, 15 år og senest, da de var 18 år gamle. Datagrundlaget er vokset fra 607 7-årige børn, der i 2003 var eller havde været anbragt uden for hjemmet, til 2.920 18-årige, der alle har oplevet at være anbragt uden for hjemmet i kortere eller længere tid gennem deres barndom. 42 pct. af dem har besvaret spørgeskemaet som 18-årige. Det er deres besvarelser, sammen med besvarelserne fra en anden forløbsundersøgelse af børn født i 1995, der ligger til grund for notatet (Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat - Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd).
- 182 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm. del Bilag 209.
- 183 Når asylansøgere har fået endeligt afslag på deres asylansøgning, er de ifølge Serviceloven i en ’udsendelsesposition’ og skal rejse ud af Danmark inden for udrejsefristen, som typisk er syv dage. Ellers er det politiets opgave at sikre, at udsendelsen sker enten frivilligt eller ved tvang. Hvis den afviste asylansøger ikke ønsker frivilligt at medvirke til udsendelsen, skal politiet og Udlændingestyrelsen iværksætte ’motivationsfremmende foranstaltninger’, hvilket inkluderer indkvartering på et udrejsecenter. Én af de motivationsfremmende foranstaltninger er en såkaldt

- cafeteria-ordning, der betyder, at beboerne ikke får udbetalt penge, der giver dem mulighed for selv at lave mad. I stedet bliver mad serveret på faste tidspunkter af døgnet. I praksis tager udsendelsesbestræbelserne typisk lang tid, og derfor bliver de fleste familier først udsendt måneder eller år efter, at udrejsefristen er overskredet (Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre).
- 184 Hallas, p. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmark, I MBC Public Health 2007 7:288
- 185 Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag.
- 186 Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp.
- 187 UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.
- 188 Udrejsecenter Sjælsmark er et af to udrejsecentre i Danmark – det eneste, hvor der bor familier med børn. Udrejsecenteret modtager asylansøgere, der ikke har udsigt til at opnå lovligt ophold i Danmark, men som ikke ønsker at medvirke til egen hjemsendelse. De, der medvirker, bor på et hjemrejsecenter, indtil det er muligt at rejse. På udrejsecenteret bor også udlændinge på tålt ophold og udlændinge, der er udvist af landet.
- 189 Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på udrejsecenter sjælsmark – en psykologisk undersøgelse. Røde Kors
- 190 Udrejsecenter Sjælsmark er ét af to udrejsecentre i Danmark – det eneste, hvor der bor familier med børn. Udrejsecenteret modtager asylansøgere, der ikke har udsigt til at opnå lovligt ophold i Danmark, men som ikke ønsker at medvirke til egen hjemsendelse. De, der medvirker, bor på et hjemrejsecenter, indtil det er muligt at rejse. På udrejsecenteret bor også udlændinge på tålt ophold og udlændinge, der er udvist af landet.
- 191 Jf. pressemeddelelse fra Udlændinge- og Integrationsministeriet d. 12. december 2019: <https://uim.dk/nyheder/2019/2019-12/bornefamilier-fra-sjaelsmark-skal-til-avnstrup>
- 192 Udlændinge og Integrationsministeriet (2020): Covid-19 Flytning af børnefamilier fra Sjælsmark til Avnstrup udskydes. <https://uim.dk/nyheder/covid-19-flytning-af-bornefamilier-fra-sjaelsmark-til-avnstrup-udskydes>
- 193 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2019-20): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 94.
- 194 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm. del - endeligt svar på spørgsmål 399.
- 195 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm. del. endeligt svar på spørgsmål 955.”
- 196 Folketingets Ombudsmand (2018): Redegørelse: Børns forhold i Udrejsecenter Sjælsmark; Folketingets Ombudsmand (2018): Ombudsmanden fokuserer på asylbørn. 6. marts 2018; Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp; Røde Kors (2019): Trivsel hos børn på Udrejsecenter Sjælsmark. En psykologisk undersøgelse
- 197 Udlændinge- og Integrationsministeriet (2020): Tal på udlændingeområdet pr. 31.12.19. Udlændingestyrelsen.
- 198 Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 528
- 199 Opgørelsen er foretaget ultimo juni i det pågældende år. Tallene er hentet fra halvårslige redegørelser i hvert af årene 2010-2018. Det er anført i redegørelsen, at ”oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarteringsystemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med
- en verserende asylsag, personer der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.”, og at ”antallet af dage fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er registreret i udlændingssystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarteringsystemerne, for eksempel fordi de har haft en opholdstilladelse midlertidigt eller har været udrejst af Danmark. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet en fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet.” Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her.
- 200 Oplysningerne er foreløbige, baseret på registreringer i Indkvarterings- og Ydelsesberegningssystemet (IBS) pr. 15. marts 2020. Det bemærkes, at oplysningerne er behæftet med usikkerhed, da IBS er et ydelsesberegningssystem og bookingsystem og ikke et egentligt statistiksystem. Der arbejdes pt. på et mere retvisende registreringssystem.
- 201 Det er anført i redegørelsen, at ”oversigten omfatter samtlige personer, som var indkvarteret i indkvarteringsystemet pr. 30. juni 2018. Opgørelsen omfatter dermed både personer med en verserende asylsag, personer der afventer udflytning til en kommune, personer i udsendelsesfasen samt personer på tålt ophold m.fl.”, og at ”det gennemsnitlige antal dage i indkvarteringsystemet er opgjort som bruttoopholdstider. Antallet af dage eller år fra første indkvartering til opgørelsestidspunktet er således registreret i udlændingssystemerne uden fradrag for eventuelle perioder, hvor de registrerede personer har været ude af indkvarteringsystemet. Blandt de udlændinge, der på opgørelsestidspunktet er indkvarteret i asylcentersystemet, vil der være personer, der i kortere eller længere perioder ikke har været indkvarteret i asylcentersystemet. Opgørelsen omfatter således perioder, hvor en udlænding har været forsvundet eller udrejst af landet, har afsonet fængselsdom eller er blevet meddelt en opholdstilladelse, som senere er blevet inddraget eller er bortfaldet. Dette påvirker i særlig grad opgørelsen af de længste opholdstider. Det er ikke muligt at korrigere opgørelsen herfor uden en manuel gennemgang af samtlige sager. Opgørelsen afspejler således ikke den faktiske opholdstid i asylcentersystemet.” Man må dog antage, at dette i de fleste tilfælde gælder voksne i opgørelsen, som vi ikke præsenterer her.
- 202 Det fremgår af Svar på UUI (alm. Del) spm. 239 fra udlændinge- og integrationsministeren.
- 203 Jf. straffelovens § 243, som trådte i kraft d. 30. marts 2019
- 204 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §154.
- 205 Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018, §153.
- 206 I undersøgelsen spørges der ift. psykisk vold til følgende: ”Hvordan ville du reagere, hvis du fik kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor barnet bliver talt til på en groft nedværdigende, forulempende eller krænkende måde?”. Der er spurgt ind til fysisk vold på følgende måde: ”Hvordan ville du reagere, hvis du fik kendskab til, at et barn vokser op i et hjem, hvor det bliver slået?”

- 207 Det har i undersøgelsen været muligt at angive flere svar. Derfor kan andelen summere til mere end 100 pct.
- 208 Data for underretninger i 2019 offentliggøres den 22. juni 2020. I sammenligningen af udviklingen i antallet af underretninger i perioden 2015-2018 skal det påpeges, at kvalitetssikring af underretninger i en del kommuner har været mere intensiv i 2017 end i 2016. Indberetninger om underretninger modtages fra 97 kommuner, idet underretninger til Læsø indberettes direkte til Frederikshavn. Data fra Ikast-Brande er overestimeret for 2017, og usikkerheden på data for Aalborg er større end for øvrige kommuner, idet Aalborg af IT-tekniske årsager ikke har godkendt deres underretninger for hele 2017. Med det forbehold in mente vurderer Danmarks Statistik dog, at der er sket en stigning i antallet af underretninger (Danmarks Statistik (2018): Antallet af underretninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 - Nr. 272).
- 209 Satspuljepartierne blev i efteråret 2012 enige om at afsætte 268 mio. kr. over fire år til udmøntning af overgrebspakken, som forløb fra 2013 til 2016. Overgrebspakkens formål er, at færre børn udsættes for vold og seksuelle overgreb, og at overgreb mod børn opdages og håndteres tidligt. Initiativerne blev samlet under fire hovedtemaer: 1) Børn skal altid høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb. 2) Underretninger skal vurderes inden for 24 timer, og opfølgningen på underretninger skal styrkes. 3) Mistrivsel og overgreb skal opdages og håndteres tidligt. 4) Der skal fokuseres på den forebyggende og tværfaglige indsats.
- 210 Tal fra Danmarks Statistik viser, at dagplejere, daginstitutioner med videre kun foretog 5,4 pct. af underretningerne i 2017. Det var skolen, der foretog flest underretninger med 21 pct. (Danmarks Statistik. (2018): Tabel UND1).
- 211 Undersøgelsen blev foretaget som en del af et undervisningsforløb for praktiserende læger i Region Midtjylland. Den bygger på en spørgeskemaundersøgelse tilrettelagt denne målgruppe, som blev udsendt af to omgange to til seks måneder efter (Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis august 2018).
- 212 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.
- 213 Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko; Christoffersen, M. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; Christoffersen, M. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Litteraturliste

Amato, P. (2000): The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*. Nov. 2000. 62, 4.

Amato, P. (2010): Research on Divorce: Continuing Trends and New Developments. *Journal of Marriage and Family* 72.

Andreasen, A. G. og Fuglsang Olsen, R. (2017): Notat – Anbragtes skolepauser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ankestyrelsen (2011): Ankestyrelsens praksisundersøgelser om inddragelse af børn og forældre i sager om frivillige foranstaltninger.

Ankestyrelsen (2012): Ankestyrelsens undersøgelse af anbringelsessteders oplevelse af det kommunale tilsyn. Marts 2012.

Ankestyrelsen (2014): Undersøgelse om samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner. Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommuner. September 2014.

Ankestyrelsen (2015): Ankestyrelsens undersøgelse af Evaluering af overgrebspakken.

Ankestyrelsen (2017): Kommunernes brug af danske børnehuse. Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen (2017): Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning.

Ankestyrelsen og Socialstyrelsen (2012): Opfølgning på implementering af Barnets Reform. Bestilt af Social- og Integrationsministeriet og KL i regi af det strategiske partnerskab på det specialiserede socialområde.

Ankestyrelsen (2019): Børnesagsbarometret. Pilotundersøgelse. November 2019

Appel, C. m.fl. (2016): Risk of use of antidepressants among children and young adults exposed to the death of a parent. *Epidemiology*, July, 2016. Aarhus Universitet, Institut for Kultur og Samfund.

Bronfenbrenner, U. (1979): The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design.

Benjaminsen, L. (2019): Hjemløshed i Danmark. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. m.fl. (2013): Hjemløse borgeres sygdom og brug af sundhedsydelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Bikubenfonden og Social Udviklingscenter SUS (2019): Ung mellem anbringelse og eget hjem. Udfordringer og potentialer.

Borger.dk: Fravær fra skolen. Skrevet af Undervisningsministeriet. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://www.borger.dk/skole-og-uddannelse/Folkeskolen-privatskoler-efterskoler/Fravaer-fra-skolen>

Borgerrådgiveren (2017): Kvaliteten af sagsbehandlingen og myndighedsudøvelsen i Borgercenter Børn og Unge. Endelig rapport. Borgerrådgiverens egen drift-undersøgelser.

Bradzæg, I. m.fl. (2016): Se barnet indefra – Arbejde med tilknytning i daginstitutioner”. København: Hans Reitzels Forlag.

Bressendorff, S. og Line Klyvø (2018): Det gode match – Erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie. Center for Familiepleje, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, Københavns Kommune.

Bryderup, I. m.fl. (2017): Familiepleje i Danmark. Klim.

Børne- og undervisningsministeriet (2020): Uddannelsesstatistik.dk. Tabel over elevfravær, skole og skoletrin.

Børnerådet (2013): Det er bare almindelige mennesker, der har en sårbarhed – Børn og unge fortæller om at være indlagt i psykiatrien.

Børnerådet (2015): Man har brug for både hjælp og held.

Børnerådet (2016): Børneindblik nr. 7/16. Analyse: Vold i hjemmet – Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag.

Børnerådet (2017): Børneindblik 2/17 – Analyse: Børns rapportering af vold i hjemmet. Nogle børn er mere udsatte for vold end andre.

Børnerådet (2017): Børneindblik 4/17. Analyse fra Børnerådet – Mere end hver tredje ung, som er blevet udsat for digital mobning, har også mobbet andre på nettet.

Børns Vilkår (2015): Jeg er træt af at være deres brevdue. Børns Vilkår og Egmont Fonden.

Børns Vilkår (2016): ”Mine forældre skal skilles. Så vidt jeg forstår på det hele”. Et indblik i hvad børn fortæller om skilsmisser til BørneTelefonen hos Børns Vilkår. Børns Vilkår og Egmont Fonden.

Børns Vilkår (2016): Børn i komplekse skilsmisser. En kvalitativ undersøgelse af børns oplevelse af komplekse skilsmisser.

Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Udsatte børns skolegang. Fokusrapport 2018/1. Børns Vilkår og TrykFonden.

Børns Vilkår (2018): Svigt af børn i Danmark – Samtaler om psykisk mistrivsel på BørneTelefonen. Fokusrapport 2018/2. Børns Vilkår og TrykFonden.

Børns Vilkår (2019): Digitale krænkelser – Kort om Umbrellasagen.

Børns Vilkår (2019): Digital Dannelse i Børnehøjde: Del 4. Skolebørn og dataetik.

Børns Vilkår (2019): Viden fra Børn – om at vokse op i et hjem med alkoholproblemer

Børne- og Socialministeriet (2018). Udmøntning af satspuljen for 2019-2022. Delaftale for børne- og socialområdet. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://socialministeriet.dk/arbejdsomraader/satspuljen/pegene-i-satspuljen/>

Cassidy, J & Shaver, P.R. (1999): Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical applications. New York, Ny: Guilford Press.

Center for Kliniske Retningslinjer (2015): Interventioner til støtte til teenagere i alderen 13-17 år med en kræftsyg forælder i palliativt forløb.

Center for Selvmordsforskning (2016): Mobning og selvskade blandt unge. Nyhedsbrev, december 2016. Christoffersen, M. N. (1999): Risikofaktorer i barndommen. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Christoffersen, M. N. (2003): Risikofaktorer i barndommen og social arv. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Christoffersen, M. N., m.fl. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH*, 9 (1), 149-156.

Christoffersen, M. N., (9. februar 2019): Psykisk vold rammer også børn – og den kan ramme hårdere end den fysiske. *Kronik i Information* 9. februar 2019. Information.

Danmarks Domstole (2018): Statistik for fogedsager for 2010-2018. Modtagne fogedsager opdelt på sagstyper.

Danmarks Statistik (2018): Antallet af indberetninger stiger fortsat. Nyt fra Danmarks Statistik 6. juli 2018 – Nr. 272.

Danmarks Statistik (2018): Bag tallene: Næsten hvert andet barn med gentagne og grove underretninger i 2015 fik ikke støtteforanstaltning. 11. april 2018.

Danmarks Statistik (2018): Anmeldte forbrydelser. Indhold.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel KVOTIEN.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel FOLK1A.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel BRN11

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel STRAF5.

Danmarks Statistik, statistikbanken.dk, tabel UND1.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2020): Årsberetning 2019.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2018): Resultater fra den nationale trivselsmåling 2018. Tabelrapport.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (2019): Årsrapport 2018 – Den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Dansk Flygtningehjælp (2018): Trivsel og udvikling hos børn på asylcentre – Om krydsfeltet mellem udlændingeloven og serviceloven. DHF/Dansk Flygtningehjælp.

Danske Regioner (2015): Benchmarking af psykiatrien 2014.

Danske Regioner (2017): Benchmarking af psykiatrien 2016. Deen, L. m.fl. (2018): Vold og seksuelle krænkelser – En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse

af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Deloitte (2015): Erfaringsopsamling af børnehusene. Foretaget for Socialstyrelsen.

Dencker, A. (2017): Health communication – when seriously ill patients have dependent children. Ph.d.-afhandling. Kræftens Bekæmpelse og National Institute of Public Health, Syddansk Universitet.

Dragsdahl, A. (22. december 2018): Børn fra Sjælsmark udgør næsten halvdelen af Hørsholms sager om omsorgssvigt og mistrivsel. Information.

Due, P. m.fl. (2014): Børn og unges mentale helbred. Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. Vidensråd for Forebyggelse.

Dyregrov, A. & Lytje, M. (2018): Oversigtsartikel. Sorgens pris: En litteraturgennemgang af konsekvenserne ved at miste en forælder i barndommen. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, nr. 29, 27-54

Egelund, T. m.fl. (2010): Sammenbrud i anbringelser af unge – Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Egmont Fonden (2017): Egmont Rapporten 2017. Vi kan godt! Styrk anbragtes børns læring og livsduelighed.

Erkan, Z. (2007): Vold mod hjemløse – Hjemløses oplevelser af vold på gaden. Projekt Udenfor.

Folketingets Ombudsmand (2015): Ombudsmanden afslutter Odense-sag.

Folketingets Ombudsmand (2017): Ombudsmanden rejser spørgsmål om retsgrundlag for at tvangsanbringe asylbørn.

Folketingets Ombudsmand (2018). Redegørelse: Børns forhold i Udrejsecenter Sjælsmark.

Folketingets Ombudsmand (6. marts 2018): Ombudsmanden fokuserer på asylbørn.

Fundet d. 11-03-2019 på:
http://www.ombudsmanden.dk/find/nyheder/alle/ombudsmanden_fokuserer_paa_asylboern/

Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review. Children and Youth Services Review.

Frost, L. (2018): Overgreb mod børn. Vov at se, vov at høre og vov at handle. Månedsskrift for almen praksis, august 2018.

Fuglsang Olsen, R. og Lausten, M. (2017): Notat - Anbragte unges udsathed. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Gini, G. & Dorothy, L. (2014): Peer Victimization, Cyberbullying, and Suicide Risk in Adolescents. The Journal of the American Medical Association.

Glendenning m.fl. (2018): Self-Harm, Suicidal Behaviours, and Cyberbullying in Children and Young People: Systematic Review. J Med Internet Res 2018;20(4): e129

Hallas, P. (2007): Length of stay in asylum centres and mental health in asylum seekers: A retrospective study from Denmark. I MBC Public Health 2007 7:288.

Heinskou, M. B. m.fl. (2017): Seksuelle krænkelser – omfang og karakter. Aalborg Universitet og Kantar Gallup for Det Kriminalpræventive Råd.

Henningsen, I. (2009): Sammenhænge mellem mobning, barndomserfaringer og senere livskvalitet. I: Søndergaard, D. M. & Kofoed, J. R. (red.): Mobning. Sociale processer på afveje.

Hestbæk, A.-D. & S. Henze-Pedersen (2017): Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet. I Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, Hans Reitzels Forlag.

Holt, H. (2017): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Hvidtfeldt, U. A. m.fl. (2008): Alkohol i Danmark. Kvantificering og karakteristik af storforbrugere og afhængige. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

Hjem til Alle-alliancen. Fundet d. 11-03-2019 på:
www.hjemtilalle.dk

Høeg, L. m.fl. (2018): Early Parental Loss and Intimate Relationships in Adulthood: A Nationwide Study. Developmental Psychology 2018, Vol. 54, No. 5, 963-974.

Høeg, L. m.fl. (2018): Does losing a parent early influence the education you obtain? A nationwide cohort study in Denmark. Journal of Public Health.

Institut for Menneskerettigheder (2018): Barnets tarv, når familien får afslag på asyl.

Jensen, H.A.R. m.fl. (2018): Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Sundhedsstyrelsen

Justitsministeriets Forskningskontor (2014): Drab i Danmark 2008-2011.

Justitsministeriets Forskningskontor (2020): Typer af drab i Danmark. Justitsministeriet

Jønson, L.E. m.fl. (2017): Nogle børn er mere udsatte for vold end andre. Børneindblik nr. 2/2017, Børnerådet.

Jørgensen, S. m.fl. (2019): Trivsel og hverdagsliv blandt børn og unge som pårørende og efterladte. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

KANTAR Gallup (2020): Undersøgelse foretaget for Børns Vilkår 31. Januar - 5. Februar 2020.

Karstoft, K. m.fl. (2012): Senfølger og behandling af seksuelt misbrug i barndommen. Videnscenter for Psykotraumatologi. Syddansk Universitet.

Kielgast, N. og Bengtsen, D. (16. juni 2018): Færre bliver slået ihjel. Danmarks Radio.

KL (2011): De udsatte børn. Nøgletal 2011.

KL (2012): De udsatte børn. Nøgletal 2012.

KL (2013): De udsatte børn. Nøgletal 2013.

KL (2014): De udsatte børn. Nøgletal 2014.

KL (2015): De udsatte børn. Nøgletal 2015.

KL (2016): De udsatte børn. Nøgletal 2016.

KL (2017): De udsatte børn. Nøgletal 2017.

KL (2018): De udsatte børn. Nøgletal 2018.

KL (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL

KL (2019): De udsatte børn. Nøgletal 2019.

KL (2020): Udsatte børn - Nøgletal 2020.

Komiteen for Sundhedsoplysning (2016): Ungeprofilundersøgelsen 2015. Partnerskabet bag Ungeprofilundersøgelsen.

Korzen, S. m.fl. (2010): Vold mod unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever. Delrapport 2. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Kvello, Ø. (2013): Børn i risiko. Samfundslitteratur.

Kyvsgaard, B. (2017): Udviklingen i anmeldelser af vold og trusler. København: Justitsministeriet.

Lausten, M. og Jørgensen, T. (2017): Anbragte børn og unges trivsel 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Leeson, C. (2007): My life in care: Experiences of non-participation in decision-making processes. I Child and Family Social Work. (12)3: 268-277.

Lessel, S. (27. februar 2019): Nye tal: Antallet af indberetninger fra Sjælsmark runder 100. Altinget.

Liem, M. (2012): Familial Homicide Suicide. The Oxford Handbook on Violence, Homicide and War. Red. Todd K. Shackelford, T. K. & Weekes-Shackelford, V. A (red.). Oxford: Oxford University Press.

Lindgaard, H. (2008): Familier med alkoholproblemer og deres børn – en sammenfatning. TUBA.

Lyk-Jensen, S. V. (2017): Børn, der oplever vold i familien. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Mackrill, T. (2010): Passiv druk – en befolkningsundersøgelse. TUBA.

Mandag Morgen og Egmont Fonden (2013): Omsorgsmålning. Når sorgen rammer. En undersøgelse af trivsel og støtte, når børn og unge oplever dødsfald eller sygdom i familien.

Moberg, J. (2017): Employment, disability pension and income for children with parental multiple sclerosis. Multiple Sclerosis.

Mok P. L. H. m.fl. (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry

Mortensøn, M. & Neerbæk, M. (2008): Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Mulvad-Reinhardt, S. (2017): Ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor.

Mølholdt, A. K. (2004): Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Nielsen, J. C. (2012): Unge pårørende og efterladtes trivsel. En analyse af trivsel og mistrivsel blandt unge, som har oplevet alvorlig sygdom eller dødsfald i nærmeste familie. Center for Ungdomsforskning – Aarhus Universitet.

Oldrup, H. m.fl. (2013): Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Oldrup, H. m.fl. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge 2016. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Olofsson, M. (2010): Omsorg for gravide og småbørnsfamilier med rusmiddelproblemer. Sundhedsstyrelsen.

Olsen, R. & Montgomery, C. J. (2017): Notat – Tidligere anbragt og uddannelsessystemet. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Ottosen, M.H m.fl. (2014): Anbragte børn og unges trivsel 2014. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ottosen M. H. m.fl. (2017): Forældrekonflikter efter samlivsbruddet. Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, M.H. m.fl. (2018): Børn og Unge i Danmark – Velfærd og Trivsel 2018. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ottosen, M. H. m.fl. (2020): Psykisk vold mod børn i hjemmet – Et vidensgrundlag. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Pearl, L.H. m.fl (2016): Parental Psychiatric Disease and Risks of Attempted Suicide and Violent Criminal Offending in Offspring - A Population-Based Cohort Study. JAMA Psychiatry.

Pedersen, C. H. (30. november 2014): Ekspert: Få børn fødes med alvorligt alkoholsyndrom i Danmark. Politiken. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art5554835/Ekspert-Få-børn-fødes-med-alvorligt-alkoholsyndrom-i-Danmark>

Pedersen, K. K. (2018): De digitalt udsatte. Loopland Press.

Pedersen, A.B. m.fl. (2018): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelsen 2005-2017. Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet.

Perthou, A.S. (2008): Skolegang under anbringelse. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Petersen, G. m.fl. (2015): Forsterskadende effekter af alkoholforbrug under graviditeten. Københavns Universitet.

Pisinger, V.S.C., m. fl. (2016): Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and im-paired parent-child relationships among 71.988 young people in Denmark. Addiction.

Ploug, N. (2007): Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Projekt DeSHAME (2018): Unges erfaringer med digitale sexkrænkelser. Resumé af danske resultater. Red Barnet.

Rambøll (2012): Afrapportering. Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge. Foretaget for Social- og Integrationsministeriet. Egmont Fonden: Signaturprojekt. Anbragte børns læring.

Rambøll Management Consulting (2018). Anbragte børn og unges trivsel 2018.

Rambøll Management Consulting (2018): Undersøgelse af hjemmeundervisning, fravær og børn uden for undervisningstilbud. Rapport til Undervisningsministeriet, marts 2018

Rasmussen, M. m.fl. (2000): Skolebørnsundersøgelsen 1998, Sundhed, sundhedsvaner og sociale forhold. Kbh: Institut for Folkesundhedsvidenskab Komiteen for Sundhedsoplysning.

Rasmussen, M. m.fl. (2018): Skolebørnsundersøgelsen 2018. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Red Barnet (2015): Hvor slemt ka' det være? – En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb på børn og unge.

Regeringen (2018): "Nyt system for skilsmisser". Nyhed på www.regeringen.dk 27. marts 2018

Retsinformation (2018): Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier. VEJ nr. 9142 af 26/02/2019.

Retsinformation (2018): Bekendtgørelse af straffeloven. LBK nr. 1156 af 20/09/2018.

Retsinformation (2018): Bekendtgørelse om lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/08/2018.

Rigspolitiet: Grooming. Fundet d. 11-03-2019 på: <https://politi.dk/anmeld/seksualforbrydelser/grooming>.

Rigsrevisionen (2015): Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager.

Rosenbæk, K. (7. januar 2019): Hørsholm-borgmester om Sjælsmark: "Ja, vi har tvangsfjernet et barn. Ja, vi har anbragt børn". Berlingske.

Rosendahl Jensen, H. A. (2016): Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen.

Røde Kors (2014): uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd – syv oplæg fra Røde Kors-konferencen, juni 2014

Rådgivende Sociologer & Dansk Center for Undervisningsmiljø (2003): Mobning og udvikling af kriminelle – et kendetegn ved skolen?

Sander, S. (2012): Den grimme skilsmisse (DGS). En empirisk undersøgelse blandt 971 fraskilte danskere, som definerer og karakteriserer skilsmisser, hvor forældresamarbejdet er brudt sammen. Københavns Universitet, Institut for Psykologi.

Siegenthaler, E. (2012): Effect of Preventive Interventions and Mentally Ill Parents on the Mental Health of the Offspring: Systematic Review and Meta-Analysis. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, Volume 51, Number 1, January 2018.

Socialstyrelsen (2016): Årsstatistik om børnehusene 2015.

Socialstyrelsen (2017): Årsstatistik om de danske børnehuse 2016.

Socialstyrelsen (2018): Årsstatistik om de danske børnehuse 2017.

Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik om de danske børnehuse 2018.

Socialstyrelsen & LOKK (2018): Årsstatistik 2017. Kvinder og børn på krisecenter.

Socialstyrelsen (2019): Årsstatistik 2018. Kvinder og børn på krisecenter

Statsrevisorerne, Rigsrevisionen (2016): Rigsrevisionens beretning om indsatsen over for anbragte børn.

Sundhedsstyrelsen (2011): Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsstyrelsen (2011): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2012): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2013): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2014): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2015): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2015): Alkoholstatistik 2015. Nationale data.

Sundhedsstyrelsen (3. oktober 2016): Børn tager skade, når far eller mor drikker for meget.

Sundhedsstyrelsen (2016): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2017): Narkotikasituationen i Danmark.

Sundhedsstyrelsen (2017): Forløbsprogram for børn og unge med angst og/eller depression.

Sundhedsstyrelsen (2018): Prævalens, incidens og aktivitet i sundhedsvæsenet for børn og unge med angst eller depression, ADHD og spiseforstyrrelse.

Sundhedsdatastyrelsen (2020): Nøgletal om sundhedsvæsenet. Tabel 8. Børn og unge patienter (under 19 år) og ophold, psykiatrisk sygehusvæsen, 2009-18, hele landet. Fundet 21-02-2020 på: <https://sundhedsdatastyrelsen.dk/da/tal-og-analyser/analyser-og-rapporter/sundhedsvaesenet/noegletal-om-sundhedsvaesenet>

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Monitorering af sundhedsaftalerne. Fundet 11-03-2019 på: <http://www.esundhed.dk/sundhedsaktivitet/sundhedsaftaler/Sider/SUA01.aspx>

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Årlig opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien. Fundet d. 11-03-2019 på: <http://esundhed.dk/sundhedsregistre/tip/Sider/tip01.aspx>

Sundhedsdatastyrelsen: esundhed.dk: Ventetider i psykiatrien. Fundet 27-03-2019 på: <http://www.esundhed.dk/sundhedskvalitet/ventetider/Sider/Ventetiderpsy01.aspx>

Talsma, M., m.fl. (2015). Facing suspected child abuse – What keeps Swedish general practitioners from reporting to child protective services? *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 2015, Vol.33(01), P.21-26, 33(01), 21-26.

Terp, M. og K.H. Kehlet (2017): Pædagogisk rådgivning om børn som pårørende. Enhed for Evaluering of Brugerinddragelse, Region Hovedstaden.

Thomsen, J. P. (2016): Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Tideman, E. m.fl., (2011): Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study. *Adoption & Fostering*.

Toft, L. V. (2018): "Børns diagnoser og skoletyper". KL

Udlændinge-, Integrations- og Boligministeren (2015): Svar på spørgsmål 65: UUI alm. del af 27. oktober 2015.

Udlændingestyrelsen (2016): Nyhed: Ændrede servicemål.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2010-2018): Redegørelse for den gennemsnitlige opholdstid i asylsystemet.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 399.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 224.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 955.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del Bilag 209.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2017-18): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 955.

Udlændinge- og Integrationsudvalget (2018-19): UUI Alm.del endeligt svar på spørgsmål 399.

UNICEF (2018): Protected on Pater? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children. UNICEF.

Videnscenter for Psykotraumatologi (2015). Når livet slår fra sig – En eksplorativ undersøgelse af børn på Krisecenter Odense. Vinnerljung, B. m.fl. (2010): Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. I Socialstyrelsen Social Rapport 2010, kap. 7, s. 227-266. Stockholm: Socialstyrelsen.

Vinnerljung, B. (2010): Dåliga skolresultat – en tung riskfaktor för foster-barns utveckling.

Vitus, K. & Schmidt Nielsen, S. (2011): Asylbørn i Danmark – En barndom i undtagelsestilstand. Hans Reitzels Forlag.

Vaaben, L. (4. juni 2016): 'Jeg vidste bare, at det var mine piger, og at han havde slået dem ihjel'. Information.

Væver, M. (2010): Udviklingspsykopatologi og den transaktionelle udviklingsmodel: Introduceret og diskuteret i relation til tidlig udvikling og risiko. *Psyke & Logos*, 31(2), 531-551.

Warming, H. m.fl. (2013): Tillid og mistillid i børns liv: En kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner. Roskilde Universitet.

Wolke, d. & Lereya, S.T. (2015): Long-term effects of bullying. *Arch dis Child*. 100. 879-885.

World Health Organization (2016): Abuse (drug, alcohol, chemical, substance or psychoactive substance).

ZERO TO THREE (2016). Diagnostic classification of mental health and developmental disorders of infancy and early childhood: Revised edition (DC:0-5). Washington, DC: Author

Kolofon

Ansvarshavende redaktør: Signe Korsgaard

Redigering: Marianne Bom og Rie Jerichow, Publicér

Analyseansvarlig: Anne Marie Bach Svendsen

Tekst og analyse: Anne Marie Bach Svendsen, Sofie Stage og Felix Schul

Layout: Lisa Torris og By Milo

Billeder: Jeppe Carlsen, Lars Andreas Kristiansen og Colourbox

Tryk: Mercoprint

Status 2020:**Svigt af børn i Danmark**

I Danmark har vi forpligtet os til at respektere børn som individer med rettigheder, der skal beskyttes. Derfor skal vi som samfund arbejde målrettet for at stoppe de svigt, der rammer børn.

Danmark er for langt de fleste børn et godt sted at vokse op. Der er stort fokus på, at børn skal være i udvikling, og at de skal trives. Der er et sikkerhedsnet om vores børn, som vi skal værne om. Desværre er der også huller i nettet, og det betyder, at der stadig findes børn, som på forskellig vis udsættes for svigt. Alene i 2019 havde rådgiverne på BørneTelefonen 2.276 samtaler, som handlede om vold. To ud af tre samtaler handlede om fysisk vold. Resten om psykisk vold.

Undersøgelser af omfanget af børn, som udsættes for vold og overgreb i Danmark, viser, at 17 pct. af børnene har været udsat for fysisk vold i hjemmet. Det svarer til hvert sjette barn. Eller tre til fire børn i hver eneste skoleklasse. Undersøgelser viser også, at 8 pct. har været udsat for psykisk vold. Men noget forskning peger på, at psykisk vold i de fleste tilfælde forekommer der, hvor et barn også udsættes for fysisk vold.

En undersøgelse viser, at 31 pct. af voksne i Danmark stadig ikke kender til underretningsspligten. På spørgsmålet om, hvad man ville gøre, hvis man fik kendskab til, at et barn blev udsat for fysisk vold i hjemmet, ville kun 50 pct. af voksne underrette kommunen. Når det gælder psykisk vold, er tallet nede på 27 pct. Disse tal tydeliggør, at der fortsat er grund til at forbedre sikkerhedsnettet under børnene.

Men det omgivende samfunds forpligtelse til at handle, når et barn svigtes, gør det ikke alene. Det er også nødvendigt at have et system, som har kapacitet til at håndtere alle de sager om børn, der oplever svigt, som kommer i kommunernes søgelys.

Børns Vilkår og TrygFonden har siden 2007 samarbejdet om at give flere børn mulighed for en tryk barndom. På den baggrund udkom denne rapport, Svigt af børn i Danmark, for første gang i 2017. Rapportens formål er at give et overblik over omfanget af de svigt, som børn i Danmark udsættes for, og at belyse udviklingen over tid. Det er ambitionen, at en årlig udgivelse skal bidrage til at kvalificere beslutningerne på børne- og socialområdet og prioritere indsatsen for at stoppe svigt af børn i Danmark.

Rapporten henvender sig til politikere samt ledere og medarbejdere hos myndigheder og andre organisationer på børne- og socialområdet.